

ДОКЛАД

ЗА

ПРЕДПРИЕТИТЕ МЕРКИ ПО ПРИЛАГАНЕТО НА ПЛАНА ЗА
ДЕЙСТВИЕ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКЛЮЧИТЕЛНИТЕ
ПРЕПОРЪКИ НА КОМИТЕТА ЗА ПРЕМАХВАНЕ НА ВСИЧКИ
ФОРМИ НА ДИСКРИМИНАЦИЯ ПО ОТНОШЕНИЕ НА ЖЕНИТЕ

Докладът отразява постигнатите резултати в рамките на приетия с Решение на Министерския съвет № 438 от 25 юли 2013 година План за действие за изпълнение на Заключителните препоръки към Република България, отправени от Комитета на ООН, за премахване на дискриминацията по отношение на жените (CEDAW) по повод консолидирания IV-VII периодичен доклад на България, относно изпълнението на Конвенцията за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените.

Планът за действие е изготвен от междуведомствена работна група, с участието на представители на всички министерства, агенции, обществени органи, социални партньори, неправителствени организации. В резултат на отправено от Комитета искане, през 2014 г. е предоставен Междинен доклад за предприетите мерки по т. 4 и т. 7 от Плана отнасящи се до укрепване на националния механизъм за постигане на напредък на жените и насилието срещу жени.

При подготовката на настоящия Доклад беше осигурено участието на всички министерства и организации, които са заложили конкретни мерки за изпълнение и имат отношение към постигането на напредък в изпълнението на Конвенцията на ООН за премахване на всички форми на дискриминация срещу жените.

Министерството на труда и социалната политика координира предоставянето на информация за изпълнението на заложените мерки от всички ангажирани институции и организации и предлага на Министерския съвет за одобрение настоящия Доклад.

България стриктно съблюдава своите ангажименти по Конвенцията за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените (CEDAW) и настоящия доклад ще послужи за представянето на Република България при защитата на следващия периодичен доклад на 72-рата сесия на Комитета на ООН за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените.

Информация по раздел ОСНОВНИ ПРОБЛЕМНИ ОБЛАСТИ И ПРЕПОРЪКИ:

Оперативна цел 1.Публичност на Конвенцията

Препоръка

1.1. Популяризиране на Конвенцията, като правно обвързващ инструмент и прилагането ѝ от правителството, Народното събрание и съдебната власт като рамка за законодателство, политики и съдебни решения.

Дейност 1:

Публикуване на Плана за действие за изпълнение на Заключителните препоръки към Р България на Комитета по прилагането на Конвенцията след неговото приемане от МС на официалната интернет страница на МТСП.

На официалната интернет страница на Министерство на труда и социалната политика е публикуван Плана за действие за изпълнение на Заключителните препоръки към Р България на Комитета по прилагането на Конвенцията, в секция „Равни възможности“, <https://www.mlsp.government.bg/index.php?section=POLICIES&I=409>.

Дейност 2:

Официален превод и публикуване на интернет страниците на една или повече държавни институции на Общите препоръки на Комитета по приложението на Конвенцията; Препоръките към държавата при изслушване на периодичните доклади и Становищата по индивидуални жалби срещу Р България.

Публикувани са на български език Общите препоръки на CEDAW и препоръките към България.

Министерството на външните работи (МВнР) осъществи следните дейности:

- предостави на Комитета информация за предприетите действия на българските власти в изпълнение на препоръките по жалби 31/2011 (м.май 2013 г.) и 32/2011 (м.февруари 2014 г.);

- осъществи проучване и предостави информация относно механизми за финансово обезщетяване на жалбоподателите, създадени в други държави;

- осъществи консултации с МП, МТСП и МФ с цел приемане на *ad hoc* решение на Министерския съвет за финансово обезщетяване на жалбоподателите по индивидуалните жалби срещу България;

- публикува в превод на български език становищата на Комитета по трите индивидуални жалби срещу България (20/2008; 31/2011 и 32/2011) по силата на Факултативния протокол към Конвенцията за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените.

Дейност 3:

Провеждане на семинари, обучения, кръгли маси, национална конференция и др. инициативи.

Беше проведен обучителен семинар в Центъра за развитие на човешките ресурси към Министерството на труда и социалната политика относно Заключителните препоръки от 27 юли 2012 г. към Република България, отправени от Комитета на ООН за премахване на дискриминацията по отношение на жените, са във връзка със състоялия се на 12 юли 2012 г. в Ню Йорк в рамките на 52-та сесия преглед на консолидирания IV-VII периодичен доклад на България. Повишена осведоменост на гражданите. В него взеха участие представители на всички заинтересовани институции и организации

Целта е повишаване на осведомеността на професионалистите с оглед подобро прилагане на Конвенцията.

Препоръка

1.2. Повишаване на информираността и знанията на адвокати, съдии, прокурори, полицаи и други правоприлагащи длъжностни лица относно Конвенцията и Факултативния протокол към нея, Общите препоръки на Комитета и неговите Становища по отделни дела, както и съответното национално законодателство за премахване на дискриминацията срещу жените.

Дейност 1:

Включване на Конвенцията и Факултативния протокол към нея, Общите препоръки на Комитета и неговите Становища по отделни дела, както и съответното национално законодателство за премахване на дискриминацията срещу жените в систематичните обучения на адвокати, съдии, прокурори, полицаи и други правоприлагащи длъжностни лица.

В различните форми на обучения и проектни инициативи в Националния институт на правосъдието за отчетния период (м. септември 2013 г. – м. декември 2016 г.) са обучени 438 участници (265 съдии, 38 прокурори, 7 следователи, 21 служители на Министерство на правосъдието, 23 съдебни помощници, 6 прокурорски помощници, 2 служители на разследващите органи, 2 държавни съдебни изпълнители, 2 съдебни служители 72 други експерти), както следва:

1. В рамките на проект „Повишаване капацитета на съдебната система и обучение по Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи в Националния институт на правосъдието“, осъществен с безвъзмездна финансова подкрепа на НФМ 2009-2014, въпросите за борбата с дискриминацията, вкл. и по отношение на жените, са предмет на обсъждане в следните обучителни дейности:
 - Гаранции за защита от дискриминация (чл. 14 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и Протокол 12 към Конвенцията). Защита на правата на уязвими групи“ – проведени са две обучения;
 - Форум за правосъдие и права на човека – проведени са две издания;
 - Пилотно обучение на тема „Международно хуманитарно право“
 - Пилотно обучение на тема „Международно право, национално право и права на човека“;
2. Дискриминацията по отношение на жените бе обстойно дискутирана в проведените електронни курсове по антидискриминация на проекта „Пилотиране на дистанционен обучителен курс по антидискриминация на Програмата „Обучение по права на човека за юристи“ на Съвета на Европа (HELP)“, финансиран от Фонда за двустранни отношения по Програма BG 14 на НФМ 2009-2014. Проведените две издания на обучението и работната среща по антидискриминация предизвикаха активна дискусия в специално разработен за нуждите на обучението онлайн форум.

Общият брой на обучаемите, участвали в електронните обучения по антидискриминация е 101 (69 съдии, 5 прокурори, 18 съдебни помощници, 5 прокурорски помощници, 2 държавни съдебни изпълнители и 2 съдебни служители).

След приключване на проекта бяха преведени и адаптирани за българската съдебна система всички учебни материали, предоставени по Програма HELP. Подготвен е и преподавателски екип за специализирани обучения в областта на дискриминацията.

3. В рамките на Програмата за регионални обучения на съдилищата и прокуратурите в страната през 2015 г. Националният институт на правосъдието проведе обучение за съдиите от Административен съд Добрич на тема „Дискриминация“, с участието на 28 съдии.

Дейности, които са извършени от неправителствени организации:

През периода на отчитане обучението на магистрати и адвокати бе основна задача и по проекти на неправителствени организации специализирани в борбата срещу домашното насилие и други форми на насилие основано на пола. Като пример могат да се дадат следните проекти на Сдружение „Алианс за защита от насилие основано на пола” и на организациите негови членове.

Сред проектите финансирани от държавния бюджет съгласно чл. 6 ал. 7 от Закона за защита от домашното насилие могат да се посочат:

- Изпълнения от Сдружение „Алианс за защита от насилие основано на пола” през периода 2015- 2016 година Проект *“Нови партньорства за сигурност и по-добро правосъдие за пострадалите от домашно насилие в градовете Бургас, Търговище, Ловеч, Монтана и Гоце Делчев”*, в партньорство с Асоциация „Деметра”- Бургас, по Договор № 93-00-71 от 13.02.2015 г., финансиран чрез Министерство на правосъдието. По проекта, който беше със срок 18 месеца, бяха проведени обучения на магистрати от цялата страна, мониторинг на практиката по ЗЗДН, както и бяха предоставени услуги на пострадали от насилие лица и беше осъществена работа с извършители на насилие по специализирана програма за извършители в гр. Бургас. През октомври 2015 година и през юни 2016 г. бяха проведени сесии от обучението в град Бургас, които са част от програмата на Алианса, наречена „Академия за превенция на насилието на основание на пола”. Академията предвижда програма за обучение за представители на съдебната система, както и за представители на социалните служби, полиция, НПО и други организации, работещи в сферата на защита от насилие. През 2016 г. бе проведен заключителен семинар в град София с участници, представители на съдебната система, министерства, НПО и други заинтересовани страни. По проекта бяха достигнати и обучени над 80 представители на съдебната система и адвокати. Бе направен и разпространен филм за проекта- „*Заедно по пътя на равенството и ненасилието*”, АЗНОП 2016.¹

- Изпълнения през същия период от Център „Отворена врата”- Плевен и Фондация „Български център за джендър изследвания”- София Проект „*Обединени за справедливост*” също предвиждаше задълбочено и специализирано обучение на магистрати и адвокати, като по поректа бяха достигнати над 60 представители на съдебната система, адвокати, както и представители на полицията, неправителствени организации за проблемите на насилието основано на пола.²

- Проекти за обучение на магистрати през този период бяха изпълнени и от Фондация «SOS- Семейства в риск» –Варна, Център „Динамика”- Русе, Ф „Джендър перспективи”- Хасково и Димитровград и други.

Извън посочените по- горе проекти, пример за програма за обучение, провеждана последователно от неправителствени организации, е Институтът за обучение по женски човешки права/ Women’s Human Rights Training Institute- WHRTI/- програма изпълнявана от Фондация „Български център за джендър изследвания” и нейни международни партньори още от 2004 година като обучение на английски език в България. Програмата е първа по рода си такава за Европа за подготовка на адвокати по материята за правата на човека и правата на жените за водене на стратегически дела на база на международните стандарти. През есента на 2016 година бе даден старт на Шестия курс на Института като бе проведена първата 6- дневна сесия в София чрез въвеждане в международните стандарти по правата на човека и механизмите за защита

¹ <https://www.ngobg.info/bg/news/104317-проект-нови-партньорства-за-сигурност-и-подобро-правосъдие-за.html>

Филмът може да се види на <https://www.youtube.com/watch?v=pKgZ51BBr0I>

² [Bgrf.org/articles/](http://bgrf.org/articles/) Магистрати от София, Плевен и Велико Търново ще се обучават за по- ефективна защита от домашно насилие

<http://dariknews.bg/regioni/veliko-tyrnovo/obshtina-v.-tyrnovo-partnxor-v-proekt-sreshtu-domashnoto-nasilie>

на правата.³ Над 100 адвокати от Европа са обучени по тази програма от самото ѝ начало до момента, като те са от следните държави: Албания, Армения, Азербейджан, Босна и Херцеговина, България, Хърватска, Кипър, Грузия, Унгария, Латвия, Литва, Македония, Молдова, Полша, Румъния, Русия, Сърбия, Словения, Словакия, Таджикистан, Турция, Украйна, Узбекистан, Чехия. Обучени бяха и юристи от Ирландия, Испания, Франция, Швеция и Германия. През последните три години в програмата са включени и юристи участници от Африка и Азия. Проследяването на професионалното развитие на участниците след завършването ѝ показва, че много от тях продължават успешна работа по тематиката за равнопоставеността и правата на жените в своите страни и на международно ниво.

Препоръка

1.3.Повишаване на осведомеността и осъзнаването на жените за техните права по Конвенцията и процедурите по обмен на информация и запитвания, заложи в Факултативния протокол.

Дейност 1:

Осигуряване на български превод на Общите препоръки на Комитета към Р България и Становищата му по всички комуникации съгласно Факултативния протокол.

Дейност 2:

Публично оповестяване на Общите препоръки на Комитета към Р България и Становищата му по всички комуникации съгласно Факултативния протокол чрез интернет мрежата и други способи.

През отчетния период беше повишена осведомеността и осъзнаването на жените за техните права по Конвенцията и процедурите по обмен на информация и запитвания, заложи в Факултативния протокол като беше осигурен превод на български превод на Общите препоръки на Комитета към Р България и Становищата му по всички комуникации съгласно Факултативния протокол.

Препоръка

1.4. Създаване на национален механизъм за изпълнение на становищата на Комитета, приети по силата на Факултативния протокол.

Дейност 1:

Информирание на Комитета за хода на изпълнението на становищата на Комитета, приети по силата на Факултативния протокол.

Дейност 2:

Проучване на действащите механизми на други държави – страни по Факултативния протокол, както и чрез Секретариата на Комитета, и информирание на НСРЖМ за резултатите от проучването с оглед провеждане на дискусия в рамките на Съвета относно подготовка създаването на национален механизъм за обезщетяване на жалбоподателите, в изпълнение на препоръките на Комитета, приети по силата на Факултативния протокол.

През 2015 г. бе създаден механизъм за изплащане на обезщетения по уважени индивидуални жалби срещу България за нарушени права, в изпълнение на препоръки на контролните органи по универсалните договори в областта на правата на човека, в т.ч. и на Комитета на ООН за премахване на дискриминацията по отношение на жените.

В изпълнение на решението за създаване на такъв механизъм, взето на първото заседание на Националния координационен механизъм по правата на човека (НКМПЧ)

³ www.institute.bgrf.org

на 30 май 2014 г., бе създадена работна група с представители на МВнР, Министерството на правосъдието, Министерството на труда и социалната политика, Върховния касационен съд, Върховния административен съд, Висшия съдебен съвет, Върховна касационна прокуратура и Националния институт на правосъдието.

Работната група имаше за задача да изготви предложение за създаване на механизъм за изплащане на обезщетения, в случаи на уважени индивидуални жалби срещу България за нарушени права. Проведени бяха две последователни работни заседания, като на тази основа се създаде междуведомствена работна група към Националния координационен механизъм по правата на човека, с представители от МВнР, МП и МТСП.

Работната група заседава при уважени индивидуални жалби от контролните органи по универсалните договори по правата на човека, съдържащи препоръки за изплащане на обезщетения. При определяне на размера на обезщетението се ползва практиката на Европейския съд по правата на човека по сходни дела, като решенията на РГ се одобряват на следващо заседание на НКМПЧ. При спазване на действащата нормативна уредба, размерът на обезщетенията не надвишава 10 000 лв. В края на всяка календарна година, МВнР залага средства, за изплащане на обезщетения.

Относно предстоящата подготовка на следващия периодичен доклад на България пред Комитета на ООН за премахване на дискриминацията по отношение на жените, бихме желали да Ви информираме, че в изпълнение на резолюция A/RES/68/268 на Общото събрание на ООН от 9 април 2014 г. относно „Засилване и насърчаване на ефективното функциониране на системата на договорните органи в областта на правата на човека“, Комитетът за премахване на дискриминацията срещу жените изработи пилотен проект на опростена процедура за докладване за държавите-страни по Конвенцията.

След покана от страна на Комитета, в края на миналата година страната ни прие (чрез Постоянното представителство на Р България в Женева) опростената процедура на докладване, след изтичането на срока за представяне на последния периодичен доклад през 2016 г., съгласно нормативните изисквания.

Комитетът за премахване на дискриминацията срещу жените ще приеме списък с въпроси към България на някоя от предстоящите си сесии. Писмените отговори на тези въпроси ще представляват 8-мия периодичен доклад на България пред Комитета, съгласно чл. 18 от Конвенцията за премахване на всички форми на дискриминация срещу жените.

Оперативна цел 2. Правна рамка за равенство

Препоръка

2.1. Приемане на Закон за равенство между половете.

Дейност 1:

Разработване на проект на Закон за равенство между половете.

Изпълнението на мерките, които са заложили в Плана за действие подпомагат изпълнението на ангажиментите на Република България по Конвенцията на ООН за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените, което води до по-добра защита на правата на жените в различни области и реално насърчи равнопоставеността между половете.

Междуведомствена работна група, създадена през м. септември 2013 г. със заповед на министъра на труда и социалната политика, изготви Закон за равнопоставеност на жените и мъжете.

Законът цели да гарантира равнопоставеност на жените и мъжете чрез регламентиране на органите и механизмите за провеждането на държавната политика по равнопоставеност на половете. Целите, които се поставят в предложения акт, са в съответствие с приоритетите в приетата от правителството програма за управление на

страната и в изпълнение на ангажиментите на Република България по международни договори:

- Изпълнение на мярка „Приемане на Закон за равенство между половете и институционализиране на националния механизъм по равнопоставеност на жените и мъжете” по Цел 32: „Насърчаване равенството между жените и мъжете и на недискриминацията” на Програмата на правителството за стабилно развитие на Република България за периода 2014-2018 г.
- Изпълнение на мерки в Плана за действие за изпълнение на заключителните препоръки на Комитета на ООН за премахване на дискриминацията по отношение на жените (РМС № 438 / 25.07.2013 г.), отправени към Република България през 2012 г., по-специално мерки по препоръки в областите „Правна рамка за равенство”, „Национален механизъм за постигане напредъка на жените” и „Временни специални мерки”.
- Изпълнение на ангажименти на Република България по международни договори в областта на правата на човека, по които България е страна и препоръки към България на съответните наблюдаващи прилагането органи - Международния пакт за икономически, социални и културни права, Конвенцията на ООН за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените (CEDAW), Пекинската платформа за действие от 1995 г. През 2016 г. България следва да внесе в ООН своя пореден периодичен доклад по прилагане разпоредбите на CEDAW, в който да отчете изпълнението на препоръките, сред които са: приемане на закон, укрепване на националния институционален механизъм по равнопоставеност на половете и регламентиране на временни специални мерки.
- Изпълнение на ангажименти, произтичащи от членството на Република България в Европейския съюз, свързани с интегриране на принципа на равнопоставеност на половете във всички политики и хармонизиране на националното законодателство и практики.

Законът има рамков характер и отговаря на необходимостта от по-пълно регулиране на органите и механизмите за провеждане на държавната политика по равнопоставеност на жените и мъжете.

Законът за равнопоставеност на жените и мъжете беше одобрен от Народното събрание.

Чрез писмо № 8121р-11075/17.05.2016 г. на директора на Дирекция „Човешки ресурси”- Министерство на вътрешните работи в тематичния обхват на специализираната подготовка за III-то организационно-планово тримесечие на 2016 г. в структурите по чл. 37 от ЗМВР е включено задължително изучаването на Закона за равнопоставеност на жените и мъжете.

В тази връзка в различни структури на МВР бяха проведени редица обучения за полицейски служители без откъсване от работа с цел запознаване с разпоредбите на Закона за равнопоставеност на жените и мъжете.

Оперативна цел 3. Механизъм за подаване на жалби

Препоръка

3.1. Да засили ролята на Омбудсмана и на Комисията за защита от дискриминация, за да са в съответствие с Парижките принципи и да разширят своите дейности, като ги насочат към дискриминацията, основана на пол и произход.

Дейност 1:

Популяризиране на правата на човека и в частност равнопоставеността на мъжете и жените, както и инструментите за защита, предоставяни по международни инструменти за защита на правата на човека, ратифицирани от България.

Към настоящият момент в България двете институции в областта на защита на човешките права са Омбудсмана на Република България и Комисията за защита от дискриминация.

Те са национални независими от правителството институции, които имат признати правомощия и мандат да подкрепят и защитават правата на човека, съгласно Парижките принципи.

В последните години и двете институции разшириха своите дейности в посока засилване ролята им на органи за защита на правата на човека, а именно:

- ефективна намеса и инициране на промени в законодателството;
- участие в изготвянето на анализи;
- организиране на кампании за популяризиране за защита на правата и в частност равнопоставеността на мъжете и жените, както и инструментите за защита, предоставяни по международни инструменти за защита на правата на човека, ратифицирани от България;
- разглеждане на индивидуални жалби;
- отправяне на препоръки и предложения до правителството относно защита правата на хората;
- предоставя консултации и подкрепя хората пред националните съдилища, да участват или да водят производства от името на жертвите;
- други.

Препоръка

3.2. Повишаване на информираността на жените и разясняване на техните права по Конвенцията, както и за функционирането на съществуващите механизми за подаване на жалби.

Дейност 1:

Организиране на информационни събития за правата на жените по Конвенцията и за съществуващите процедури за подаване на жалби.

Проведени са разяснителни и информационни кампании от Омбудсмана на Република България, Комисията за защита от дискриминация и неправителствените организации за постигане на по-голяма информираност за правата на човека и съществуващите механизми за тяхната защита, включително забраната за дискриминация и равнопоставеността на половете. Целта е повишена информираност и подобро упражняване на правото на обезщетение в случаите на дискриминация.

Препоръка

3.3. Да бъде осигурен ефективен достъп на жените до правна помощ.

Дейност 1:

Дейности за подобряване на правните услуги по места и създаване на условия за повишаване на информираността на жените за правата им, в случаите на подаване на жалби при нарушаване на техните права, регламентирани в Конвенцията.

Съгласно чл. 6, ал.7 от Закона за защита от домашното насилие (ЗЗДН), ежегодно по бюджета на Министерството на правосъдието се определят средства за финансиране на проекти на юридически лица с нестопанска цел, които осъществяват дейности по този закон, за разработване и изпълнение на програми за превенция и защита от домашно насилие. Глава трета от Правилника за прилагане на ЗЗДН

(ППЗЗДН) урежда процедурата по финансиране на програмите и обучението по чл. 6, ал. 7 от ЗЗДН.

Според Насоките за кандидатстване с проекти по чл. 6, ал. 7 от ЗЗДН за 2016 г., които са съобразени с Националната програма за превенция и защита от домашно насилие за 2016 г., приета от Министерския съвет, приоритетните цели за финансиране през 2016 г. са били: повишаване чувствителността на подрастващите по проблема „домашно насилие“ чрез програми за превенция и защита в учебните заведения; осигуряване на услуги за работа с извършители на домашно насилие и на защита, възстановяване и реинтеграция на пострадалите от домашно насилие, с оглед предотвратяване на рецидиви на домашното насилие и предоставяне на качествени услуги за пострадалите и анализиране на проблема „домашно насилие“ чрез мониторинг на прилагането на нормативната уредба.

Предвид тези приоритетни цели, през 2016 г. са финансирани следните дейности: подготовка и одобряване на програми в учебни заведения – чл. 6, ал. 7, т. 1 б. „а“ от ЗЗДН; специализирани програми за лица, извършители на домашно насилие: социално и психологическо консултиране – чл. 6, ал. 7, т. 4 от ЗЗДН; програми за предоставяне на помощ на лица, пострадали от домашно насилие: социално, психологическо и правно консултиране – чл. 6, ал. 7, т. 2 б. „а“ от ЗЗДН и мониторинг на прилагането на закона – чл. 6, ал. 7, т. 1 б. „в“ от ЗЗДН.

В конкурсната процедура по реда на Глава трета от ППЗЗДН за 2016 г. са подадени 20 проектни предложения от НПО. Комисията по чл. 14, ал. 1 от ППЗЗДН е одобрила 10 проектни предложения, които съответстват на целите на финансирането за 2016 г. Проектите са с продължителност до 12 месеца, договорите за изпълнението им са сключени през декември, а изпълнението им е стартирало в началото на 2017 година.

През 2012 и 2013 г. МВР участва чрез свои представител в Комисията за оценка на проектни предложения по чл. 14 от Правилника за приложение на Закона за защита от домашно насилие (ППЗЗДН), а така също и в Комисията за оценка на изпълнението на финансираните от Министерство на правосъдието проекти по Закона за защита от домашно насилие. С последните изменения на ППЗЗДН от 2014 г. състава и правилата за работа на комисията се определят със заповед на министъра на правосъдието.

Част от финансираните проекти бяха насочени към осигуряване на правна помощ на жени-жертви на домашно насилие и провеждане на информационни кампании в различни региони на страната. Служителите на съответните районни управления насочваха жени жертви на домашно насилие в градовете в които бяха открити приемни и се предоставяха правни консултации.

Оперативна цел 4. Национален механизъм за постигане на напредъка на жените **Препоръка**

4.1. Да бъде затвърден националният механизъм чрез повишаване на неговото влияние и прозрачност, чрез осигуряване на адекватни човешки и финансови ресурси, за да го направи по-ефективен и чрез повишаване на неговите възможности да формулира, координира и контролира изработването и прилагането на законови и политически мерки в областта на равнопоставеността на половете. Да бъде засилено сътрудничеството с женските неправителствени организации за постигане прилагането на Конвенцията и контрола върху това прилагане.

Дейност 1:

Институционализиране на националния механизъм чрез регламентирането му в проекта на Закон за равенство между половете.

В изпълнение на ангажименти на Република България към международни и европейски договори, по които е страна, както и с приемането през месец юли 2013 г. от МС План за действие за изпълнение на заключителните препоръки към Република

България, отправени от Комитета на ООН за премахване на дискриминацията по отношение на жените (CEDAW), ще бъдат създадени нормативни гаранции, свързани с мерките за осигуряване на равни възможности на жените и мъжете.

В него са предвидени мерки в съответствие с отправените препоръки, като: изработване на проект на Закон за равенство между половете; укрепване на Националния механизъм за осигуряване на равнопоставеност на половете; дейности за преодоляване на стереотипи по пол и дискриминационни практики; тематични изследвания и анализи; законодателни промени за укрепване защитата и подкрепата на жертви на трафик и насилие, основаващо се на пола; обучения за повишаване на капацитета на магистрати, разследващи полицаи, педагози и социални работници; дейности за насърчаване участието на жените в различни сфери на обществения живот; разяснителни и информационни дейности, вкл. сред жените от групи в неравностойно положение; популяризиране на Конвенцията на ООН за премахване на всички форми на дискриминация срещу жените и др.

Изпълнението на мерките, които са заложили в Плана за действие ще подпомогне изпълнението на ангажиментите на Република България по Конвенцията на ООН за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените, като ще допринесе за по-добрата защита на правата на жените в различни области и реално насърчи равнопоставеността между половете.

В Програмата на правителството «Държавност, развитие, справедливост 2013-2017 г.», т. II. Заетост, солидарност и социална справедливост», като един от основните приоритети е посочено укрепване на институционалния механизъм за равенство между половете.

С Постановление на Министерския съвет от 10 май 2014 г. за изменение на Постановление на Министерския съвет от 2004 г. за създаване на Национален съвет по равнопоставеността на жените и мъжете към Министерския съвет е изменен Правилника за устройството и организацията на работа на Националния съвет. Целта е укрепване на институционалния механизъм за равенство между половете.

С проекта на постановление се изменя Правилника за устройството и организацията на работа на Националния съвет по равнопоставеността на жените и мъжете към Министерския съвет, приет като приложение към чл. 2 на ПМС № 313 от 2004 г. Измененията на Правилника се отнасят до отразяване на структурните промени в Министерския съвет и до укрепване на националния институционален механизъм за провеждане на политиката по равнопоставеността на жените и мъжете. Тези изменения са в резултат на изпълнението на мерки от приетия с Решение № 438 на МС от 25.07.2013 г. План за действие за изпълнение на заключителните препоръки към Република България, отправени от Комитета на ООН за премахване на дискриминацията по отношение на жените.

С оглед на това, с измененията се цели повишаване на ефективността, възможностите и прозрачността на Съвета като национален консултативен и координационен орган по политиката за равнопоставеността на половете, в това число сътрудничество с неправителствените организации.

Предложените промени ще доведат до подобряване на организацията и координацията на работата на Съвета, като централно звено от националния институционален механизъм за провеждане на политиката по равнопоставеност на половете.

Със Заповед на министъра на труда и социалната политика е сформирана междуведомствената работна група за изготвяне на Проект на Закон за равенство между половете, във връзка с изпълнението на ангажиментите, произтичащи от членството на Република България в ЕС и т.2.1. от Плана за действие за изпълнение на заключителните препоръки към Република България, отправени от Комитета на ООН за премахване на дискриминацията срещу жените (CEDAW), приет с Решение на

Министерски съвет от 25 юли 2013 г. Разработен е проект на Закон за равнопоставеността на половете, чието обсъждане предстои.

Съгласно изготвеният Закон за равнопоставеността на жените и мъжете се определят органите и механизмите за провеждането на държавната политика по равнопоставеност на половете, вкл. регламентира институционалния механизъм за равенство между половете.

Законът за равнопоставеност на жените и мъжете създава нормативни предпоставки за ефективно управление на политиката, която да допринесе за постепенното ѝ постигане.

Актът отговаря на необходимостта от по-пълно регулиране на областта на равнопоставеност на жените и мъжете чрез нормативно регламентиране на национален механизъм за провеждане на единна държавна политика в тази област.

Институционализира се фигурата на „координатор по равнопоставеност на жените и мъжете”, който е служител в органите на изпълнителната власт и се определят функциите му. Регламентира се провеждането на политиката на регионално ниво. Определянето на органите, техните функции и механизми на взаимодействие укрепва националния институционален механизъм и засилва провеждането на оперативно ниво на държавната политика по равнопоставеност на жените и мъжете.

Регламентират се основните документи на държавната политика по равнопоставеност на жените и мъжете – Национална стратегия, планове за действие, периодични доклади за отчитане.

Създаването на ефективен Национален институционален механизъм е необходимост за оптимизиране на модела за разпределение на управленските отговорности между съответните органи, ясно поемане на ангажменти, по-добро управление на процеса на изпълнение на политиката и ресурсите за това.

Препоръка

4.2. Да бъде осигурено ефективно прилагане на Националната стратегия за равнопоставеност на половете 2009-2015 г. и плановите за действие към нея, да контролира и редовно да оценява процеса и да предоставя съответната информация на Комитета в следващия периодичен доклад.

Дейност 1:

Разработване на пакет с индикатори за измерване на изпълнението на Националната стратегия за насърчаване на равнопоставеността на половете.

Прилагането на Националната стратегия за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете 2009-2015 г. се осъществява чрез разработване на Национални планове за действие и доклади за тяхното изпълнение.

По този начин се осъществява годишен мониторинг на заложените цели и мерки от институциите в Националните планове.

Представя се конкретна информация в следните области:

- ✚ Държавна политика за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете;
- ✚ Равна степен на икономическа независимост;
- ✚ По-добро съвместяване на професионалния и семейния живот;
- ✚ Насърчаване на равното участие на жените и мъжете в процесите на взимане на решения;
- ✚ Достойнство, неприкосновеност на личността и предотвратяване на насилието въз основа на пола;
- ✚ Премахване на стереотипите, основани на пола, и противодействие на множествената дискриминация;

- ✚ Популяризиране и прилагане на добри европейски практики в областта на равнопоставеността на жените и мъжете на национално ниво.

Във всички годишни доклади се посочва дали са осъществени заложените мерки и причини за тяхното изпълнение, ако има такива.

По този начин редовно се оценява процеса по изпълнението на Националната стратегия за равнопоставеност на половете 2009-2015 г. и Националните планове.

В края на периода на Стратегията се изготви анализ относно нейното изпълнение и какво следва да бъде включено в новата стратегия.

В тази връзка през 2015 г. се създаде междуведомствената работна група за изготвяне на проект на актуализирана Национална стратегия за насърчаване на равнопоставеността на половете.

В работната група са включени представители на 24 държавни институции (Министерство на труда и социалната политика, Министерство на финансите, Министерство на външните работи, Министерство на отбраната, Министерство на здравеопазването, Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията, Министерство на културата, Министерство на енергетиката, Министерство на земеделието и храните, Министерство на регионалното развитие и благоустройството, Министерство на околната среда и водите, Министерство на образованието и науката, Министерство на туризма, Министерство на правосъдието, Министерство на вътрешните работи, Министерство на младежта и спорта, Държавна агенция за бежанците, Национален осигурителен институт, Национален статистически институт, Държавна агенция за закрила на детето, Съвет за електронни медии и Национална комисия за борба с трафика на хора).

През 2016 г. междуведомствената работна група изготви проект на Национална стратегия за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете с времеви хоризонт до 2020 г., чиято основна цел е създаването на гаранции за равно третиране, равен достъп до ресурсите на обществото и равно участие при взимането на решения на жените и мъжете в Република България с оглед успешната им личностна и социална реализация и стимулиране равнопоставеността на жените и мъжете във всички сфери на обществения, икономическия и политическия живот на страната.

Националната стратегия се състои от няколко раздела:

I. Въведение

II. Правна рамка: общностно и национално законодателство, международни ангажименти на Република България

III. Очаквани резултати

IV. Стратегически цели и приоритетни области

V. Прилагане на стратегията

VI. Финансово осигуряване на стратегията

Към Националната стратегия са приложени индикатори за проследяване на постигнатия напредък.

Документът е обсъден от членовете на Националния съвет по равнопоставеността на жените и мъжете към МС и приет на редовно заседание от МС.

Оперативна цел 5. Временни специални мерки

Препоръка

5.1. Да осигури правна основа, например в бъдещия Закон за равенство между половете, за прилагане на временни специални мерки в съответствие с чл. 4 (1) от Конвенцията и Общата препоръка № 25 на Комитета и да налага квоти и други форми на временни специални мерки, като насочване и подпомагане при наемане на работа, предоставяне на стимули и разпределяне на средства в сфери, в които жените не са достатъчно представени или са в неравностойно положение.

Дейност 1:

Разработване на текст в проекта на Закон за равенство между половете, регламентиращ временни позитивни мерки за насърчаване на участието на жените в сфери, в които жените не са достатъчно представени или са в неравностойно положение.

Като регламентира националния институционален механизъм Законът за равнопоставеност на жените и мъжете създава нормативна рамка за последователно, ефективно и координирано управление на държавната политика по равнопоставеност на жените и мъжете в стратегически и оперативен аспект. Така политиката е поставена на системна, широка, междусекторна основа, има хоризонтално въздействие и последователно провежда принципа на равнопоставеност на половете чрез съчетаване на интегриран подход и специални мерки с временно действие при необходимост. Това създава условия за ускоряване постигането на фактическа равнопоставеност на жените и мъжете във всички области на икономическия, политическия и обществения живот.

Ефективното изпълнение на политиката по равнопоставеност на жените и мъжете се насърчава чрез създаването от министъра на труда и социалната политика на отличителен знак за значими постижения.

Препоръка

5.2. Да запознае всички компетентни органи с временните специални мерки като необходимост за ускоряването на процеса на пълноценно равенство между жените и мъжете във всички сфери, засегнати в Конвенцията.

Дейност 1:

Провеждане на информационни кампании, обучения, семинари.

Проведени са обучения и семинари с цел постигане на по-голяма информираност на компетентните органи.

Дейност 2:

Обсъждане на временни специални мерки в рамките на Националния съвет по равнопоставеността на жените и мъжете.

През 2015 и 2016 г. бяха проведени заседания на Националния съвет по равнопоставеност на жените и мъжете към Министерския съвет, на които беше представен и обсъден Законът за равнопоставеност на жените и мъжете. По време на заседанията институциите и организациите от Съвета представяха своите конкретни предложения, част от които бяха приети в Закона.

Обсъждането и работата по прилагането на временни специални мерки в рамките на Националния съвет по равнопоставеността на жените и мъжете предстои.

Оперативна цел 6. Стереотипи и дискриминационни практики

Препоръка

6.1. Да предприеме по-сериозни усилия за прилагане на всеобхватна политика с новаторски и дългосрочни мерки, насочени към жените, мъжете, момичетата и момчетата за преодоляване на стереотипното отношение относно ролите и отговорностите на жените и мъжете в семейството и в обществото.

Дейност 1:

Актуализиране на Националната стратегия за насърчаване на равнопоставеността на половете 2009-2015 г. с хоризонт за изпълнение до 2020 г.

През 2016 г. междуведомствената работна група изготви проект на Национална стратегия за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете с времеви хоризонт до 2020 г., чиято основна цел е създаването на гаранции за равно третиране, равен достъп до ресурсите на обществото и равно участие при взимането на решения на

жените и мъжете в Република България с оглед успешната им личностна и социална реализация и стимулиране равнопоставеността на жените и мъжете във всички сфери на обществения, икономическия и политическия живот на страната. Към Националната стратегия са приложени индикатори за проследяване на постигнатия напредък.

Документът е обсъден от членовете на Националния съвет по равнопоставеността на жените и мъжете към МС и приет на редовно заседание от МС.

В Стратегията с цел прилагане на всеобхватна политика с дългосрочни мерки, насочени към жените, мъжете, момичетата и момчетата за преодоляване на стереотипното отношение е заложена приоритетна област 5: Промяна на съществуващите в обществото стереотипи по пол в различни сфери на обществения живот.

Ключовите действия за постигане на напредъка в тази приоритетна област са следните:

- Обмисляне въвеждането на допълнителни мерки за подобряване на баланса между половете в икономическите сектори и професии; дейности за повишаване на осведомеността на образователни и професионални възможности за обучение;
- Стимулиране на талантиливи деца и от двата пола чрез Програма на мерките за закрила на деца с изявени дарби от държавни и общински училища;
- Подкрепа на творчески проекти, свързани с изявата, развитие на творческия потенциал и участие в културния живот на жените и мъжете;
- Съвместни усилия на МТСП, АЗ, КЗД, МОН, МК, МЗ, ММС, ГИТ, АСП, социалните партньори, НПО, медиите, на централно и местно равнище за преодоляване на съществуващата сегментация по пол на пазара на труда и навлизане на младежи и девойки в нетрадиционни професионални пътеки и др.;
- Повишаване на информираността на обществото за връзката между заплащането, доходите и съответните социални права, включително пенсионните;
- Осигуряване на информационна обезпеченост, експертна помощ и обучение за повишаване капацитета на настоящи и потенциални бенефициенти - жени и мъже по мерките от оперативните програми 2014-2020 г.;
- Продължаване отбелязването на Европейския ден на равното заплащане чрез информационни дейности;
- Насърчаване на равенството между половете във всички нива и различни форми на образование, като се използват съществуващите инструменти и политики за сътрудничество и финансиране;
- Подобряване на човешкия потенциал в земеделието и горското стопанство чрез разпространение на знания и усъвършенстване на умения;
- Фокусиран мониторинг върху излъчвани търговски съобщения в програми на доставчици на медийни услуги с оглед наличието на стереотипи по пол;
- Фокусиран мониторинг върху програми на доставчици на медийни услуги с оглед наличието на елементи, които подбуждат към ненавист, основана на пол;
- Провеждане на информационна политика от институциите за повишаване на чувствителността на обществото по отношение на принципа за равнопоставеност на жените и мъжете и осигуряване на информация относно приложените мерки в сферата на компетенции на всяко министерство (чрез медии, интернет, образователни аудио-визуални и печатни средства и материали);
- Подписване на споразумения между Министерството на труда и социалната политика и представители на медиите за избягване на обиден и стигматичен език спрямо жените и мъжете;
- Периодично наблюдение с последващ анализ на тенденциите в създаването на профилирани програми за половете на радио- и телевизионни

оператори, внушаващи едностранчиви поведенчески, социални, контентни и визуални модели по отношение на равнопоставеността на жените и мъжете.

Дейност 2:

Разработване и провеждане на кампании и програми, насочени към промяна на поведението и нагласите относно стереотипното отношение за ролите и отговорностите на жените и мъжете в семейството и обществото, вкл. към групи в неравностойно положение.

Дейност 3: Провеждане на обучения на СЕМ, Националния съвет за саморегулация (НСС) и други институции.

В Академията на Министерството на вътрешните работи (АМВР) е актуализирана учебната документация по проблемите на защитата от дискриминация. Поставен е акцент на противодействието на насилието, основано на пола като част от по-общата тема за абсолютната забрана на насилието, която се преподава във всички курсове и форми на обучение в рамките на факултет „Полиция“. Прегледът и актуализирането на учебната документация станаха основание в учебните планове за образователно квалификационна степен (/ОКС) „магистър“ през 2014 г. да бъде включена нова дисциплина, обхващаща противодействието на насилието, основано на пол: „Защита от дискриминация“.

За целите на учебния процес в АМВР се използва съвременна литература като в процеса на обучение на полицейските служители изучават Европейското законодателство и вътрешноправните актове, регламентиращи правата на човека, забраната за дискриминация и расово профилиране. Вниманието се обръща на решенията на Европейския съд по правата на човека по делата срещу България, свързани с неправомерни действия на полицейските служители и прояви на дискриминация.

В проведено обучение на полицейски служители по проект НОМЕ/2010/ISEC/FP/C2/4000001454 на тема „Европейска полиция и човешки права“ по специфичната програма на ЕК „Превенция и борба с престъпността“ / ISEC 2010/, рамково Партньорство /№JLS/2007/ISEC-FPA/096/ участие взеха преподаватели от АМВР. Академията оказва съдействие на експертно ниво за дейности, касаещи направата на наръчници за обучение по проекта, изразяващо се в: преглед и съгласуване на методологията; актуализация и преглед на съдържанието на наръчниците и включване на допълнителни материали.

В периода 2012-2013 г. по проекта съвместно с Главна дирекция „Национална полиция“ (ГДНП), Комисията за защита от дискриминация и Българския хелзинкски комитет са обучени 250 полицейски служители от цялата страна. С финансовата подкрепа на програма „Превенция и борба с престъпността“ на Европейския съюз и на Европейската комисия – Генерална дирекция „Вътрешни работи“, са отпечатани наръчник за обучители и наръчник за обучаеми на тема „Полиция без дискриминация“, които са предоставени на полицейски служители за продължаване на обученията на местно ниво.

Дирекция „Международни проекти“ към МВР се явява програмен оператор по Програма БГ 12 „Домашно насилие и насилие основано на полов признак“, НФМ 2009-2014 г..

Съгласно решение № 8121р-29726/29.07.2015 г. на Програмния оператор във връзка с проведена оценка на получени проектни предложения по процедура за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ с наименование: **„Организиране на кампании, повишаващи обществената чувствителност, със специален фокус върху ромите и други уязвими групи“**, **Мярка 2 по Програма БГ 12 на НФМ 2009-2014 г.**, на основание чл. 6.5, т.6 от Регламента за изпълнение на НФМ 2009-2014 и одобрените Системи за управление и контрол за изпълнение на Програма БГ 12

„Домашно насилие и насилие основано на полов признак“ са одобрени за финансиране проектни предложения, както следва:

1. Фондация „Национален алианс за работа с доброволци“ в партньорство със Сдружение „Нов път“, Община Пловдив и Фондация „Стефан Нойков“ проект „Дом без насилие“.

Обща стойност на проекта: 45 320, 00 Евро (собствен принос 4 532, 00 Евро).

2. Женско сдружение „Екатерина Каравелова“ в партньорство със Сдружение „Алтернатива за Дунав“, проект „Общество без насилие и равни права на всички социални групи“.

Обща стойност на проекта: 49 800,00 Евро (собствен принос 4 980, 00 Евро).

3. Сдружение „Център за образование, култура и екология 21“ с проект „Живот без насилие - информационна кампания за намаляване на домашното насилие чрез повишаване на информираността и знанието сред ромската общност и други уязвими групи“.

Обща стойност на проекта: 17 772,00 Евро (собствен принос 1 800, 00 Евро).

4. Социална фондация „Инди-Рома 97“ в партньорство с Областна администрация – Пловдив, проект „Заедно в служба на обществото - помощ за ромските жени срещу домашното насилие“.

Обща стойност на проекта: 49 663,00 Евро (собствен принос 4 966, 30 Евро).

5. Фондация „Здраве и социално развитие“ с проект „Запази достойнство - кампании за повишаване на информираността за домашно насилие в три големи ромски общности в София и Кюстендил“.

Обща стойност на проекта: 52 247, 74 Евро (собствен принос 5 224, 77 Евро).

6. Фондация „Център Надя“ в партньорство с Национална мрежа на здравните медиатори, проект „Никой не е защитен от домашното насилие“.

Обща стойност на проекта: 50 030, 56 Евро (собствен принос 5 003, 06 Евро).

В резервите са класирани общо 6 НПО, осем проектни предложения са отхвърлени на етап административно съответствие и допустимост, едно проектно предложение е постъпило след крайния срок за подаване на проектни предложения, поради което не е отваряно и разглеждано по същество от Комисията. Едно проектно предложение е отхвърлено на етап техническа и финансова оценка и две проектни предложения са отхвърлени на етап разглеждане на проектите предложения от Оценителна комисия, която предлага на Програмния оператор проекти за финансиране.

Съгласно решение № 8121р-29732/29.07.2015 г. на Програмния оператор по Програма БГ 12 „Домашно насилие и насилие основано на полов признак“, Норвежкия финансов механизъм (НФМ) 2009-2014 г., във връзка с проведена оценка на получени проектни предложения по процедура за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ с наименование: „Кампании за повишаване на информираността и чувствителността“, Мярка 5 по Програма БГ 12 на НФМ 2009-2014 г., на основание чл. 6.5, т.6 от Регламента за изпълнение на НФМ 2009-2014 и одобрените Системи за управление и контрол за изпълнение на Програма БГ 12 „Домашно насилие и насилие основано на полов признак“ са одобрени за финансиране проектни предложения, както следва:

1. Фондация „Джендър образование, изследвания и технологии“ в партньорство с Професионална гимназия по лека промишленост, екология и химични технологии“- гр.Ямбол, проект „Промени посоката: младежи срещу домашното насилие и насилието, определено от пола“.

Обща стойност на проекта: 47 198, 03 Евро (собствен принос 4 719, 80 Евро).

2. Фондация „Приложни изследвания и комуникации“ в партньорство с Асоциация „Родители“, проект „Национална кампания за противодействие на съвременните модели на насилие по полов признак“.

Обща стойност на проекта: 46 941, 71 Евро (собствен принос 4 694, 17 Евро).

3. Сдружение „Алианс за защита срещу домашното насилие” в партньорство с Областен ромски съюз, проект „Има много начини да се справиш с насилието”.

Обща стойност на проекта: 55 454, 00 Евро (собствен принос 5 545, 40 Евро).

По завършилия проект бяха проведени повече от 15 семинара и дискусии в страната в повече от 10 града на България, бяха издадени много брошури и отличителни рекламни материали за кампанията, бяха използвани средствата на изкуството- документален театър „Реплика” и на танца- танцова формация „Петлите. Създаден е и филм по проекта, който можете да видите тук.⁴

В резервите се класирани общо 7 НПО. Три проектни предложения са отхвърлени на етап административно съответствие и допустимост, и едно - на етап техническа и финансова оценка.

През 2012 г. Съвета на децата към Държавната агенция за закрила на детето (ДАЗД) продължи да осигурява и гарантира правото на детето да участва във вземането на решения, които засягат неговия живот, съгласно чл.12 на Конвенцията за правата на детето и постигна една много важна цел, а именно възможността за пряк диалог с децата. Бяха проведени две работни заседания на Съвета.

На 9 май 2012 г. ДАЗД, съвместно с УНИЦЕФ – България, организираха конференция на тема „Децата в подкрепа на институциите”. Целта беше да се насърчат и обединят усилията на институциите и организациите за поощряване на детското и младежко участие на местно, национално и европейско ниво, като по този начин да утвърдят правото на децата да бъдат чути. За да се подпомогне този процес, ДАЗД разработи Механизъм и Харта за детско участие, който беше представен на участниците в конференцията. Участниците в конференцията набелязаха следващите стъпки, с които ще започне практическата работа на Механизма за детско участие:

- от 15 септември 2012 г. да започне създаването на структурите на училищно ниво;

- преди началото на новата учебна година всички директори на училища да се запознаят с Механизма;

- да се подготвят експерти, които да подпомагат работата на училищните, общинските и областните съвети;

- от 15 септември 2012 г. стартира провеждането на местни кампании за създаване на училищни организации в 6-те района за планиране.

В рамките на кампанията от 30 май до 1 юни 2012 г. беше организирано заседание на Съвета на децата към ДАЗД. Членовете на Съвета посетиха Народното събрание, срещнаха се с председателя на Парламента и с народни представители от всички парламентарно представени групи. Децата настояха пред народните представители за гаранции за детското участие чрез приемането на проектозакона за детето и законопроекта за предучилищното и училищното образование, създаване на връзки за съотносителност между професионалното образование и трудовия пазар, както и по-строги наказания за насилниците над деца. Депутатите декларираха желанието си за създаване на детски консултативен орган към Народното събрание. Децата от Съвета на децата към ДАЗД проведоха среща и с Омбудсмана на Р България.

Второто заседание на Съвета на децата се проведе в периода 12-13 декември 2012 в гр. Благоевград на тема: „Децата и младите хора – бъдещето на модерния град”. По време на заседанието беше дадено началото на пилотния проект за насърчаване на детското и младежко участие на местно и национално ниво. Той ще се реализира от фондация „Партньори-България” с подкрепата на ДАЗД, УНИЦЕФ България и Министерството на образованието, младежта и науката. Целта на проекта е да се популяризира и апробира Механизма за детско участие. Децата, участващи във форума обмениха добри практики от кампаниите, които са провели през годината.

⁴ <https://www.youtube.com/watch?v=7-srcYY-KBw>

През 2013 година беше проведено 1 заседание на Съвета на децата към ДАЗД с цел активно включване на децата при формирането и изпълнението на всички политики, свързани с техните права и отговорности, включително политиката срещу дискриминация. По време на заседанието на Съвета на децата в гр. Пловдив, бяха обсъдени темите за толерантността и дискриминацията, особено в училищна среда. На вниманието на участниците в заседанието беше представена и адаптираната за деца версия на трети, четвърти и пети консолидиран доклад за изпълнението на ангажиментите на Р България по Конвенцията на ООН за правата на детето. Беше подготвен и въпросник, с примерен въпрос „Смятате ли, че всички деца в България имат равни права и възможности?“. Преобладаващото мнение беше, че всички деца имат равни права и възможности, но се наблюдава различно поведение на възрастните, свързани с материалното положение и социалния статус. Не е посочена разлика в отношението, основано на пола.

Дейност 4:

Въвеждане на обучение в училищата, насочено към преодоляване на стереотипното отношение относно ролите и отговорностите на жените и мъжете в семейството и в обществото.

През 2016 г. Министерството на образованието и науката подкрепи и популяризира чрез регионалните управления на образованието третото издание на Националния конкурс за звание „Училище без насилие и стереотипи, определени от пола“. Досега в националния конкурс са взели участие 250 училища от цялата страна с различен профил и с етнически състав на училищната общност. Съгласно регламента годишните награди се присъждат в три категории: основно училище, средно общообразователно училище и професионално училище. Участието в конкурса е доброволно. Училищата кандидатстват в Националния конкурс за звание „Училище без насилие и стереотипи, определени от пола“, като попълват карта за оценка на училищната среда, разработена от екипа на Фондация „Джендър образование, изследвания и технологии“ и Национална мрежа за деца. Идеята на Националния конкурс е да даде възможност на всички училища в страната, които работят за изграждане и поддържане на безопасна и креативна училищна среда посредством създаване на толерантни и равноправни отношения между членовете на училищната общност, да прегледат и покажат добрите практики, които развиват.

Дейност 5:

Включване на борбата със стереотипното отношение към ролите и отговорностите на жените и мъжете в семейството в бъдещия проект на Закон за равенство между половете.

Една от целите на Закона за равнопоставеност на жените и мъжете е преодоляване на стереотипното отношение към ролите и отговорностите на жените и мъжете в семейството

Дейност 6:

Провеждане на информационни кампании, обучения и семинари сред педагогическата общност за разпознаване и предотвратяване на насилието на жени, домашното насилие и стереотипи, основани на пола.

Във връзка с изпълнението на мярката, Министерството на образованието и науката разработи учебни материали, подпомагащи методически и съдържателно преподаването на теми, свързани с недопускането на дискриминация по всеки един от основните принципи на дискриминацията. Целта е недопускане на дискриминация и

осигуряване на равни възможности на учебното място за всички без оглед на пол, етническа принадлежност, раса, религия, увреждане и сексуална ориентация.

Препоръка

6.2. Повишаване на отговорността на медиите и на рекламния сектор с оглед елиминирането на полово основаните или обусловените стереотипи за гарантиране правото на жените да не бъдат представяни като сексуален обект и да спомогне за създаването на обективен образ на жените, които активно участват в социалния, икономически и политически живот.

Дейност 1:

Актуализиране на Критериите за неблагоприятно съдържание в рекламите за деца и тяхното популяризиране, както и за Препоръките относно премахването на стереотипи по пол в рекламата и търговска комуникация.

Дейност 2:

Провеждане на мониторинг върху електронните медии за използването на стереотипи по пол в предаванията, рекламата и търговска комуникация; анализиране и представяне на резултатите.

През месец октомври, 2011 г. Съветът за електронни медии прие Критерии за оценка на съдържание, което е неблагоприятно или създава опасност от увреждане на физическото, психическото, нравственото и/или социалното развитие на децата. Критериите за оценка на съдържание са показателите, по които се оценява съответствието на програмите и техните елементи (аудио-визуални предавания, радиопредавания, различни форми на търговски съобщения и други елементи от програмното съдържание) с изискването на разпоредбата на чл.17а от Закона за радиото и телевизията с цел защита на правата и интересите на децата през цялото времетраене и съдържание на програмите.

Доставчиците на медийни услуги са длъжни да спазват правата на децата, уредени в Закона за закрила на детето и в други нормативни актове, като при осъществяването на своята дейност са длъжни да не допускат участие на деца в предавания, които са неблагоприятни или създават опасност от увреждане на физическото, психическото, нравственото и/или социалното развитие на децата, и да се ръководят от принципите в чл.10 от Закона за радиото и телевизията.

На 24 октомври, 2012 г., между Съвета за електронни медии, Държавна агенция за закрила на детето и доставчици на медийни услуги, беше подписано Споразумение за защита на децата от съдържание, което е неблагоприятно или създава опасност от увреждане на тяхното физическо, психическо, нравствено и/или социално развитие. Страните по Споразумението, според чл. 32 ал. 6 от Закона за радиото и телевизията, имат отговорност да спазват правата и интересите на децата при създаването и излъчването на медийно съдържание.

На 2 април, 2013 г., между Съвета за електронни медии, Държавна агенция за закрила на детето и 77 организации, които се ангажираха да спазват правата и интересите на децата при създаването и излъчването на медийно съдържание се подписа Споразумението за защита на децата от съдържание, което е неблагоприятно или създава опасност от увреждане на тяхното физическо, психическо, нравствено и/или социално развитие. Страни по споразумението, според чл. 32, ал. 6 от Закона за радиото и телевизията, са Държавната агенция за закрила на детето, СЕМ и доставчиците на медийни услуги.

Към настоящия момент, Критериите за оценка на съдържание, което е неблагоприятно или създава опасност от увреждане на физическото, психическото, нравственото и/или социалното развитие на децата, са в етап на актуализиране и промяна. Предстои ежегодното подписване на Споразумението за защита на децата от

съдържание, което е неблагоприятно или създава опасност от увреждане на тяхното физическо, психическо, нравствено и/или социално развитие от Съвета за електронни медии, доставчиците на медийни услуги и Държавната агенция за закрила на детето.

В периода 2012-2013 г. като търговска комуникация/реклами /в различни медии – телевизия, външна реклама, Интернет/ са определени като неподходящи за деца от Националния съвет по саморегулация:

2012
9

2013
5

Оперативна цел 7. Насилие срещу жени

Препоръка

7.1. Отмяна на чл. 158 от Наказателния кодекс и даване на гаранция, че всички действия на сексуално насилие срещу жени и девойки ще бъдат ефективно разследвани и извършителите ще бъдат преследвани и осъдени предвид тежестта на престъплението.

Дейност 1:

Привеждане на проекта на нов НК в съответствие с препоръките на Комитета за отмяна на чл.158 и чл.191, ал. 4 от НК

Отмяната на чл. 158 от Наказателния кодекс е осъществена посредством Закона за изменение и допълнение на Наказателния кодекс, обн. ДВ, бр. 74 от 2015 г.

Дейност 2:

Предприемане на мерки за срочно, качествено и приоритетно разследване на престъпления свързани със сексуално насилие срещу жени и девойки.

През 2013 г. Националната комисия за борба с трафика на хора, основно чрез своята администрация/ секретариат, проведе различни превенционни дейности, целящи информираността на широката общественост по проблемите, свързани с трафика на хора. Бяха проведени три основни информационни кампании, насочени към превенцията на трафика на хора с цел трудова и сексуална експлоатация, както и традиционната информационна кампания по повод 18 октомври – Европейския ден за борба с трафика на хора. Подобни дейности и в рамките на трите основни кампании - се провеждат аналогични кампании и дейности в регионите на 9-те местни комисии - Благоевград, Бургас, Варна, Велико Търново, Монтана, Пазарджик, Пловдив, Русе и Сливен.

Кампания за превенция на трафика на хора с цел трудова експлоатация

В периода януари – юни 2013 г. на централно и местно ниво беше проведена кампания за превенция на трафика на хора с цел трудова експлоатация в партньорство с Менпауър България и Фондация „Кампания A21“, която имаше за цел да повиши обществената информираност по проблемите, свързани с трафика на хора, сред трайно безработните на средна възраст, които търсят възможности за сезонна работа извън страната, сред младите хора, които пътуват на студентски бригади в чужбина, сред младите хора в неравностойно положение, както и да запознае и привлече работодателите в проблемите, свързани с трафика на хора и негативното му влияние върху бизнеса и възможните начини за участие на частния сектор в превенцията на това явление и реинтеграцията на пострадалите от това престъпление.

В градовете с местни структури за борба с трафика на хора (към края на 2013 г., МКБТХ са 9 на брой) бяха проведени форуми и кръгли маси с представители на институции и неправителствени организации, работещи по проблема, трудови посредници, студентски съвети, бюра по труда, работодатели и други релевантни

структури, по време на които бяха обсъдени различните аспекти на проблемите, свързани с трафика на хора с цел трудова експлоатация. НКБТХ, съвместно с фондация „Кампания А21“ взе участие в Дни на кариерното развитие, организирани от Job Tiger в градовете София, Варна, В. Търново, Русе, Свищов, Пловдив и Бургас.

Периодът на кампанията за превенция на трафика на хора с цел трудова експлоатация беше удължен до средата на месец юли. В този период се проведе бизнес закуска с 40 представители на частния сектор в България, както и с представители на посолства и институции, които бяха запознати с Атинските етични принципи за борба с трафика на хора, Стратегията на ЕС за изкореняване на трафика (2012 - 2016 г.) и едни от основните приоритети и дейности, заложили в Стратегията, а именно „Създаване на Европейска бизнес коалиция за борба с трафика на хора“.

В рамките на кампанията за превенция на трафика на хора с цел трудова експлоатация, съвместно с Министерство на вътрешните работи, Министерство на външните работи, Министерство на труда и социалната политика, Националната мрежа на здравните медиатори и други релевантни институции и организации бяха осъществени превантивни дейности по информиране на определени уязвими групи по отношение на рисковете от сезонна работа за добив на горски плодове в скандинавските страни и по-конкретно бране на боровинки в Кралство Швеция.

Кампания за превенция на трафика на хора с цел сексуална експлоатация

В края на месец юни 2013 г. с пресконференция стартира традиционната кампания на Националната комисия за борба с трафика на хора, насочена към превенцията на сексуалната експлоатация, която беше осъществена в партньорство с Пощенска банка. Кампанията имаше за цел да привлече вниманието на младите хора и техните родители с различни творчески инициативи и да повиши чувствителността им по проблемите, свързани с трафика на хора с цел сексуална експлоатация, в това число и сред тези, които търсят възможности за сезонна работа в морските курорти в страната. В кампанията бяха включени различни събития на открито, които имаха за цел да привлекат общественото внимание към проблема.

В рамките на кампанията бяха организирани и събития във Варна и Бургас, които бяха предшествани от пресконференции. Наред с концерти на D2 и местни групи, в двата града се проведеха и различни инициативи на открито.

Кампания за превенция на трафика на хора по повод 18 октомври – Европейския ден за борба с трафика на хора

В рамките на ежегодната кампания за превенция на трафика на хора по повод 18 октомври – Европейския ден за борба с трафика на хора, Националната комисия за борба с трафика на хора взе участие в подготовката и организацията на старта на международния велопоход FREEDOM CHALLENGE, целящ да популяризира проблема с трафика на хора на европейско ниво. Инициативата е организирана от международната неправителствена организация „Кампания А21“.

Други дейности по превенция:

- Съществена част от работата по превенция включва информационните сесии във връзка с проблема трафик на хора с ученици и млади хора. Сесиите се извършват както в офиса на администрацията на Националната комисия, така и в рамките на предварително заявени дати и часове в съответно училище от експерти на НКБТХ.

- Извън рамките на тазгодишните кампании, в продължение на миналогодишната кампания на Националната комисия за борба с трафика на хора и Пощенска банка, бяха организирани няколко изложби на плакати, създадени от студенти от департамент „Изящни изкуства“ към Нов български университет по темата „Трафик на хора“. Експозицията, озаглавена STEP 2 FREEDOM, която беше изложена за първи път миналата година на Моста на влюбените в София, посети градовете Пловдив, Пазарджик и Благоевград. Експозициите бяха организирани от НКБТХ, МКБТХ, съвместно със съответните общини и привлякоха широк публичен интерес към проблема.

- Като продължение на дългогодишното партньорство между НКБТХ и Българската национална телевизия беше организирана премиера на документалния филм на Йордан Димитров „Червено като червило и като кръв“, посветен на жертвите на трафика на хора и сексуалната експлоатация. Реализацията на филма, разказващ истинските истории на две жени, пострадали от трафик на хора с цел сексуална експлоатация, беше осъществена с организационната подкрепа на НКБТХ. Филмовата продукция на БНТ беше показана за първи път пред публика в аулата на Нов български университет, а впоследствие бяха организирани прожекции в градовете Благоевград, Бургас, Велико Търново, Монтана, Пазарджик, Пловдив и Сливен. Филмът беше прожектиран сред ученици, студенти, младежи в неравностойно положени, домове за деца, лишени от родителска грижа и др.

- Обучителни срещи и работа на терен в ромски общности в страната (В рамките на проект „Превенция на трафика на хора, принадлежащи към етническите групи, с фокус към ромското малцинство в България“, който се реализира в гр. Варна от НКБТХ в партньорство с Община Варна, Сдружение „Съучастие“, Българска асоциация по семейно планиране и Асоциация „Национална мрежа на здравните медиатори“. Целта на проекта е да намали броя на потенциалните жертви на трафик на хора от ромски произход. В неговото реализиране стои амбицията той да послужи за модел за цялостната държавна политика в борбата с трафика на хора сред уязвимите етнически групи в България.

С оглед на своите функции и задачи, произтичащи от Закона за МВР /ЗМВР/ и Правилника за прилагане на Закона за МВР /ППЗМВР/, в Главна дирекция „Гранична полиция“ /ГДПП/ са предприети мерки за активизиране на превантивната дейност с лица от рискови социални групи, като приоритетно такива са заложили по отношение на недопускане на закононарушения и противообществени прояви от и срещу малолетни и непълнолетни лица.

Създадена е необходимата организация по отношение на граничните проверки на ГДПП, при напускане на Република България на малолетни и непълнолетни лица – български граждани.

С особено внимание се извършват граничните проверки на малолетни и непълнолетни български граждани, които пътуват с един родител, с придружител – трето лице или без придружител, с цел отхвърляне на вероятността детето да напусне страната против волята на родителя/ родителите си. При възникнало съмнение от страна на служителите на ГДПП относно самоличността на лицето и/или придружаващите го лица, както и по отношение на целта на пътуване, се извършват справки в АИС „Издирвателна дейност“/ Н.ШИС /наблюдавани обекти/ за заложили ПАМ по чл. 76 а от ЗБЛД или за изпълнение на оперативни задачи.

По данни от Върховна касационна прокуратура за периода 01.01.2014 г. – 31.12.2016 г. за престъпления по Глава втора „Престъпления против личността“, Раздел IX „Трафик на хора“ – чл. 159а-г НК, извършени с цел „развратни действия“, са образувани 218 досъдебни производства.

Пострадали са 1027 жени, от които 65 непълнолетни и 7 малолетни лица.

За разглеждане в съда са внесени 143 обвинителни акта, като общият брой на осъдени лица и санкционирани лица с влезли в сила присъди/решения е 137.

В горепосочения период от страна на прокуратурата са положени значителни усилия за изпълнение на препоръките от Комитета на ООН за премахване на дискриминацията по отношение на жените (CEDAW), с оглед ефективно разследване на горепосочените престъпления.

През 2016 г. към Министерството на правосъдието беше сформирана Междуведомствена работна група с цел изготвяне на предложения за законодателни

изменения, с оглед въвеждане в българското законодателство на изискванията на Конвенцията на Съвета на Европа за превенция и борба с насилието над жени и домашно насилие (т.нар. Истанбулска конвенция). В състава на групата бяха включени представители на компетентните ведомства, съдебната власт, академичната общност, както и на редици неправителствени организации и гражданското общество. В изпълнение на поставената задача, Работната група подготви предложения за законодателни изменения в Наказателния кодекс, Наказателно-процесуалния кодекс, Закона за защита от домашното насилие и други, които бяха представени пред обществеността на 7 март 2017 г.“.

Дейност 3:

Организиране на обучения с практическа насоченост, с оглед повишаване на капацитета на разследващите полицаи за разследване на престъпления, свързани със сексуално насилие срещу жени и девойки.

От Институт по психология (ИП) на МВР са проведени 10 обучения на тема: *„Психологични аспекти на работата на полицейските служители с жертви на насилие“* в районни управления на СДВР.

Проведени са 19 обучения от служители на ИП-МВР на тема: *„Стратегия Антиконтракт“* за охранителния състав на СДВР. Обучението е включвало и подтемата *„Работа с жертви на насилие“*.

В задължителната учебна дисциплина *„Опазване на обществения ред“*, изучавана във втори курс по специалността *„Противодействие на престъпността и опазване на обществения ред“*, както и в курсовете за първоначално обучение рждржбнж си разглеждат служебните задължения на държавните служители на МВР визирани в Етичния кодекс за поведение на държавните служители в МВР. В учебната програма е включена и тема: *„Действия на полицейските органи при случаи на домашно насилие. Полицейска закрила на деца“*. Разглежда се също така и организацията на дейността на полицейските и младши полицейските инспектори по териториалното обслужване на гражданите и задълженията им свързани с прием на граждани и подкрепа на жертви на престъпления. Хорариумът на това обучение е 45 часа лекции и 45 часа упражнения.

В задължителната учебна дисциплина *„Наказателно-процесуално право“*, изучавана в трети курс, както и в курсовете за първоначално професионално обучение се изучава процедурата, която трябва да следват органите на досъдебно производство и съда в случай на извършено престъпление и работа с пострадали лица. Отделено е внимание и на правото на защита на пострадали от престъпление - чл. 74 и 75 от НПК. Хорариумът на това обучение е 70 часа лекции и 60 часа упражнения.

АМВР е бенефициент по проект *„Утвърждаване на принципите за спазване на човешките права в полицейската дейност в България“* в рамките на Българо-швейцарската програма за сътрудничество, тематичен фонд *„Сигурност“*. С помощта на Полицейската академия Саватан, Швейцарското посолство в Република България, ГДНП, НПО Coginta беше изготвено учебно помагало с включени теми свързани със защита на пострадали от престъпления. През 2015 и 2016 г. се проведеха обучения с участието на полицейски служители от цялата страна.

В АМВР на 09.02.2016 г. бе защитен дисертационен труд с автор ст. преподавател д-р Милорад Йорданов на тема: *„Полицейска защита на пострадали от престъпления“*, в който основно е отделено внимание на защита на правата на пострадали от престъпления лица и задълженията на полицейските органи за защита правата на жертвите, предвидени в международното и националното законодателство.

Препоръка

7.2. Изменения в Наказателния кодекс и Наказателно-процесуалния кодекс за криминализиране на домашното насилие и съпружеското изнасилване и премахване на частния характер на наказателното производство.

Дейност 1:

Привеждане на проекта на нов НК в съответствие с препоръките на Комитета; изготвяне на промени в НПК.

С изготвения през 2016 г. в рамките на Междуведомствена работна група към Министерството на правосъдието проект на Закон за изменение и допълнение на Наказателния кодекс се цели гарантиране на адекватна и всеобхватна наказателно правната защита от актове на домашно насилие и насилие, основано на пола, с оглед осъществяване на по-ефективна превенция и борба с тези форми на насилие. В тази връзка:

Предвижда се изменение в разпоредбата, регламентираща правилата на давността, като се цели да се уреди достатъчен и съизмерим с тежестта на съответното престъпление срок, така че да позволи ефективното започване на производството, след като пострадалият достигне пълнолетие;

Въвежда се дефиниция на „преследване“ и се инкриминират всички форми на системно преследване;

Криминализира се психическото насилие, от което са настъпили вредни последици за пострадалия;

Осакатяването на половите органи, причиняващо постоянно затрудняване на функциите им, се квалифицира като тежка телесна повреда;

При редица престъпни посегателства - убийство, телесна повреда, подпомагане и склоняване друго към самоубийство, отвличане, противозаконно лишаване от свобода, принуда, закана с престъпление, извършването на изпълнителното деяние в условията на домашно насилие или по хулигански, расистки, ксенофобски подбуди или подбуди, основани на пола, половата идентичност или сексуалната ориентация на пострадалия, се въздига като квалифициращ признак;

Променя се характерът на редица престъпления, свързани с насилие - от такива, които се преследват по тъжба на пострадалия, в такива, които са от общ характер;

Осигурява се ефективна закрила за потенциалните жертви на принудителни бракове, които, с оглед защитата на културните ценности на своята общност, може да бъдат задължени от техните семейства да напуснат страната на пребиваване, за да встъпят в брак в страната, от която произхожда тяхното семейство.

Препоръка

7.3. Изменение на чл. 10 (1) от Закона за защита от домашното насилие и премахване на едномесечния срок за подаване на искане за заповед за защита и гарантиране стриктното прилагане от страна на съдебната власт на чл. 13 (3) от Закона, за да бъде улеснена тежестта на доказване в полза на жертвата.

Дейност 1:

Създаване на междуведомствена работна група за изработване на необходимите законодателни промени, съобразно препоръките на Комитета.

Министерство на правосъдието в рамките на изпълняван от тях проект *„Подобряване на националната правна рамка в съответствие със стандартите на Съвета на Европа и укрепване на капацитета на компетентните институции, занимаващи се със случаи на домашно насилие и насилие, основано на полов признак“*, финансиран по Програма БГ 12 „Домашно насилие и насилие, основано на полов признак“ на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014 г. са изготвили проект на ЗИД на ЗЗДН, съобразен с Конвенцията на Съвета на Европа за превенция и борба с насилието над жените и домашното насилие (Истанбулската конвенция).

С проекта се предлага разширяване действието на закона по отношение на определяне на понятието „насилие, основано на пола”, прилагане на производството за налагане на мерки за защита от домашното насилие и срещу насилието, основано на пола, както създаване на специфични мерки за защита от насилие, основано на пола и създаването на правни норми за ангажиране на органите на изпълнителната власт с оглед на създаване на условия за изпълнението на програми за превенция и защита на пострадалите от насилие, основано на пола.

Поради разширяването на предметния обхват на закона се предлага промяна в наименованието на закона, а именно Закон за защита от домашно насилие и насилие, основано на пола. Общественият отношения, които се предлага да се уреждат са правата на лицата, пострадали от домашно насилие или насилие, основано на пола, мерките за защита и реда за тяхното налагане, както и специализираните услуги за защита на тези лица.

Препоръка

7.4. Осигуряване на подслони за жени, жертви на домашно насилие и за техните деца, достъпност до тях и финансови средства за построяването им и оказване на подкрепа на неправителствените организации, поддържащи такива подслони и други форми на подкрепа на жертвите на домашно насилие.

Дейност 1: Залагане на мерки в новата оперативна програма за развитие на човешките ресурси 2014-2020 г. за предоставяне на подкрепящи услуги, в т.ч. интегрирани междусекторни услуги, за деца, младежи, семейства с деца, възрастни хора и уязвими групи от населението

Съгласно решение № 8121р-29730/29.07.2015 г. на Програмния оператор по Програма БГ 12 „Домашно насилие и насилие основано на полов признак“, Норвежкия финансов механизъм (НФМ) 2009-2014 г., във връзка с проведена оценка на получени проектни предложения по процедура за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ с наименование: „Услуги за подкрепа на жертвите на домашно насилие”, **Мярка 4 по Програма БГ 12 на НФМ 2009-2014 г.**, на основание чл. 6.5, т.6 от Регламента за изпълнение на НФМ 2009-2014 и одобрените Системи за управление и контрол за изпълнение на Програма БГ 12 „Домашно насилие и насилие основано на полов признак“ са одобрени за финансиране проектни предложения, както следва:

1. Асоциация „Деметра” в партньорство с Община Бургас и Сдружение „Бизнес център - Бургас”, проект *„Да окажем по-ефективна помощ и достигнем до скритото домашно насилие“*

Обща стойност на проекта: 54 430,00 Евро (собствен принос 5 443,00 Евро).

2. Фондация „Ес О Ес - Семейства в риск”, проект *„Наименование на скритото домашно насилие чрез въвеждане на мобилни и гъвкави услуги в област Варна и област Добрич“*.

Обща стойност на проекта: 52 968, 98 Евро (собствен принос 5 296,90 Евро).

3. Фондация „Български център за джендър изследвания” в партньорство с Фондация „Толерантност и взаимопомощ” - Хасково, проект *„Обединени срещу насилието“*. По този проект през периода октомври 2015- април 2016 година беше ⁵открит и започна да функционира най- новият и добре оборудван кризисен център за жени и деца пострадали от насилие, като бе оказана помощ по проекта на над 80 жени пострадали от насилие чрез консултации и настаняване в Хасково- Димитровград. Това включва и такива дейности за жени от ромски произход пострадали от насилие. По проекта в София бяха консултирани над 40 жени пострадали от домашно насилие.

Обща стойност на проекта: 76 602, 00 Евро (собствен принос 7 660, 20 Евро).

⁵ www.bta.bg/bg/live/show/id/0_bk007vfp

4. Сдружение с нестопанска цел (СНЦ) „Знание, успех, промяна” в партньорство със Сдружение „Заедно за успех” и СНЦ в обществена полза „Алфа-2012”, проект *„Консултативен център за превенция и рехабилитация на лица, пострадали от ДН, деца в риск и интеграцията им в семейството и общността”*.

Обща стойност на проекта: 57 642,00 Евро (собствен принос 5 764,20 Евро).

5. Сдружение с нестопанска цел „Балкани без граници” в партньорство със СНЦ „Ръка за ръка”, проект *„Консултативен център за подкрепа на жертви на домашно насилие-избор и нова възможност за пострадалите жертви”*

Обща стойност на проекта: 54 560,92 Евро (собствен принос 5 456,09 Евро).

В резервите са класирани общо 7 НПО, като едно проектно предложение е било отхвърлено на етап административно съответствие и допустимост.

Съгласно решение № 8121р-29723/29.07.2015 г. на Програмния оператор по Програма БГ 12, във връзка с проведена оценка на получени проектни предложения по процедура за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ с наименование: **„Услуги за подкрепа на жертвите на домашно насилие и насилие, основано на полов признак”, Мярка 1 по Програма БГ 12 на НФМ 2009-2014 г.**, на основание чл. 6.5, т. 6 от Регламента за изпълнение на НФМ 2009-2014 и одобрените Системи за управление и контрол за изпълнение на Програма БГ 12 „Домашно насилие и насилие основано на полов признак” са одобрени за финансиране проектни предложения, както следва:

1. Фондация „Асоциация Анимус“ в партньорство с REFORM - ressurscenter for teen/resource center for men (Норвегия) проект *„Цялостен интердисциплинарен подход в подкрепа на жертвите на домашно насилие и насилие основано на полов признак чрез предоставяне на услуги”*

Обща стойност на проекта: 206 021,00 Евро (собствен принос 20 602, 10 Евро).

2. Община Русе в партньорство със Сдружение „Русенска католическа организация - Каритас“ проект *„Кризисен център на територията на община Русе за жертви на домашно насилие и насилие, основано на полов признак и предоставяне на услуги в него”*.

Обща стойност на проекта: 684 143, 22 Евро

В резервите се класирани общо 4 НПО, като едно проектно предложение е било отхвърлено на етап административно съответствие и допустимост.

По предоставена информация от областна администрация Разград, през последните 10 години в област Разград са направени редица важни стъпки за създаване на модел за партньорство по превенция на домашното насилие. Има добра нормативна основа за развитие на подходящи социални услуги (в Областната стратегия за развитие на социалните услуги в област Разград 2016 - 2020 г. е включена специална тема за превенция на домашното насилие), налице е засилено сътрудничество между институциите (подписан е Местен механизъм за приложение на ЗЗДН - 2011 г. и е създаден Областен съвет за превенция на домашното насилие в област Разград - 2016 г.), направени са сериозни инвестиции в социален капитал, увеличен е административния капацитет (б.а. обучения, учебни посещения, кръгли маси, форуми, работни срещи), улеснени са процедурите на взаимодействие и координация.

По инициатива на СНЦ „Център на НПО в Разград”, на 9 февруари 2016 г. със заповед № ОКД-16-01/23.02.2017г. на Областния управител на област Разград беше създаден Областен съвет за превенция на домашното насилие в област Разград, който е консултативен орган към Областния управител на област Разград и важен инструмент за формулиране на политики по темата за домашното насилие.

Съветът развива постиженията в рамките на Местния механизъм за прилагане на Закона за защита от домашното насилие в област Разград.

Местният механизъм има няколко предимства: използва се добрата нормативна

основа за създаване и развитие на подходящи социални услуги; съществува засилено сътрудничество между институциите; направени са сериозни инвестиции в социален капитал; увеличен е административният капацитет – издадени са наръчници и доклади, улеснени са процедурите на взаимодействие и координация.

Целите на Съвета са ограничаване на домашното насилие на територията на област Разград чрез извършване на дейности по превенция, включване в специализирани програми на извършителите на домашно насилие, подпомагане на жертвите за преодоляване на извършеното насилие и стимулиране на партньорството. Създаването на Областен съвет за превенция на домашното насилие в област Разград е планирана мярка в Стратегия за развитие на социалните услуги в област Разград (2016 - 2020 г.).

Дейност 2: Обучение на социални работници от дирекции „Социално подпомагане” и други професионалисти, работещи по случаи на домашно насилие

Предизвикателствата пред АСП кореспондират с идентифицирани рискове, които обхващат различни области като част от тях са свързани с координацията и обучението на специалисти. Координацията между институциите, доставчиците на услуги и гражданското общество е съществен елемент от подобряване ефективността на съвместните действия. Обученията са ключов фактор с оглед повишаване капацитета на специалистите, работещи с деца и семейства в риск, възрастни хора и уязвими групи, които допринасят да бъде отговорено своевременно на очакванията, промените и динамиките в процесите, настъпващи в обществото.

Във връзка с провеждане на системни обучения на социални работници по проблемите, свързани с повишаване компетентността по идентифициране и адекватна подкрепа на жертвите на насилие и трафик на хора, ежегодно чрез Центъра за развитие на човешките ресурси и регионалните инициативи се организират професионални обучения, които са насочени към развиване капацитета на служителите в териториалните поделения на АСП – дирекциите „Социално подпомагане“ (ДСП). Поради актуалността на проблема в годишните програми и каталозите за обучение на служителите на администрацията са застъпени и фигурират професионални обучения, които касаят темата.

Паралелно с усилията на държавата от страна на редица неправителствени организации (Фондация „Анимус“, Фондация „Център Надя“, Институт за социални дейности и практики, Български център за джендър изследвания, „SOS-семейства в риск“ и др.), които работят в сферата на социалните услуги за жертви на домашно насилие, периодично се организират обучения, в които се включват и представители на АСП и ДСП.

През 2016 г. са преминали обучение 282 социални работници от ДСП по следните теми:

1. „Специфика при работа с деца, жертви и/или свидетели на престъпления или пострадали от насилие. Превенция на агресивно поведение при подрастващите“ – 16 социални работници;
2. „Подходи за ранна превенция при домашно насилие и междуинституционално сътрудничество“ – 2 социални работници;
3. „Има много начини да се справиш с насилието“ – 2 социални работници;
4. „Обучители на соц. работници, работещи по случаи на домашно насилие, основано на полов признак“ – 16 социални работници;
5. „Услуги за подкрепа на жертвите от домашно насилие“ – 5 социални работници;
6. „Прилагане на закона за защита от домашно насилие“ – 6 социални работници;

7. „Предоставяне на психологична, социална и правна подкрепа на пострадали от домашно насилие и на извършители на домашно насилие“ – 9 социални работници;
8. „Координационен механизъм за помощ на пострадали от домашно насилие – път към дългосрочното прекратяване на домашното насилие“ – 25 социални работници;
9. „Случаи на домашно насилие и насилие по полов признак“ – 120 социални работници;
10. „Програма за квалификация и преквалификация „Социална подкрепа на лица и семейства“ – обучени 54 социални работници с включен модул „Насилие и трафик на хора“;
11. „Програма за квалификация и преквалификация „Социална работа с деца и семейства в риск“ – обучени 27 социални работници с включен модул „Работа по случай на насилие над деца“.

През 2016 г. в Кризисния център за жени и деца, пострадали от домашното насилие „Св. Петка“, който фондация „Асоциация Анимус“ управлява, и в Звено „Майка и бебе“, функциониращо към Комплекса за социални услуги на деца и семейства на територията на район „Сердика“, са настанени за различни периоди от 3 месеца до 1 година съответно 59 и 34 жени и деца, жертви на домашно насилие или общо 93 жени, жертви на домашно насилие. Двете услуги са делегирана държавна дейност, финансирана от републиканския бюджет чрез Столична община.

През 2016 г. в Центъра за възстановяване, консултиране, психотерапия и психоанализа и Зона ЗаКрила на фондация „Асоциация Анимус“ са консултирани общо 173 жени и деца, жертви на домашно насилие, както и 8 извършители на домашно насилие. Детският център за застъпничество и подкрепа Зона ЗаКрила, който е лицензирана социална услуга и се финансира от УНИЦЕФ, предоставя услуги на деца, преживени насилие и техните семейства, като въвежда специализиран подход и услуги, обединяващи добри юридически, медицински, психологически и социални практики с приятелски към детето процедури и среда. През 2016 г. в Центъра за обществена подкрепа към Комплекса за социални услуги на деца и семейства на територията на район „Сердика“ са консултирани 51 жени и деца, жертви на домашно насилие. През изминалата година са консултирани и 31 жени, жертви на домашно насилие, по специални програми за овластяване.

През 2016 г. във фондация „Асоциация Анимус“ са консултирани общо 224 жени и деца, жертви на домашно насилие.

През 2016 г. в Учебния център към фондация „Асоциация Анимус“ са обучени 96 специалисти за работа по различни аспекти на случаи на домашно насилие (кризисна интервенция, психологическо консултиране, социална работа, трудово посредничество); 41 специалисти по специфични теми като работа с трудни клиенти, работа с извършители на сексуално насилие и родителско отчуждение; 40 доброволци за работа на Гореща телефонна линия за хора, пострадали от насилие; 36 учители в детски градини за оценка и подкрепа на деца, преживели насилие, или през 2016 г. са обучени общо 213 души (дейност 2 Обучение на социални работници и други професионалисти, работещи по случаи на домашно насилие).

Дейност 3:

Осигуряване на денонощен достъп до помощ и подкрепа чрез Национална телефонна линия (НТЛ) за пострадали от домашно насилие чрез финансиране на НТЛ в рамките на ежегоден конкурс за финансиране на проекти за разработване и изпълнение на програмите и обученията по чл.6, ал.7 от ЗЗДН.

През 2016 г. на Националната гореща телефонна линия за пострадали от насилие, която фондация „Асоциация Анимус“ управлява, са направени 1,287 консултации с проблем насилие, от които 1,155 с проблем домашно насилие. През 2016

г. Националната гореща линия се финансира с безвъзмездна финансова помощ на Министерство на правосъдието по Договор № 93-00-78 от 13.02.2015 г.

През месец декември 2016 г. Министерството на правосъдието е сключило договор по реда на Закона за обществените поръчки с рег. № 93-00-530/22.12.2016 г. с Фондация „Асоциация Анимус“, с предмет „Поддържане на националната телефонна линия за пострадали от домашно насилие – 02 981 76 86; 0800 18 676“.

Срокът на новият договор е 12 (дванадесет) месеца, считан от 14.02.2017 г. до 13.02.2018 г. и телефонната линия функционира вече 24 часа в денонощието, 7 дни в седмицата, каквито са и препоръките на Комитета за премахване на всички форми на дискриминация спрямо жените (CEDAW) (дейност 3).

Също така през изминалата година на Националната телефонна линия за деца 116 111 са проведени 831 консултации с проблем насилие, от които 682 консултации са свързани с насилие, извършено върху дете от негов родител или друг роднина. Националната телефонна линия за деца към Държавната агенция за закрила на детето се управлява от фондация „Асоциация Анимус“ след спечелен конкурс по реда на Закона за обществени поръчки.

Препоръка

7.5. Да осигури задължително обучение на съдии, адвокати, правоприлагащи органи по прилагането на Закона за защита от домашното насилие, включително за разпознаване на домашното насилие или на стереотипи, основани на пола.

Дейност 1:

Провеждане на дистанционен курс за магистрати на тема: „Производство за налагане на мерки за защита от домашно насилие“.

Прилагането на Конвенцията за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените и допълнителния протокол към нея е застъпено в обученията на Националния институт на правосъдието, посветени на гаранциите за защита от дискриминация, както и по прилагането на Закона за защита от домашно насилие.

През 2013 г. бе проведена публична лекция на г-н Александър Арабаджиев, съдия в Съда на ЕС в Люксембург, на тема „Практиката на Съда на ЕС по приложението на Хартата на основните права в ЕС. Действието на Хартата по отношение на държавите-членки“. Програмата на събитието се фокусираше върху антидискриминационното законодателство, както и приложимата практика на Съда на ЕС. В публичната лекция се включиха 63 участници /48 съдии, 9 прокурори, 2-ма следователи, 2-ма представители на Комисията за защита от дискриминация, 1 представител на СУ и 1 представител на Съюза на юристите в България/.

Паралелно с обученията по въпросите за защита от дискриминация през 2012 г. Националният институт на правосъдието разработи програма, посветена на мерките за защита от домашно насилие в рамките на дистанционното обучение на магистрати. В пилотното обучение взеха участие 38 магистрати /36 съдии и 2-ма прокурори/, 1 държавен съдебен изпълнител, 2-ма експерти на Министерството на труда и социалната политика. Същият дистанционен курс е проведен и през 2013 г. с участието на 36 магистрати.

Защитата от дискриминация /включително и срещу жените/ е тема, по която е предвидено разработването на специализирана програма за обучение на магистрати в рамките на проекта „Повишаване капацитета на съдебната система и обучение по Европейската конвенция по правата на човека и основните свободи в Националния институт на правосъдието“, изпълняван с подкрепата на Норвежкия финансов механизъм. Учебната програма ще бъде разработена с участието на български магистрати и експерти от Съвета на Европа и ще отрази прилагането на националните правни норми за защита от всички форми на дискриминация както и практиката по прилагането на Конвенциите на ООН и Съвета на Европа в тази връзка.

В Академията на МВР се провежда такова обучение. В приетата учебна програма по дисциплината „Опазване на обществения ред”, изучавана във висшите редовни и задочни курсове на факултет „Полиция” за придобиване на ОКС „бакалавър” по специалността „Противодействие на престъпността и опазване на обществения ред” е отделено място на полицейската защита на жертви на домашно насилие в съответствие с Конвенцията на ООН за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените и Закона за защита от домашно насилие.

Главна дирекция „Национална полиция“ (ГДНП) се явява партньор на МП по проект *„Подобряване на националната правна рамка в съответствие със стандартите на Съвета на Европа и укрепване на капацитета на компетентните институции, занимаващи се със случаи на домашно насилие и насилие, основано на полов признак“*, финансиран по Програма БГ 12 *„Домашно насилие и насилие, основано на полов признак“* на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014.

Бенефициент по проекта е Министерството на правосъдието, а проектът се изпълнява в партньорство със Съвета на Европа, МВР и МТСП.

Целевите групи по проекта са: магистрати, правни експерти, държавни служители и служители в държавната администрация, социални работници, полицейски служители, НПО, жертви на домашно насилие и насилие, основано на полов признак.

Бюджетът на проекта е 267 305 Евро, от които 15 % е националното съфинансиране.

В изпълнение на своите ангажименти през 2016 г. ГДНП реализира следните дейности:

1. Разработване на Наръчник за обучение на обучители *„Повишаване на професионалния капацитет на българската полиция за справяне със случаи на домашно насилие и насилие над жени“* (съвместно с експерти от Съвета на Европа);

2. Разработване на *Методически наръчник за работа на полицейските служители по случаи на домашно насилие и насилие основано на пола* (авторски колектив от експерти от ГДНП, ИП-МВР и фондация „Асоциация Анимус”, като в него са включени материали предоставени от МТСП, ДАЗД и АСП).

3. Провеждане на две тридневни обучения с участието на експерти от Съвета на Европа (за времето от 11 до 13 септември 2016 г. и от 13 до 15 септември 2016 г. в гр. София) - общо 56 обучители на полицейски служители.

4. Провеждане на три двудневни семинара за обучение на полицейски служители, както следва:

- първи семинар за времето от 25 до 26 октомври 2016 г. в гр. Баня;
- втори семинар за времето от 24 до 25 ноември 2016 г. в гр. Стара Загора;
- трети семинар за времето от 29 до 30 ноември 2016 г. в КК „Св. Константин и Елена”.

Общо в трите семинара бяха обучени 180 полицейски служители от всички 180 Районни управления на МВР работещи по проблемите на домашното насилие и насилие основано на полов признак от охранителна полиция (*териториална полиция или патрулно-постова дейност*) и криминална полиция (*престъпления срещу личността или инспектори детска педагогическа стая*).

Участвалите в обученията служители получиха сертификат, екземпляри от *„Методически наръчник за работа на полицейските служители по случаи на домашно насилие и насилие основано на пола”* и допълнителни материали имащи отношение към темата.

През учебната 2016-2017 г. в АМВР в бакалавърските програми се обучават общо 505 души, от които 396 мъже и 109 жени. В учебната програма на АМВР е отделено специално място на проблематиката свързана с защита правата на човека и равнопоставеността между половете. В процеса на обучение се изучава международното законодателство и вътрешноправните актове, регламентиращи тази

материя. В обучението на курсантите и служителите на МВР е заложена учебна дисциплина „Защита правата на човека“, учебна програма № К 145/02.07.2012 г. изучавана в първи курс на редовните и задочните бакалавърски курсове по специалността „Противодействие на престъпността и опазване на обществения ред“, в която е отделено място на принципа за равно третиране и равенство между жените и мъжете. В задължителната учебна дисциплина „Полицейско право“, учебна програма рег. № К 483/28.11.2012 г. изучавана във втори курс на редовните и задочните курсове по специалността „Противодействие на престъпността и опазване на обществения ред“, както и в курсовете за първоначално професионално обучение е отделено внимание на защита правата на човека и недопускане на дискриминация при прилагане на полицейски правомощия.

Проведени курсове в АМВР:

1. Курсове за първоначално професионално обучение в присъствена форма:

- три курса за изпълнителска длъжност „Разузнавач“ или „Полицейски инспектор“ - обучени 69 служители;
- курс за изпълнителска длъжност „Инспектор и инспектор защита на населението“ в ГДПБЗН-МВР - 19 обучени служители;
- 10 курса за младши изпълнителски длъжности „Полицай“ и „Пожарникар“ - проведени в Центровете за специализирана полицейска подготовка (ЦСПП) - Пазарджик, Казанлък и Варна - общ брой обучени 763 служители.

2. Курсове за актуализация на професионалната квалификация:

- 2 курса „Полицейски практики и права на човека“, в дистанционна форма, с продължителност 5 седмици в АМВР - обучени 30 служители;
- 2 курса „Специализирано изслушване на деца-жертви или в риск от насилие“, в присъствена форма, с продължителност една седмица в АМВР - обучени 41 служители;
- курс „Полицията в близост до обществото“, в дистанционна форма, с продължителност 5 седмици в АМВР - обучени 35 служители;
- 2 курса „Противодействие на трафика на хора“, в дистанционна форма, с продължителност 5 седмици в АМВР - обучени 83 служители;
- 4 курса „Превенция и защита от домашно насилие. Осъществяване на прием на граждани и подкрепа на жертви на престъпления“, в присъствена форма, с продължителност една седмица в ЦСПП-Варна, Казанлък и Пазарджик - обучени общо 57 служители.

При завършване на курсовете, обучаемите полагат изпит, като на успешно положили то се издава удостоверение за придобита професионална квалификация.

Препоръка

7.6. Подписване и ратифициране на Конвенцията на Съвета на Европа за предотвратяване и борба с насилието срещу жени и домашното насилие.

Дейност 1:

Създаване на междуетадовна работна група за анализиране на съответствието на националното законодателство с разпоредбите на Конвенцията и изготвяне на предложения за законодателни промени.

Дейност 2:

Провеждане на обществено обсъждане с оглед подписването и ратифицирането на Конвенцията.

Дейност 3:

Провеждане на консултации със заинтересовани страни с оглед подписването и ратифицирането на Конвенцията.

По време на провела се в София, в рамките на българското председателство на Комитета на министрите на Съвета на Европа, Конференция на високо равнище на министрите на правосъдието и представители на съдебната власт, на 21 април 2016 г.

министърът на правосъдието подписа, от името на Република България, Конвенцията на Съвета на Европа за превенция и борба с насилието над жени и домашното насилие. Впоследствие към Министерството на правосъдието беше създадена Междуведомствена работна група с цел изготвяне на предложения за законодателни изменения, с оглед въвеждане в българското законодателство на изискванията на Конвенцията на Съвета на Европа за превенция и борба с насилието над жени и домашно насилие. В състава на групата бяха включени представители на компетентните ведомства, съдебната власт, академичната общност, както и на редици неправителствени организации и гражданското общество. В изпълнение на поставената задача, Работната група подготви предложения за законодателни изменения в Наказателния кодекс, Наказателно-процесуалния кодекс, Закона за защита от домашното насилие и др. С проекта на Закона за изменение и допълнение на Закона за защита от домашното насилие се предлага разширяване действието на закона по отношение на определяне на понятието „насилие, основано на пола“¹, прилагане на производството за налагане на мерки за защита от домашното насилие и срещу насилието, основано на пола, както и създаване на специфични мерки за защита от насилие, основано на пола и на правни норми за ангажиране на органите на изпълнителната власт с оглед на създаване на условия за изпълнението на програми за превенция и защита на пострадалите от насилие, основано на пола. В тази връзка:

- Предвижда се промяна в наименованието на закона, а именно Закон за защита от домашно насилие и насилие, основано на пола;
- Разширява се кръгът на лицата, които могат да се ползват от защитата на закона;
- Въвежда се дефиниция на понятието „насилие, основано на пола“;
- Въвежда се възможност пострадалите лица да имат право да се обърнат към съда за защита и в случаите на насилие, основано на пола;
- Предвижда се някои от досегашните мерки за защита от домашно насилие да се прилагат и в случаите на насилие, основано на пола;

Предвижда се задължение за органите на изпълнителната власт да си сътрудничат и взаимодействат с юридическите лица, които работят за защита на пострадалите от домашно насилие или насилие, основано на пола;

- Въвежда се задължение дипломатическите и консулските представителства на Република България в чужбина да оказват помощ и съдействие на български граждани, пострадали от домашно насилие или насилие, основано на пола;
- Създава се национален орган за координация, изпълнение, мониторинг и оценка на политиките и мерките в областта на превенцията и противодействието на домашното насилие и насилието, основано на пола;
- Уреждат се специализирани услуги за защита, от които да се ползват не само спрямо жени, жертви на насилие и техните деца, а всяко лице пострадало от домашно насилие или насилие, основано на пола и неговите близки, включително деца - консултиране на денонощна безплатна телефонна линия; консултиране в консултативен център за пострадали от домашно насилие или насилие, основано на пола или център за защита от сексуално насилие; настаняване в кризисен център за пострадали от домашно насилие или насилие, основано на пола;

В преходните и заключителни разпоредби на проекта на Закона за изменение и допълнение на Закона за защита от домашното насилие се предлагат изменения и допълнения в няколко други нормативни акта в гражданскоправната област:

- Семейен кодекс - при решаването на редица въпроси, възникващи в производството по развод на родителите (при кого от родителите да живеят децата, на кого от тях се предоставя упражняването на родителските права и т.н.) съдът е длъжен да вземе предвид налични данни за домашно насилие или насилие, основано на пола;

- Закон за влизането, пребиваването и напускането на Република България на гражданите на Европейския съюз, които не са български граждани, и членовете на техните семейства - насилието, основано на пола, наред с домашното насилие, се въвеждат като изискване за запазване правото на пребиваване при прекратяването на брака или фактическото съжителство;
- Закон за защита от дискриминация - „Половата идентичност“ се въвежда сред признаците за забрана на пряка или непряка дискриминация;
- Закон за Министерството на вътрешните работи - предвижда се копие от протокола за предупреждение да се предоставя на пострадалото лице при поискване освен в случаите на домашно насилие и в случаите на насилие основано на пола;
- Закон за младежта - държавата и общините се задължават да насърчават и подпомагат осъществяването на дейности и услуги за младежта, които се изразяват във насърчаване на неформалното обучение за разширяване на познанията на младежите относно равнопоставеността между жените и мъжете и нестереотипните роли на пола;
- Закон за правната помощ - въвежда се право на безплатна правна помощ и за лица, пострадали от насилие, основано на пола;
- Закон за оръжията, боеприпасите, взривните вещества и пиротехническите изделия - неиздаването на разрешения за придобиване и/или съхранение на взривни вещества и пиротехнически изделия, разрешения за придобиване, съхранение и/или носене и употреба на огнестрелни оръжия и боеприпаси за тях, се разпростира и върху лица, извършители не само на актове на домашно насилие, но и на актове на насилие, основано на пола;
- Закон за чужденците в Република България - предлага се насилието, основано на пола да се включи като признак за „уязвимо лице“ по смисъла на този закон. С проекта на Закон за изменение и допълнение на Наказателния кодекс се цели гарантиране на адекватна и всеобхватна наказателноправната защита от актове на домашно насилие и насилие, основано на пола, с оглед осъществяване на по-ефективна превенция и борба с тези форми на насилие. В тази връзка:
- Предвижда се изменение в разпоредбата, регламентираща правилата на давността, като се цели да се уреди достатъчен и съизмерим с тежестта на съответното престъпление срок, така че да позволи ефективното започване на производството, след като жертвата достигне пълнолетие;
- Въвежда се дефиниция на „преследване“ и се инкриминират всички форми на системно преследване;
- Криминализира се психическото насилие, от което са настъпили вредни последици за пострадалия;
- Осакатяването на половите органи, причиняващо постоянно затрудняване на функциите им, се квалифицира като тежка телесна повреда;
- При редица престъпни посегателства - убийство, телесна повреда, подпомагане и склоняване друго към самоубийство, отвлечане, противозаконно лишаване от свобода, принуда, закана с престъпление, извършването на изпълнителното деяние в условията на домашно насилие или по хулигански, расистки, ксенофобски подбуди или подбуди, основани на пола, половата идентичност или сексуалната ориентация на пострадалия, се въздига като квалифициращ признак;
- Променя се характерът на редица престъпления, свързани с насилие - от такива, които се преследват по тъжба на пострадалия, в такива, които са от общ характер;
- Осигурява се ефективна закрила за потенциалните жертви на принудителни бракове, които, с оглед защитата на културните ценности на своята общност, може да бъдат задължени от техните семейства да напуснат страната на пребиваване, за да встъпят в брак в страната, от която произхожда тяхното

семејство.

Анализът на българския Наказателно-процесуален кодекс показва, че той е в съответствие с голяма част от международните стандарти за защита на пострадалия. Въпреки това, доколкото някои изисквания на Истанбулската конвенция са само частично въведени в него, то в преходните и заключителни разпоредби на проекта на Закона за изменение и допълнение на Наказателния кодекс се предлагат следните изменения и допълнения:

- Регламентират се допълнителни мерки за защита на пострадали, по отношение на които при извършване на престъплението е упражнено физическо или психическо насилие:
 - незабавно информирание на пострадалия в случаите, когато задържаният извършител на насилието избяга или бъде пуснат на свобода временно или окончателно;
 - оправомощаване на наблюдаващия прокурор да възложи на компетентните органи на МВР да изготвят оценка на риска за ново насилие над пострадалия, както и да предприемат мерки в рамките на своята компетентност за предотвратяване на евентуална опасност за пострадалия;
 - предоставяне на право на пострадалия при участието му в процесуалните действия да получи психологическа или емоционална подкрепа от лице, на което разчита;
 - редуциране броя на разпитите на пострадалия;
 - ограничаване на преките контакти на пострадалия и извършителя на насилието;
 - избягване на разгласяването на данни за самоличността на пострадалия;
 - осигуряване в хода на досъдебното производство на квалифицирана юридическа помощ за пострадали, който не разполага със средства да заплати адвокатско възнаграждение, желае да има повереник и интересите на правосъдието налагат това;
- Премахват се пречките за своевременно упражняване на правата, предоставени на пострадалия в досъдебната фаза, в случаите, когато наказателното производство не е започнало по негов сигнал, а при друг законен повод;
- Уреждат се правомощия на прокурора, упражняването на които променя характера на производството, като то става производство от общ характер и наказателното преследване вече не зависи от волята на пострадалия, макар да не се променя характерът на престъплението;
- Създава се допълнителна възможност за Върховна касационна прокуратура да проведе консултации с компетентните органи на друга държава относно възможностите за трансфер на наказателно производство.

Оперативна цел 8. Трафик и експлоатация на проституиращи жени

Препоръка

8.1. Преодоляване на причините за трафик и експлоатация на жените чрез подобряване на икономическото състояние на жените и момичетата, в частност на жените от ромски произход, като чрез това се елиминира уязвимото им положение спрямо експлоатацията и трафикантите.

Дейност 1:

Провеждане на разяснителни дейности за рисковете от трафик на хора и на възможностите за оказване на помощ и закрила в България и чужбина сред представители на ромската етническа общност; реализиране на програми за реинтеграция на жертви в приютите за временно настаняване; провеждане на обучения с професионалисти, работещи с жертви на трафик.

За отчетния период 2013-2016 г. Местните комисии за борба с трафик на хора са реализирали над 30 информационно-превенционни кампании, като голяма част от тях са насочени към представители на ромската общност. Съвместно в партньорски организации, неправителствени и правителствени, са проведени и редица срещи с представители на ромската общност. На тях основен фокус е поставен върху превенцията на попадането в трафик и запознаване с правата и възможностите за защита и подкрепа, при попадане в подобна ситуация или отчитане на потенциален риск за въвличане на трафик.

В периода 2012-2013 г. НКБТХ, съвместно с МКБТХ – Варна и Община Варна, успешно реализира проект Проектът „Превенция на трафика на хора, принадлежащи към етническите групи, с фокус към ромското малцинство в България“. Проектът е осъществен чрез финансовата подкрепа на Посолството на Франция и България. Постоянното представителство на Франция към Службата на ООН и други международни организации във Виена и Посолството на Франция в Румъния. Основна цел на проекта е намаляване на броя на потенциални жертви на трафик на хора от ромски произход на територията на Община Варна.

Партньори по проекта са Българската асоциация по семейно планиране и сексуално здраве (БАПС), сдружение „Национална мрежа на здравните медиатори“, Община Варна и сдружение „Съучастие“ – Варна.

През 2014 г. НКБТХ е партньор по проект „Овластяване на уязвими на трафик млади хора“, финансиран от Програма за подкрепа на неправителствените организации в България по финансовия механизъм на ЕИП 2009-2014 г., изпълняван от сдружение „Равновесие“. Като резултат от проекта е разработена тренинг програма (за поредица от обучения) с ромски лидери, както и концепция за информационно-превенционна стратегия и кампания. Те са интегрирани и на практическо ниво.

През 2016 г. успешно приключи Холандско-български проект, насочен към превенция на трудовата експлоатация на български граждани на територията на кралство Нидерландия. В продължение на проекта бе договорено партньорство между НКБТХ, МКБТХ, НПО-работещи сред ромските етнически общности и ромски медиатори, които да продължат разяснителните кампании за рисковете от въвличане в трафик на хора и трудова експлоатация в това число и сред ромската общност.

По отношение на жертвите, ползващи услугите на специализираните приюти към НКБТХ, към края на 2016 г., общият брой на обгрижените лица е над 80. Над 70 % от тях са представители на ромската етническа общност. Водещо са били въвличени в трафик на хора с цел сексуална експлоатация, като има и случаи на жени, принуждавани да просят. След успешно преминаване през услугата приют за жертви на трафик на хора, част от жените са пренасочени към услугата приют за последваща реинтеграция.

За отчетния тригодишен период броят на специализираните обучения, разглеждащи различни теми и аспекти, свързани с трафика на хора и обхващащи специалисти като пряко работещи с жертви, така и участващи в разследването, преследването и наказанието на престъплението, надхвърля 60. Някои от обученията са инициирани и проведени от членовете на НКБТХ, като част от ежегодните им обучителни кампании, други са организирани и проведени с подкрепата и/или в сътрудничество на АНКБТХ и НПО, в изпълнение на заложените специализирани обучителни дейности в Националната програма за противодействие на трафика на хора и закрила на жертвите.

През 2016 г. фондация „Асоциация Анимус“ проведе 5 обучения за общо 52 младежи от различни резидентни услуги за сенситиране от риска да бъдат въвличени в трафик на хора с цел различни форми на експлоатация. Обученията под формата на уъркшопи разискваха теми като идентифициране на фалшиви обяви, които могат да ги въвлекат в трафик на хора; как да използват агенции за набиране на персонал в процеса

на търсене на работа; силни и слаби страни с цел реалистично планиране на професионалното развитие и бъдеще.

През 2016 г. в рамките на проект „Съвместни усилия от страна на България и Швейцария за незабавна и безусловна закрила на жертвите на трафик и превенция на трафика на хора“ беше проведена превантивна кампания за рисковете от трафик на хора с цел трудова експлоатация. В рамките на кампанията са разпространени 2,300 плаката в различни институции (пощенски клонове, клонове на Агенцията за социално подпомагане и Бюрата по труда в цялата страна, Гранична полиция). Посветени са плакати на 1,000 публични места, както и билбордове на летище София.

През 2016 г. в рамките на проект „Икономическо овластяване и възможности за развитие на жени, жертви на насилие“, финансиран по Програма „Права, равенство и гражданство“ на Европейския съюз започна събирането на данни за икономическия профил на жените, жертви насилие с цел разработването на услуги за икономическо овластяване на жени, жертви на насилие и обучения за професионалисти и жени, жертви на насилие.

Дейност 2:

Мониторинг на прилагането на Координационен механизъм за рефериране и обгрижване на случаи на непридружени деца и деца-жертви на трафик, завръщащи се от чужбина.

През 2016 г. Държавна агенция за закрила на детето беше сезирана и реферира предприемането на мерки за закрила по 28 случая на деца (18 момичета и 8 момчета), въввлечени в трудова и сексуална експлоатация на територията на следните държави – Германия -2, Италия -3, Швеция – 3, Швейцария – 1, Англия - 2, Холандия- 1, Полша - 1, Гърция - 2, Австрия - 2, Дания - 1, Испания -3, Франция -1, Словакия - 1, Унгария -1, Босна и Херцеговина – 1, България -3.

През годината експерти от ДАЗД координираха репатрирането на 16 деца от: Швеция -3, Австрия -2, Италия -3, Дания - 1, Испания -2, Англия -1, Босна и Херцеговина -1, Швейцария -1, Германия – 2, със съдействието на институциите и организациите с отговорности по изпълнението на Координационния механизъм за рефериране и обгрижване на случаи на непридружени български деца и деца - жертви на трафик, завръщащи се от чужбина. За осигуряването на транспортирането на децата до България, ДАЗД получи подкрепа от Международна организация по миграция. По предложение на Председателя на ДАЗД до Министъра на вътрешните работи за 17 деца бяха наложени мерки по чл. 76а от Закона за българските лични документи, с цел предотвратяване на последващо въвличане на децата в трафик и експлоатация.

Прилагането на Координационния механизъм за рефериране и обгрижване на случаи на непридружени деца и деца, жертва на трафик, завръщащи се от чужбина води до намаляване на броя на реферираните случаи. Това се дължи на подобрената координация при прилагане на мултидисциплинарен и междуинституционален подход по отношение на деца, въввлечени в дейности по чл. 11 от Закона за закрила на детето. Резултатите са следствие на съвместните усилия на всички отговорни институции (ДАЗД, АСП, МВР и МВнР), и подобряването на сътрудничеството на местно ниво - Дирекциите „Социално подпомагане“, Районните управления на МВР, общините и доставчиците на услугата „Кризисен център“, както и с неправителствения сектор. Работата в мултидисциплинарни екипи на национално и местно ниво, по всеки случай на дете в нужда, е правилният подход за ограничаване на мащабите на насилието и трафика на деца. Това е подходът за работа, който Държавната агенция за закрила на детето въведе в ежедневната си работа с институциите и неправителствените организации в България, като по този начин изпълнява една от основните си функции, а именно координация и мониторинг на случаите, свързани с нарушение на правата на децата.

През 2016 г. Държавната агенция за закрила на детето е координирала следните случаи, свързани с експлоатация на деца:

8 случая (8 момичета) - сексуална експлоатация

6 случая (4 момичета и 2 момчета) - джебчийски кражби

7 случая (4 момчета и 3 момичета) - просия

2 случая (2 момичета) - въвлечане в принудителен брак

1 случай (момиче) - трудова експлоатация

2 случая за две момчета от Афганистан, въвлечени в канал за трафик на хора за Западна Европа. Момчетата бяха заловени на летище „София“ и за тях бяха предприети мерки за закрила в съответствие със Закона за закрила на детето.

През 2016 г. ДАЗД инициира и организира междуинституционална среща с ръководителите на Кризисните центрове за деца, жертви на насилие, трафик и експлоатация, в сътрудничеството с Агенцията за социално подпомагане и с любезното домакинството на кмета на гр. Алфатар. Като резултат от срещата представителите на Кризисните центрове предоставиха в ДАЗД предложенията си за подобряване на взаимодействието в работата по случаите на деца, жертви на трафик. ДАЗД обобщи предложенията и създаде Методически насоки, предназначени за работещите в социалната услуга „Кризисен център“ и Отделите „Закрила на детето“, за работа по случаи на деца, жертва на трафик и експлоатация, с цел подобряване на грижата за тази уязвима група деца. Методическите насоки бяха представени и одобрени от специалистите по време на проведената втора среща на Кризисните центрове в гр. Велико Търново. Предстои да бъде извършен мониторинг на случаите, регистрирани през 2016 г. по отношение на прилагането на Насоките и предприетите действия от страна на социалните работници и експертите, работещи в специализираната услуга.

Дейност 3:

Създаване на единна база данни относно жертвите на трафик.

Във връзка с решение на членовете на НКБТХ на заседание на 03.12.2015 г. относно въвеждане на единна база данни на жертвите на трафика и извършителите на престъплението, през 2016 г. е направена оценка на необходимите ресурси за функционирането на централна система за събиране и анализ на статистически данни за трафика на хора. НКБТХ получи достъп до Единната информационна система за противодействие на престъпността (ЕИСПП) на Прокуратурата на България.

В края на 2016 г. и началото на 2017 г. НКБТХ разработи софтуерни продукти, които позволява да бъдат направени статистически справки за жертвите и извършителите на престъплението, съгласно данните, подавани към единната информационна система за превенция на престъпността (ЕИСПП) от Прокуратурата на България. Данните за извършителите и жертвите на престъплението по чл. 159 от НК позволяват да бъдат анализирани основните тенденции по отношение на профила на жертвите и формите на експлоатация, с оглед разработване на таргетирани усилия по превенция. Създадената база данни за формално идентифицираните жертви от органите на досъдебното производство предстои да бъде съвместена с базата данни на АНКБТХ за неформално идентифицирани лица, пострадали от престъплението. Анализ на данни ще позволи формулирането на по-прецизни и основани на емпирични данни политики за противодействие на трафика на хора, както на национално, така и на регионално ниво. Периодичните анализи на тенденциите в престъплението ще предоставят възможност и за мониторинг и оценка на Националната стратегия за борба с трафика на хора.

В резултат на активно съвместно сътрудничество между НКБТХ, френските власти и социалните служби и с цел подобряване обмена на информация, както и установяването на основни рискови фактори в региона на гр. Пещера, от който произхождат значителен процент от жертвите на трафик на хора, регистрирани на

територията на градовете Бордо, Тулуза и Ница бе организирано фокусирано проучване сред представители на ромската общност. Направени са 200 анкети и две фокус групи с цел изготвяне на механизъм за идентификация и работа с уязвими групи. Изготвени са препоръки за ранна идентификация на жертвите на трафик за социалните служби, общините и различните институции на местно ниво както в България, така и във Франция.

Дейност 4:

Изготвяне на законодателни промени с оглед сроковете за транспониране в българското законодателство на Директива 2011/36/ЕС относно предотвратяването и борбата с трафика на хора и Директива 2011/92/ЕС относно борбата със сексуалното насилие и със сексуалната експлоатация на деца, както и с детската порнография.

С оглед въвеждане на разпоредбите на *Директива 2011/36/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 5 април 2011 г. относно предотвратяването и борбата с трафика на хора и защитата на жертвите от него и за замяна на Рамково решение 2002/629/ПВР* в българското законодателство през месец декември 2012 г. към министъра на правосъдието беше създадена Работна група със задача да извърши преценка на съответствието ѝ с българското законодателство и в срок до 12 февруари 2013 г. да изготви конкретни предложения за законодателни изменения в тази връзка.

В състава на Работната група бяха включени представители на съда, прокуратурата на Република България, Министерството на вътрешните работи, Държавната агенция за закрила на детето, Националната комисия за борба с трафика на хора, както и за участие беше допълнително привлечен представител на академичните среди. В изпълнение на поставената ѝ задача, Работната група изготви Таблица на съответствието на Директивата с българското законодателство, както и проект на Закон за изменение и допълнение на Наказателния кодекс (ЗИД на НК), с чиито преходни и заключителни разпоредби бяха предвидени и съответни изменения и в Закона за борба с трафика на хора, и в Закона за закрила на детето. Изготвеният ЗИД на НК беше приет от Народното събрание на 19 септември 2013 г. и обнародван в бр. 84 на Държавен вестник на 27 септември 2013 г.

Основните акценти в приетите изменения са, както следва - Посредством измененията, в НК беше създаден нов текст – чл. 16а, с който в българското наказателно законодателство бяха въведени изискванията на чл. 8 от Директивата, съгласно който държаните-членки, в съответствие с принципите на националните си правни системи, предприемат необходимите мерки, за да гарантират, че компетентните национални органи са оправомощени да не провеждат наказателно преследване или да не налагат наказание на жертвите на трафик, когато последните са били принудени да извършат престъпление като пряко следствие от обстоятелството, че са били обект на трафик на хора.

С приетите изменения бяха направени и следните допълнения в съставите на престъплението трафик на хора: добавяне на просията като самостоятелна съставомерна цел на трафика; и предвиждане на наказателна отговорност, в случаите когато трафикът на хора е извършен от длъжностно лице при изпълнение на служебните му задължения.

Не по-малко важна част от направените допълнения не бяха свързани с изпълнение изискване на Директивата, но бяха предизвикани от набиращото все по-широки мащаби явление да се трафикират хора с цел отнемане на клетки и телесни течности. Доколкото степента на обществена опасност на това явление е безспорна, проектът предложи разширяване на приложното поле на престъплението трафик на хора чрез предвиждане в НК и на случаите, когато хората са трафикирани за отнемане на тъкан, телесна течност или клетка от пострадалия. За пълнота на уредбата в тази връзка, бяха предложени и приети и съответните допълнения, чрез които в

квалифицираните състави на убийствата и телесните повреди бяха включени случаите, когато съответното престъпление е извършено с цел отнемане на телесен орган, тъкан, телесна течност или клетка от пострадалия.

С преходните и заключителните разпоредби на ЗИД-а на НК бяха предложени и впоследствие приети и съответните на изискванията на Директивата изменения в Закона за борба с трафика на хора и в Закона за закрила на детето. Така беше уеднаквен подходът при дефиниране на понятието „трафик на хора“ в Закона за борба с трафика на хора с редакцията и обхвата на престъпленията по трафика от Наказателния кодекс, включително с оглед безпроблемното предоставяне на закрила на жертвите от този вид престъпления, като беше разширен обхватът на лицата, на които може да се предоставя защита по реда на Закона за борба с трафика на хора. Понастоящем този кръг съвпада с кръга на лицата, които се считат за пострадали от престъпленията по трафик на хора по смисъла на Наказателния кодекс. Не на последно място по значение, беше предвидено и задължение на държавата за осигуряване на обучение и на децата на жертвите на трафика на хора, а не само на самите деца-жертви.

По отношение на предложените и приетите изменения в Закона за закрила на детето – разширен беше кръгът на субектите, които имат право на закрила по реда на Закона за закрила на детето, като допълнението беше насочено към създаване на възможност мерки за закрила да се предприемат и по отношение на лица, жертви на насилие или експлоатация, чиято възраст не е установена, но от конкретните обстоятелства може да се направи основателно предположение, че е дете (*изискването произтича от чл. 13, пара. 2 от Директивата*). Така, за времето до установяване на действителната възраст на лицето, вече няма пречка по отношение на него, ако е налице необходимост, да се предприемат такива мерки.

На следващо място, през месец февруари 2013 г. към министъра на правосъдието беше създадена и Работна група със задача да извърши преценка на съответствието на Директива 2011/92/ЕС относно борбата със сексуалното насилие и със сексуалната експлоатация на деца, както и с детската порнография с българското законодателство и да изготви конкретни предложения за законодателни изменения в тази връзка. В изпълнение на поставената ѝ задача, Работната група изготви Таблица на съответствието на Директивата с българското законодателство, както и проект на Закон за изменение и допълнение на Наказателния кодекс (ЗИД на НК). Законопроектът беше одобрен от Министерския съвет на заседанието му, проведено на 18 декември 2013 г., а на 19 декември последният беше изпратен на Народното събрание.

Относно ЗИД-а на НК, следва да се посочи, че чрез последния са адресирани всички констатирани пропуски в българското законодателство по отношение съответствието му с релевантните европейски стандарти за борба и наказателно преследване на сексуалните посегателства срещу деца. Предложени са следните изменения и допълнения в НК:

С §1 от проекта се предлага изменение и допълнение на чл. 16а, като със създаването на новата ал. 2 се въвежда изискването на чл. 14 от Директивата, за да се гарантира принципът *„да се освобождават от наказателна отговорност или да не се налагат наказания на деца жертви на сексуално насилие и сексуална експлоатация заради участието им в престъпните дейности, които са били принудени да извършат като пряка последица“* от това им качество - т.е. от подлагането им на някое от действията, посочени в член 4, параграфи 2, 3, 5 и 6 и член 5, параграф 6 от Директивата. Предвид изискването отказът от наказателно преследване или от налагане на наказания по отношение на жертвата да бъде в съответствие с основните принципи на съответната национална правна система на държавата-членка, материята, която е предмет на уреждане, се предлага да бъде уредена в чл. 16а с нова ал. 2, тъй като се отнася пряко към хипотезата, при която се въвежда изключващо вината обстоятелство. Предложената редакция на чл. 16а, ал. 2 е в пълно съответствие с принципа, установен с чл. 16а от сега действащия Наказателен кодекс (НК) (*посредством който е въведено*

аналогично задължение, произтичащо от чл. 8 от Директива 2011/36/ЕС за борба с трафика на хора). Следва да се отбележи, че въвеждането на това изключващо вината обстоятелство няма да доведе до отпадане на наказателната отговорност за извършеното деяние от неговия посредствен извършител, който е въздействал чрез принуда по отношение на деца, пострадали от престъпления по чл. 158а, чл. 155, чл. 156, чл. 188, ал. 2 или деца, използвани за направата на порнографски материали.

С §2, т. 2 и 3 се предлага изменение и допълнение на чл. 93, като се изменя т. 28 „Порнографски материал“ и се създава нова т. 29 „Порнографско представление“, като тези промени са пряко свързани с транспонирането на Директива 2011/92/ЕС. По този начин се дава легално определение на порнографски материал в пълно съответствие с чл. 2, буква в) от Директивата, както и се въвежда определение за „порнографско представление“, съобразно чл. 2, буква д) от същата.

С §4 се предлагат изменение и допълнение на чл. 149, ал. 2 (която придобива нова редакция), породени от необходимостта да бъде въведено изискването на чл. 4, пара. 7 от Директивата – а именно, когато блудството е извършено по отношение на лице, ненавършило 14-годишна възраст, и последното се занимава с проституция. На следващо място, със създаването на нова т. 2 в ал. 4, се въвежда една от хипотезите на квалифициращото обстоятелство на чл. 9, б. „а“ от Директивата, а именно случаите, когато престъплението е извършено спрямо дете в особено уязвимо положение – което не разбира свойството или значението на извършеното.

С §5 в чл. 150 се предлага създаването на нова ал. 2 (в съответствие с чл. 4, т. 7 от Директивата), за да се обхванат случаите, при които пострадали са непълнолетни лица, занимаващи се с проституция. Също така се предлага нова редакция на сега действащата ал. 2, която с проекта става ал. 3, като текстът е съобразен с чл. 3, параграф 5 ii) от Директивата.

С §6 в чл. 151 се предлага създаването на нова ал. 2 (т. 3), с която се въвежда като квалифициращо обстоятелството на чл. 9, б. „в“ от Директивата, когато деянието е извършено от две или повече лица. С новата ал. 2 (т. 2) се въвежда и изискването на чл. 4, пара. 7 от Директивата. Съобразно, се предлага и определяне на съответния размер на наказанието на извършителите.

С §7 от проекта, в съответствие с чл. 4, параграф 7 от Директивата, се предлага допълнение на ал. 2 в чл. 152, като се създава нова т. 2, с която се допълва наказването, когато изнасилената не е навършила осемнадесет и се намира в условията на проституция. Във връзка с изменението е предложено и досегашните т. 2 и 3 да станат съответно т. 3 и 4.

С §8 се предлага изменение и допълнение на чл. 154а, като текстът на ал. 1 се редактира в съответствие с чл. 4, пара. 7 от Директивата. Инкриминира се извършването на сексуално действие с дете (*блудствени действия или съвкупления*) в условията на проституция, като отпада изискването за даване или обещаване облага на пострадалия, каквото е и изричното изискване на Директивата. Създава се и нова ал. 2, с която се въвеждат квалифициращите обстоятелства по чл. 9, б. „в“ и „д“ от Директивата, т.е. в случаите, когато деянието е извършено повторно или престъплението е извършено от две или повече лица. Предложен е и съответният размер на наказанието.

С §9 се предлага изменение на чл. 155а в съответствие с чл. 6, пара. 1 от Директивата, като с ал. 2 се инкриминира установяването на контакт с лице, навършило 14-годишна възраст, с цел извършване на блудствено действие, съвкупление, полово сношение, за създаване на порнографски материал или за участие в порнографско представление. На следващо място се прецизира редакцията на сега действащата ал. 1 на чл. 155а, включително с оглед разграничаването ѝ с деянието по новата ал. 2, както и предвид необходимостта от криминализиране на всички случаи на събиране или предоставяне от извършителя на информация за лице, ненавършило 18-годишна възраст, за да се установи контакт с него за извършване на блудствено действие,

съвкупление, полово сношение, проституция, за създаване на порнографски материал или за участие в порнографско представление. Предложено е съответното наказание, като се предвижда минимален и максимален срок на наказанието с оглед конкретната тежест на деянието.

С §10 се прави изменение и допълнение в чл. 155б, в съответствие с чл. 3, параграфи 2 и 3 от Директивата, както и с оглед необходимостта от въвеждане на някои от предвидените в чл. 9 от Директивата квалифициращи обстоятелства - а именно, тези по букви а), б), в) и д). Досегашният текст става ал. 1, инкриминираща склоняването на дете под 14-годишна възраст да участва или да наблюдава действителни, виртуални или симулирани сексуални действия, като се предлага увеличаване размера на наказанието и премахване на възможността за налагане на наказание „пробация“ – в съответствие с предвидените в чл. 3, параграфи 2 и 3 размери на наказанията за това престъпление. Създава се нова ал. 2, инкриминираща извършването на деянието по ал. 1 чрез употреба на сила или заплашване; или чрез използване на положение на зависимост или надзор; от две или повече лица, сговорили се предварително; или когато деянието е извършено повторно (*предвид изискването по чл. 9 букви а), б), в) и д) от Директивата*).

С §11 се създава нов чл. 155в в съответствие с чл. 3, пара. 6 от Директивата, уреждащ хипотезата на склоняване на непълнолетно лице чрез употреба на сила или заплашване, или чрез използване на положение на зависимост или надзор, да участва в действително, виртуално или симулирано сексуално действие.

С §12 се изменя чл. 157, инкриминиращ престъпни сексуални действия между лица от същия пол, в съответствие с изискванията на чл. 4, пара. 7 и чл. 9, букви в) – е) от Директивата.

С §13 се изменя чл. 158а, така че последният да въвежда по-прецизно и пълно изискванията на чл. 4, параграфи 2 и 3 от Директивата, предвиждащ наказателна отговорност за случаите на: набиране, подпомагане или използване на лице, ненавършило 18-годишна възраст, или група от такива лица да участва в порнографско представление; принуждаване на лице, ненавършило 18-годишна възраст, или група от такива лица да участва в порнографско представление; извършването на предходните деяния по отношение на лице, ненавършило 14-годишна възраст; както и на случаите, когато от горепосочените деяния е получена имотна облага. С ал. 5 се инкриминира наблюдаването на порнографско представление, в което участва лице, ненавършило 18-годишна възраст, в съответствие с чл. 4, параграф 4 от Директивата.

С §14 се предлага създаването на нов чл. 158б, съобразно изискването на чл. 10 от Директивата, предвиждащ въвеждането на правна възможност на извършителя на престъпления по чл. 149-157 или чл. 158а, да се налага наказание лишаване от право да се заема определена държавна или обществена длъжност, или наказание лишаване от право да се упражнява определена професия или дейност.

С §15 се предлагат изменения и допълнения в чл. 159 в съответствие с чл. 5 и чл. 9 от Директивата. Алинея 4 на чл. 159 се изменя с оглед пълно съответствие с чл. 9, букви в) и д) от Директивата, в ал. 2 и ал. 6 думите „интернет“ и „компютърна система“ се заменят с „информационна или съобщителна технология“, за да бъдат обхванати правилно и точно всички възможни технологии, посредством които могат да бъдат извършени предвидените в цитираните алинеи деяния. Предложено е и създаване на нова ал. 7, посредством която се инкриминира съзнателното осъществяване на достъп, чрез информационна или съобщителна технология, до порнографски материал, за създаването на който е използвано лице, ненавършило 18-годишна възраст, или лице, което изглежда като такова. Създаването и редакцията на новата ал. 7 са в пълно съответствие с чл. 5, параграф 3 от Директивата. На следващо място, с оглед въвеждане изискването на чл. 10 от Директивата, се предлага и създаването на нова ал. 8, предвиждаща възможност за съда да наложи и лишаване от право по чл. 37, ал. 1, т. 6 или 7 от НК, заедно със съответното наказание по предходните алинеи, в зависимост от конкретното извършено деяние.

С §16 се предлага изменение на чл. 188 в съответствие с чл. 4, пара. 6, чл. 9 и чл. 10, пара. 1 от Директивата, с цел осигуряване на нормалното нравствено възпитание и полово развитие на децата посредством невъвличането им в проституция. В допълнение, досегашната ал. 2 на чл. 188 става ал. 3, като последната е изменена, съобразно наличието на две отделни деяния – тези по ал. 1 и ал. 2, а с новата ал. 5 се предвижда възможност за съда да наложи на извършителя и лишаване от право по чл. 37, ал.1, т. 6 или 7 от НК.

Директива 2011/36/ЕС е въведена със ЗИД на НК обн., ДВ, бр. 84 от 2013 г. Директива 2011/93/ЕС е въведена със ЗИД на НК обн., ДВ, бр. 74 от 2015 г.

Препоръка

8.2. Осигуряване на подходяща помощ и защита на всички жени, жертви на трафик, чрез увеличаване на броя на защитените жилища за жертвите (shelters), ускоряване на усилията за създаване на компенсаторен механизъм за жертвите и подобряване на програмите за реинтеграция на жертвите в обществото

Дейност 1:

Оценка на наличните специализирани резидентни услуги за жертви на трафик относно капацитета им и необходимостта от разкриване на нови места.

В началото на 2016 г. към НКБТХ има разкрити 5 специализирани услуги за жертви на трафик на хора: 3 услуги от резидентен тип (2 приюта за временно настаняване и 1 приют за последваща реинтеграция) във Варна и Бургас и две консултативни услуги във Варна и Бургас. Общият капацитет на услугите е 14 – 16 души, като в периода 01.01. – 30.06.2016 г. в тях са настанени и обгрижени общо 22 жени. От разкриването на приютите до края на 2016 г., броят на обгрижените лица е близо 80.

В по-голямата си част, предоставящите услуги за жертви на трафик на хора са НПО организации, доставчици на услуги, финансирани чрез държавно делегиран бюджет (независимо дали става въпрос за специализираните само за пълнолетни лица, жертви на трафик услуги, финансирани през бюджета на Националната комисия или тези финансирани през общините – кризисни центрове за деца и кризисни центрове за деца и лица и съблюдавани от Агенцията за социално подпомагане).

На територията на страната към м. януари, 2017 г. общия брой Кризисни центрове (КЦ), с целева група деца или лица (жени), жертви на насилие и трафик на хора са общо 22, от които:

- **17 КЦ за деца с общ капацитет 176 места и заетост 112 места;**
- **5 КЦ за лица с общ капацитет 50 места и заетост 37 места.**

Пълнолетните лица от мъжки пол, потърпевши от престъплението трафик на хора, се явяват отделна група от хора, обикновено с доста специфични нужди и много по-различни характеристики от групите на жените и деца, особено когато потърпевшото лице е било бездомно както и дългогодишно трудово незаето. Има и специфики при случаите на трафик с цел насилствен труд експлоатация и случаите на организирана просия и експлоатация на просещи лица. В повечето случаи на трафик с цел трудова експлоатация, жертвите и особено мъжете, не желаят настаняване – в отделни случаи търсят социална или правна помощ и подкрепа. Търсенето на услуги от резидентен тип е по-скоро от страна на жертвите на трафик с цел просия. В страната няма разкрити специализирани социални услуги от резидентен тип за мъже, жертви на трафик. В същото време, администрацията на НКБТХ, специализираните услуги към МТСП и АСП, както и доставчиците на услуги (основно НПО), предоставят консултативни услуги, правна и психо-социална подкрепа на пострадалите от престъплението мъже. Международната организация по миграция (МОМ) предоставя и

възможност за приютяване и закрила в хосписи и/или временен престой на изнесен и външен адрес, както и мониторинг и цялостна координация на случаите. Наблюдава се зависимост между предхождащото въвлечането в трафик здравословно състояние на жертвите и това, което имат те след извеждане на от застрашаваща ги ситуация. Лошото качество на животи на потенциалните жертви, предполага и развитието на хронични и здравословни проблеми, вкл. и зависимости, още преди превръщането им в жертви на трафик. Работата с този тип целева група е специализирана и се явява предизвикателство, а интеграцията често е значително по-дълга и бавна като процес.

Изпълнението на държавната политика по отношение закрилата на деца се осъществява чрез гарантиране правото на детето и семейството на достъп до определени мерки в зависимост от техните нужди. Като част от цялостната грижа за подобряване жизнения стандарт и създаване на възможности за социално включване, се предоставят социални услуги за деца и семейства, основаващи се на потребностите на общността и при спазване принципа на равнопоставеност независимо от етническата принадлежност, пол, увреждане, възраст и социално положение.

Една от групите в риск от бедност и социално изключване са децата, жертви на трафик и деца, жертви на насилие. Социалната услуга от резидентен тип, която се предоставя за тази група деца в риск е Кризисния център, в който се осигурява психологическа подкрепа, задоволяване на здравни потребности, осигуряване на подслон и храна, създаване на социални умения и подготовка за реинтеграция.

Агенцията за социално подпомагане работи активно, съвместно с органите по закрила на детето да бъдат осигурени необходимите съпътстващи социални услуги в общността. Създаването на среда за отглеждане и възпитание на децата, която да гарантира тяхното успешно социално включване е мисията и визията, която ще продължи да се изпълнява, с цел повишаване качеството им на живот.

Периодичните анализи на АНКБТХ сочат, че към момента държавните, съвместно с НПО и международни организации и звена, успяват да откликнат адекватно на съществуващите нужди на жертвите на трафик на хора, по отношение на предлаганите социални услуги от резидентен и консултативен тип.

Дейност 2:

Анализ на законодателството и политиките във връзка с подпомагането и реинтеграцията на жертви на трафик и съставяне на необходимите законодателни промени и мерки за закрила.

През 2013 г. Националният съвет за подпомагане и компенсация на пострадали от престъпления прие решение да бъдат предприети промени в Закона за подпомагане и финансова компенсация на пострадали от престъпления (ЗПФКПП). Основание за приемането на това решение е практиката по прилагането на този специален закон, която доказва през годините, че така действащата нормативна уредба не създава необходимите условия за ефективност при предоставянето на различните форми на подпомагане и компенсация от държавата. В средата на месец март 2014. г. беше създадена работна група в Министерство на правосъдието, която следва да предложи промени в ЗПФКПП. Промените, които се предвиждат касаят и подобряване ефективността на схемата за предоставяне на финансова компенсация, за да може всички пострадали по смисъла на закона да получават реално финансова помощ от държавата, включително ще бъде разисквана възможността за изработване на механизъм за авансово компенсиране преди да е приключил наказателния процес.

В рамките на отчетния период е приет ЗИД на Закона за подпомагане и финансова компенсация на пострадали от престъпление, който частично въвежда разпоредбите на Директива 2012/29/ЕС на Европейския парламент и на Съвета за установяване на минимални стандарти за правата, подкрепата и защитата на жертвите

на престъпления и замяна на Рамково решение 2001/220/ПВР на Съвета. Измененията са обнародвани и влезли в сила на 06.10.2016 г.

Изготвен е проект на Закон за изменения и допълнения на Наказателно-процесуалния кодекс, с които напълно се транспонира директивата. Предстои внасянето му в МС за одобрение.

Допълнително, в отчетния период следва да се отбележи приетия от правителството, ревизиран след първоначалното му изготвяне през 2010 г. – Национален механизъм за насочване и подпомагане на жертвите на трафик (НМН/NRM).

Дейност 3: Създаване на механизъм за мониторинг и оценка на действащи политики за борба с трафика на хора, работата и реинтеграцията на жертви на трафик.

През 2014 г. НКБТХ успешно реализира проект „Подобряване на националната политика за борба с трафика на хора чрез трансфер на знания, опит и добри практики“. Основна цел на проекта е именно създаването на механизъм за мониторинг и оценка действащите политики за борба с трафика на хора. Като част от продуктите по проекта са изработени съответно „Наръчник за мониторинг и анализ на действащите политики за борба с трафика на хора в България“ и „Обща методика за събиране и анализ на статистически данни в областта на предотвратяването на трафика на хора и закрила на жертвите“.

Двата инструмента биват успешно интегрирани в практиката.

Дейност 4:

Законодателни промени в Закона за подпомагане и финансова компенсация на пострадалите от престъпления с оглед улесняване на процедурата за компенсация на жертвите на трафик.

За подобряване положението на пострадалите от тежки умишлени престъпления в правен, социален и практически аспект, през 2015 г. по предложение на Националния съвет в Министерство на правосъдието беше подготвен Законопроект за изменение и допълнение на Закона за подпомагане и финансова компенсация на пострадали от престъпления. Законопроектът е одобрен от Министерския съвет с решение № 502-01-98/14/12/2015 г.

През 2016 г. бяха приети предложените изменения и допълнения в ЗПФКПП (Обн., ДВ, бр. 51 от 2016 г., в сила от 06.10.2016 г.), с които се прецизира съществуващата нормативна уредба по отношение на правата на пострадалите от престъпления, включително чрез въвеждане на разпоредби на Директива 2012/29/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2012 г. за установяване на минимални стандарти за правата, подкрепата и защитата на жертвите на престъпления и за замяна на Рамково решение 2001/220/ПВР на Съвета. Чрез разширяване на обхвата на органите, организациите и лицата, които предоставят информацията за правата на пострадалите по ЗПФКПП, се подобрява информираността на пострадалите за правата им за подпомагане и финансова компенсация от държавата. Уведомяването ще се осъществява чрез формуляр за правата на пострадалите, който ще се предоставя с протокол. Осигурява се възможност на всички пострадали от престъпления от общ характер да имат безплатен достъп до организации, оказващи безплатна психологическа консултация и практическа помощ. Също така се разширява и кръгът на тежките умишлени престъпления срещу личността, за които е предвидена финансова компенсация от държавата. В обхвата на финансовата компенсация се включва опитът за убийство и отпада предишното изискване по отношение на престъпленията блудство и изнасилване да се предоставя финансова компенсация само при настъпили тежки увреждания на здравето. Размерът на финансовата компенсация се увеличава до 10 000 лв. за всички правоимащи по закона, а когато същата се предоставя на лица,

ненавършили пълнолетие, компенсацията ще бъде в размер на до 10 000 лв. за всяко едно лице. ЗИД на ЗФКПП предвижда приемането на правилник за прилагането на закона, с който се доразвиват и конкретизират основните положения, залегнали в закона.

С правилника за прилагане на ЗПФКПП /ППЗПФКПП/, приет с ПМС № 373 от 22.12.2016 г. (Обн. в ДВ, бр. 103 от 27 декември 2016 г.), се уреждат условията и редът за финансиране на безплатната психологическа консултация и помощ, както и предвиденото в закона предоставяне на подслон или друго подходящо временно настаняване на пострадалите от престъпления, за които е налице непосредствен риск от вторично и повторно виктимизиране, сплашване и отмъщение. С оглед спазване на българското законодателство и правото на Европейския съюз в областта на държавните помощи и конкуренцията организациите за подкрепа на пострадали ще избират по реда на Закона за обществените поръчки. При обявяването на обществена поръчка ще бъдат посочени условията за кандидатстване и изискванията към тези организации за осъществяване тези дейности. Досега безплатната психологическа консултация и помощ се е предоставяла от две организации за подкрепа. Това неминуемо е свързано с пътуване и допълнителни разходи за пострадалите от престъпление, което прави досегашните форми за подпомагане недостатъчно ефективни. Предвижда се територията на всеки от апелативните съдебни райони в страната да се финансират и да действат такива организации за подкрепа на пострадали. Дейността ще се финансира при условията и реда на Закона за обществените поръчки.

Предоставянето на подслон или друго подходящо временно настаняване на пострадалите от престъпления е въведено на основание изискванията на Директива 2012/29/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2012 г. за установяване на минимални стандарти за правата, подкрепата и защитата на жертвите на престъпления и за замяна на Рамково решение 2001/220/ПВР на Съвета. Тази дейност ще се осъществява от организациите за подкрепа на пострадали за срок от десет дни. Осигуряването на подслон или временно настаняване ще се извършва незабавно на друго място, различно от обичайното местопребиваване на пострадалия от престъпление, което е безопасно за него. Тази мярка ще се прилага в случай, че такава не е предприета на друго основание по силата на друг нормативен акт – например по Закона за борба с трафика на хора, Закона за защита на лица, застрашени във връзка с наказателно производство, Закон за закрила на детето.

Контролът за изпълнението на дейността на организациите за подкрепа по отношение на предоставяната помощ на пострадалите ще се осъществява от Експертна комисия към Съвета, чрез извършване на проверки на документацията, включително проверка на място. Комисията ще може да получава информация относно качеството на оказаната психологическа помощ и подкрепа и чрез осъществяване на контакт с пострадалите от престъпления. Въведено е задължение за организациите за подкрепа на пострадали да предоставят всяка година до 31 януари отчет за изпълнението на дейността си по образец, утвърден от министъра на правосъдието.

Информацията за организациите за подкрепа на пострадали, които ще бъдат финансирани и които ще осъществяват дейността на територията на петте апелативни съдебни района, ще бъде налична на формуляра за правата на пострадалите от престъпления, съгласно чл. 6а, ал. 2 от ЗПФКПП, утвърден от министъра на правосъдието, който се предоставя на всеки пострадал от престъпление с общ характер от органите на МВР, следователите и организациите за подкрепа на пострадали с Протокол за уведомяване на пострадал от престъпление, съгласно чл. 6, ал.1 от ЗПФКПП. Също така, цялата информация, свързана с правата на пострадалите по ЗПФКПП и ППЗПФКПП, ще бъде публикувана на интернет страницата на Националния съвет за подпомагане и компенсация на пострадали от престъпления – www.compensation.bg.

Дейност 5:

Изграждане на приют за временно настаняване на пълнолетни и деца жертви на трафик в гр. София, който да се ползва и като транзитен при насочването и обгрижването на жертви на трафик.

В периода 01.01 – 31.01.2016 г. стартира и активна работа по проект „Швейцарско-българско сътрудничество за идентификация и дългосрочно подпомагане на деца и възрастни, жертви на трафик на хора“. Част от очакваните резултати по проекта са свързани с разкриването до края на 2017 г. на две нови специализирани услуги за жертви на трафик, които да удовлетворят потребностите от резидентен тип услуга (предстояща възможност за по-дългосрочен престой в защитна среда) за мъже и момчета.

Дейност 6:

Развиване на дейността на приютите за временно настаняване на жертви на трафик на хора в гр. Варна и гр. Бургас.

В началото на месец юни 2015 г. е подготвена и осъществена необходимата процедура по Закона за обществените поръчки (ЗОП) за избор на доставчик на услуги в двата приюта и центрове за закрила и временно настаняване на жертви на трафик на хора, с цел тяхното разкриване отново и изпълнение на един от най-важните ангажименти на Националната комисия – закрилата на жертвите на трафик на хора (ЖТХ).

Обществената поръчка за услугата в град Варна е спечелена от фондация „SOS-семейства в риск“, неправителствената организация, която и в предходното функциониране на приюта управлява услугата. Освен услугата „приют за ЖТХ“, организацията управлява и Кризисен център за жени и деца, пострадали от насилие и трафик на хора. Организацията е член на Местната комисия за борба с трафика на хора – гр. Варна (МКТБХ) и част от сдружение „Алианс за защита от насилие, основано на пола и трафика на хора“. През декември месец 2015 г. са осъществени дейности по почистване и ремонт на вътрешната част на приюта и от януари месец 2016 г. започва и настаняването на потърпевши лица.

По отношение на услугите, базирани в гр. Бургас – поради непълно представени документи по кандидатстване, процедурата е прекратена и не е избран доставчик през 2015 г. Поради тази причина е образувана нова процедура по кандидатстване и предоставяне на документи в края на 2015 г., като през месец февруари 2016 г. са разгледани наново предоставените кандидатури. Същата година е подписан и договорът за предоставяне на социални услуги със Сдружение „Асоциация Деметра“.

През 2016 г. стартира работа на допълнителна специализирана услуга за жертви на трафик на хора – приют за последваща реинтеграция. Това е първата подобна услуга на територията на страната.

Препоръка

8.3. Разширяване на сътрудничеството с неправителствените организации за прилагане и контрол върху Националния механизъм за насочване и подпомагане на жертвите на трафик и осигуряване на финансиране на дейности за борба с трафика, които се осъществяват от неправителствени организации.

Дейност 1:

Делегиране на услуги за жертви на трафик на НПО.

Към началото на 2017 година към НКБТХ има разкрити 5 специализирани услуги за жертви на трафик на хора. Всички те са управлявани от НПО, като делегирана дейност по ЗОП.

Дейност 2:

Създаване на устойчив финансов механизъм/стандарт за финансиране на услуги за жертви на трафик.

В зависимост от начина на финансиране социалните услуги са:

- Делегирани от държавата дейности, които се финансират от държавния бюджет;
- Местни дейности, когато се финансират от общинските бюджети;
- Дейности, финансирани от други източници.

Социалните услуги, делегирани от държавата дейности, се финансират от държавния бюджет чрез бюджетите на общините по ежегодно определяни с решение на Министерския съвет финансови стандарти. В рамките на финансовия стандарт са средствата за издръжка и за заплати и осигуровки на персонала в социалните услуги.

Ежегодно със заповед на министъра на труда и социалната политика се създава междуправителствена работна група, която разработва предложения за стандарти за финансиране на социалните услуги, делегирани от държавата дейности, чрез общинските бюджети.

Общият размер на средствата за финансиране на делегираните от държавата дейности и разпределението им по общини се определя ежегодно със Закона за държавния бюджет, в отделно приложение.

Ежегодно АСП чрез советите териториални структури събира информация на национално ниво, относно бюджетната прогноза по функция V „Социално осигуряване, подпомагане и грижи“ група „В“ за следващите три години. Обобщената информация, базираща се на подадените справки от общините на територията на цялата страна, се предоставя на Министерството на труда и социалната политика.

Министърът на труда и социалната политика съгласува и предлага на министъра на финансите обобщения проектобюджет по тази функция, който по възможност се предвижда при изготвяне на Закона за държавния бюджет за следващата финансова година.

Финансирането на местните дейности се извършва от общината като финансовите средства се осигуряват изцяло от собствени приходоизточници в общинските бюджети и при спазване на принципите на законосъобразност, целесъобразност, ефективност, ефикасност и публичност.

Препоръка

8.4. Прилагане по-широк подход в случаите на експлоатация на проституиращи жени, включително чрез разработка на стратегии за предотвратяване на проституцията и прилагането на програми за поддържане и осигуряване на рехабилитация за жените, които искат да се откажат от проституцията, като се фокусира върху разследването, преследването и наказанието на тези, които експлоатират проституиращи жени.

Дейност 1:

Обучения с правоохраняващите и правораздаващите органи във връзка с работата с жертви на трафик с цел сексуална експлоатация и обмен на добри практики на международно ниво

Определян като „съвременното робство“, трафикът на хора представлява тежко

престъпление срещу личността, често извършвано в рамките на организирана престъпна дейност, грубо нарушение на основните човешки права, изрично забранено съгласно Хартата на основните права на Европейския съюз. Противодействието, превенцията и осъждането на престъплението са залегнали като основни приоритети в стратегическите документи на ЕС.

По отношение противодействието на трафика на хора България е привела своето законодателство в съответствие с европейските и световните стандарти. В тази връзка, с последната промяна на НК бяха спазени изискванията на Директива 2011/36/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 05.04.2011 г. относно предотвратяването и борбата с трафика на хора и защита на жертвите от него.

На национално ниво, с решение на Министерски съвет от 25.04.2015 г. е приета Стратегия за превенция на престъпността 2012-2020 г., включваща превенция на личността, превенция на собствеността, превенция в семейството, превенция сред децата и младежите, превенция с лица и групи в риск от виктимизиране, международно сътрудничество в областта на превенцията и други раздели.

В България освен законодателство по проблема трафика на хора е изграден и План за действие и редица механизми, по които се идентифицират, насочват и обгрижват жертвите на трафик - както деца, така и възрастни.

Националната комисия за борба с трафика на хора определя и ръководи прилагането на националната политика и стратегия в областта на противодействието на трафика на хора. Местните комисии за борба с трафика на хора, успешно си сътрудничат с всички държавни органи по отношение на този вид престъпление.

Ефективно се прилага механизъм за рефериране на жертвите на трафик, който се явява пряко следствие от реализирането на националната политика и стратегия в областта на противодействието на трафика на хора. Използването на мултидисциплинарния подход успешно ангажира държавни институции, неправителствени и международни организации със седалища в страната, с превенцията и противодействието на трафика на хора. Независимо от факта, че всяка от тях, в рамките на своите компетентности участва в една или друга дейност, има отдавна установена практика на сътрудничество между различните институции. В областта на борбата с трафика на хора са подписани споразумения между НПО, международни организации и МВР.

В резултат на прилагането на мултидисциплинарния цялостен подход при разследването и наказателното преследване на всички форми на трафик, се осъществява обективно и всеобхватно разследване с Прокуратурата на Република България.

Спецификата на линията налага постоянна координация и взаимодействие с държавни институции - НКБТХ, ДАЗД, МТСП-АСП, НПО и други. Обменят се информационни и аналитични материали и с други държавни структури.

В тази връзка експертите по линията от Главна дирекция за борба с организираната престъпност (ГДБОП)-МВР работят съвместно и с редица неправителствени организации, ангажирани с дейността - за жени преживели насилие и др., при получаване на сигнали за трафик на хора и идентифициране на жертви. Важно е да се отбележи, че самият Национален механизъм е разработен по проект на фондация асоциация „Анимус“ и НКБТХ, съвместно с представители на ГДБОП. Разработен е и се прилага специален *„Наръчник за идентифициране на жертви на трафик на хора“*.

Представител на сектор „Трафик на хора“ е член на постоянната работна група към НКБТХ. Групата се състои от водещи експерти по проблема трафик на хора от различните държавни институции, международни и неправителствени организации. Работната група е създадена и да служи като инструмент за външен мониторинг и оценка на дейностите и резултатите от усилията на Националната комисия и водените политики на национално ниво.

Активно е включването на ГДБОП в изготвянето и разписването на Стратегия за противодействие на трафика на хора в България 2017-2021 г., където са заложили следните ключови принципи:

- Законосъобразност - върховенство на закона и спазване на основните права и свободи на гражданите, както и спазване на международните законодателни норми;
- Ефективно сътрудничество с Европейски съюз, Съвета на Европа, Организацията на обединените нации (ООН), Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа (ОССЕ);
- Целесъобразност, ефективност и ефикасност - реализиране на мерки след анализ на потребностите, съгласуваност и адекватност на целите;
- Оптимизиране на съотношението разходи-резултати;
- Партньорство – взаимодействие, консултации и споделяне на отговорността между всички заинтересовани страни;
- Устойчивост на постигнатите резултати - дългосрочно въздействие на постигнатите ефекти от реализираните мерки;
- Прозрачност и отчетност - ясно разграничени задължения на ангажираните институции и периодична отчетност и публичност на резултатите от изпълнението на мерките;
- Недискриминация и равенство - всички жертви на трафик без значение от техния пол, раса, религиозна и етническа принадлежност, както и сексуална ориентация имат право да получат помощ и подкрепа и да бъдат защитени, съгласно законодателството на страната и възможността ѝ да окаже съдействие, по най-добрия за тях начин.

Участие в актуализация на Националния механизъм за насочване и подпомагане на жертви на трафик, който след съгласуване на окончателния проект, също е приет от Министерски съвет, в изготвянето на изменение на ЗБТХ и Правилника за приютите за временно настаняване и центровете за закрила и помощ на жертвите на трафик на хора.

Имайки предвид значението на превенцията на трафика на хора за успешна борба с това явление в България се отделя огромно внимание на дейностите, свързани с повишаването на осведомеността на обществото и механизмите за неговото ограничаване, както и създаване на обществена нетърпимост към явлението. Мерките са насочени предимно към обхващане на рисковите групи - деца, жени и представители на етническите малцинства. С цел закрила и подпомагане на непълнолетните жертви на трафик са създадени кризисни центрове. Мерките, касаещи възстановяване и реинтеграция на жертвите са насочени към преодоляване на последиците и последваща реинтеграция на жертвите в обществото. Съобразно Националния механизъм за рефериране на жертвите на трафик, МВР има задължение при установяването на жертва на трафик, същата да бъде уведомена за правото ѝ на подпомагане и обгрижване, както и за правото ѝ на размисъл в съответните срокове.

За повишаване капацитета на компетентните български структури за противодействие на трафика на хора ГДБОП - сектор „Трафик на хора“ е бенефициент по два проекта, финансирани от Норвежкия финансов механизъм 2009-2014 г., както следва:

1. *„Повишаване ефективността на институциите при реферирането, обгрижването, закрилата и реинтеграцията на жертви на трафик на хора чрез практическо прилагане на Транснационалния механизъм“* в партньорство със страни от ЕС, НКБТХ и неправителствена организация - фондация „Асоциация „Анимус“;
2. *„Съвместни усилия за борба с организираната престъпност“* в партньорство със страни от ЕС.

И двата проекта са одобрени за финансиране по програма БГ 13 „Взаимодействие в рамките на Шенген и борба с организираната престъпност, в т.ч. трафик на хора и странстващи престъпни групи“.

По реализирането на проектите са осъществени обменни работни посещения на наши и чужди експерти. В изпълнение на дейностите по проекта са проведени обучения в гр. София, Пловдив, Варна и Бургас, с участието на редица представители на ПБР, ГДБОП, други структури на МВР, НКБТХ, ДАЗД и др. Важно е да се отбележи, че са проведени срещи и с НПО в градовете Пловдив и Варна с фокус по проблемите на рисковите групи от етническите малцинства.

От съществено значение за противодействието на трафика на хора е обмяна на информация и провеждането на съвместни мероприятия с други държавни органи по компетентност, за установяване, пресичане, наказателно преследване и превенция на действия и практики, генериращи преки финансови щети.

По противодействие на трафика на хора от специализираните служители в сектора се осъществява необходимата координация и взаимодействие с останалите компетентни институции и организации, като отново е активно включването на ГДБОП при изготвянето и разработването на концепция за сформирание на мултидисциплинарен екип за работа по случаи на трафик на хора по проект *„Швейцарско-българска програма за сътрудничество за идентификация и дългосрочно подпомагане на деца и възрастни жертви на трафик на хора“*. По тази програма е взето участие в обучение за обучители организирано от АМВР по проект *„Укрепване на принципите за спазване правата на човека в полицейската дейност“*. Проектът на НКБТХ е част от Програма, насочена към изграждане на по-ефективно сътрудничество между двете страни в борбата с трафика на хора.

Провеждат се редица кампании за актуални форми и тенденции на трафика на хора по повод на 18 октомври - Европейския ден за борба с трафика на хора, като пример за това е и участието на служители от сектор „Трафик на хора“ при ГДБОП в заснемането на филм, с цел обучение на експерти, работещи по случаи на трафик на хора, свързан с актуалните му форми. Организиране и провеждане на кръгли маси на тема: „Актуални форми и тенденции при трафика на хора“ в градовете София, Благоевград и Бургас.

Чрез програмата на Дипломатическия институт на МВнР провеждане на обучителен модул „Трафик на хора: причини, идентификация и закрила на жертвите“ и много други инициативи заложи в Националната програма за предотвратяване и противодействие на трафика на хора и закрила на жертвите.

Трафика на хора продължава да бъде сериозно предизвикателство пред българските правоохранителни органи, в това число и пред ГДБОП-МВР. В тази връзка ГДБОП има съществен принос в постигнатите резултати по линията като участва активно в изградения в страната цялостен механизъм за борба с трафика на хора, базира на: провежданата ефективна превенция от всички компетентни институции и организации; осъществяваната наказателна репресия, чрез водените успешни разследвания и наложените осъдителни присъди; повишаване доверието на жертвите спрямо държавните органи, което ги мотивира да съдействат по провежданите разследвания; изградената система за добра координация и взаимодействие, между всички държавни органи и неправителствени организации на национално ниво; създадените контакти с чужди партньорски служби и осъществяваното добро международно сътрудничество по линията; приетата адекватна законодателна рамка и създадените програми за защита, помощ и реинтеграция на жертвите на трафик на хора.

За периода 2013-2016 г. АНКБТХ е провела близо 20 специализирани обучения и семинари с участници, представители на правоохраняващите органи. Организиран и проведен са и поредица от международни работни срещи и работни семинари, адресиращи както трафика на хора с цел сексуална експлоатация, така и останалите актуални форми на трафик. Част от поставените задачи пред участниците са свързани именно с изграждането на мрежа от контракти, която да послужи както за обмен на опит и споделяне на добри практики, но и за по-ефективна и своевременна съвместна работа.

От страна на Местните комисии само за 2016 г. са осъществени над 30 професионални форума и обучения за специалисти (с над 1000 преминали обученията участници).

През 2016 г. бяха проведени и три фокус групи с различни представители на правоохранителни и правораздавателни органи, адвокати, представители на правозащитни организации и др. (общо 34 участника) за формулиране на различни решения и добри практики за подобряване достъпа на жертви на трафик до специализирана правна помощ с цел насърчаване на жертвите на трафик да сътрудничат на властите за разкриване на извършителите и тяхното наказателно преследване.

Дейност 2: Консултации и подкрепа на жени, жертви на трафик с оглед отказ от проституция и реинтегрирането им.

Специализирани консултативни услуги и социални услуги, в помощ и подкрепа на жените, жертва на трафик на хора с цел сексуална експлоатация, се предлагат както на територията на услугите към НКБТХ, така и в другите, управлявани от държавата и/или НПО социални услуги. Допълнително експертите от НКБТХ и тези от МКБТХ оказват консултативна подкрепа на потърсилите съдействие. През 2016 г. със средства от бюджета на НКБТХ е разкрит първият за България специализиран приют за последваща реинтеграция на жертви на трафик на хора.

Броят на специализираните психологически и консултативни сесии в отделните жертви на трафик на хора се определя съгласно отчетените индивидуални потребности и заявени лични нужди. Следва да се има предвид, че в този род индивидуална работа се следват желанията на жертвата, като се избягва насилственото вменияване на една или друга жизнена философия, както и класифицирането и осъждането на определен вид поведение.

Оперативна цел 9 Участие в политическия и обществен живот

Препоръка

9.1. Ускоряване на равноправното участие на жените в обществения и политически живот и увеличаване броя на жените на високи позиции, включително чрез прилагане на временни специални мерки. Да се осигурят стимули за политическите партии да номинират еднакъв брой жени и мъже като кандидати, да приемат изборни правила, които да гарантират на жените еднакъв шанс да бъдат избирани и да създават благоприятна среда за участието на жени, включително от ромски произход и от други групи в неравностойно положение.

Дейност 1:

Проучване на представителството на мъжете и жените в управителните и ръководните органи на компании, чиито акции се търгуват на Българската фондова борса.

Дейност 2:

Информационни и дискуссионни форуми по въпросите на повишаване участието на жените на ръководни позиции в икономиката, обществения и политическия живот за

представители на медии, законодателна и изпълнителна власт, институции на капиталовия пазар, бизнеса, социални партньори, експерти, заинтересовани страни.

Министерството на труда и социалната политика изпълни проект „Равенство във вземането на решения в икономиката“, който беше с продължителност 24 месеца до 29.09.2015 г., по грантов договор JUST/2012/PROG/AG/GE/4122 между Европейската комисия и МТСП по програма ПРОГРЕС на Европейската комисия, направление „Равенство между половете“.

Проектът имаше за цел да допринесе за създаването на подкрепяща среда за подобряване на баланса по пол в управителните съвети на дружествата, чиито акции се търгуват на българската фондова борса.

Проектът беше насочен към следните целеви групи: социални партньори, работници и ръководители в дружествата, чиито акции се търгуват на БФБ (те могат да бъдат държавни и частни), работници и ръководители в публично притежаваните дружества (държавни или общински), заинтересовани партньори и обществото като цяло.

Като резултат от проекта се повиши осведомеността на целевите групи на обществото като цяло относно равенството между половете във вземането на икономически решения и необходимостта от подобряване баланса между половете сред директорите без изпълнителски функции в България, както и изработване и разпространение на инструменти за подобряване баланса между половете при вземането на икономически решения.

В изпълнение на проекта беше направен анализ на ситуацията в България, изготвени методически указания за ръководствата на компаниите за подобряване на баланса между половете при вземането на икономически решения и насоки за действие.

Тези резултати допринесоха за създаването на по-добри условия за насърчаване балансираното участие на жените и мъжете на управленски и ръководни позиции на различните нива в йерархията на дружествата, чийто акции се търгуват на Българската фондова борса. По този начин се създават предпоставки за увеличаване на жените на управленски позиции в икономиката и намаляване на разликите в заплащането.

В изпълнение на проекта са реализирани следните дейности през 2015 г.:

Аналитико-изследователски дейности:

- ✚ Бизнес изследване по темата сред дружества (топ 100 на в. Капитал) от целевите групи (с над 250 заети и над определен оборот);
- ✚ Набиране на бази данни чрез изчерпателно проучване за представителството на мъжете и жените в управителните и ръководните органи на всички компании, чиито акции се търгуват на БФБ;
- ✚ Съставяне на компендиум от добри международни практики по темата;
- ✚ Преглед и анализ на изпълнението на Националната стратегия за равнопоставеността на половете (2009 – 2015) и по-специално по отношение на приоритета за участието на жените в процесите на вземане на решения. Разработване на препоръки за подобряване изпълнението на Стратегията и нейното актуализиране, в което да бъдат включени индикатори за измерване на изпълнението;
- ✚ Изработване на Насоки за подобряване баланса между половете при вземането на решения в икономиката;
- ✚ Изработване на Издание, включващо Резюме на изследването /на български и английски език/, насоки за бизнеса и добри практики. Отпечатване и разпространение на Изданието;

Дейности по публичност

- ✚ Изработване на пакет документи за участниците в публичните събития по проекта (тулкит), включващ брошури, информационни листовки за бизнеса, папки, тефтери, чанти, календари, флаш-памет, химикалки и др.
- ✚ Провеждане на три информационни форуми в гр. София и три дискуссионни форума в Хисаря, Белчин бани и Правец, тематично заседание на Националния съвет по равнопоставеността на жените и мъжете към МС в Правец и Заключителна конференция в гр. София.

По време на информационните форуми беше представено изследване относно участието на жените в управлението и взимането на решения в най-големите 100 български компании, както и международни и европейски практики в тази област.

На дискуссионните форуми бяха представени и обсъдени следните въпроси:

- ✚ европейски практики в областта на участието на жените в управлението и взимането на решения, както и конкретни мерки отнасящи се до еднаквото третиране на служители и ръководители от двата пола;
- ✚ насоки за подобряване баланса между половете при вземането на решения в икономиката;
- ✚ основните положения на Конвенцията за премахване на всички форми на дискриминация срещу жените „CEDAW“, както и използването ѝ като инструмент за повишаване участието на жените във вземането на решения;
- ✚ задълженията на всички отговорни институции и организации в България по изпълнението на Конвенцията, с оглед изготвянето на предстоящия доклад на България и внасянето му пред ООН през 2016 г.;
- ✚ какви са инструментите на политиката по пол, както и ще бъдат идентифицирани области от сферата на компетентност на отделните институции, които да залегнат в проекта за актуализиране на Национална стратегия за насърчаване равнопоставеността на половете след 2015 г.

По време на Заключителната конференция през месец септември 2015 г. в гр. София бяха наградени следните пет фирми от Министерство на труда и социалната политика за осигуряване на баланс между жените и мъжете на ръководни позиции:

1. Шел България ЕАД;
2. Булгартрансгаз ЕАД – София;
3. Амилум България ЕАД – Разград;
4. Дънди Прешъс ЕАД;
5. Неохим АД - град Димитровград.

Фирмите са определени в рамките на проведеното изследване от партньора по проекта, Център за икономическо развитие относно участието на жените в управлението и взимането на решения в най-големите 100 български компании.

При изследването е установено, че тези фирми са одобрили и приложили конкретни мерки отнасящи се до еднаквото третиране на служители и ръководители от двата пола.

Българска стопанска камара – съюз на българския бизнес, като една от национално представителните работодателски организации в България, има дългогодишен опит в областта на насърчаването на равенството между половете. БСК проведе проучвания, анализи, дискусии, съвместна работа с организации в подкрепа на женското предприемачество и насърчаване на равното участие на жените и мъжете в процесите на вземане на решения и др., както и реализира проект GEMA – „Управленски подход за равнопоставеност на половете“, по програма Прогрес на ЕС. Беше проведена дискусия на тема „Баланс на половете в бизнеса или да счупим стъкления таван“ – форум, организиран от БСК и Асоциацията на жените предприемачи в България „Селена“ (член на БСК) по повод международния ден на жената 8 март, проведен на 7 март 2016 г.

В събитието се включиха представители на Министерството на труда и социалната политика, Министерството на икономиката и на КНСБ, фондация „Джендър проект в България“, представители на браншови организации и жени предприемачи. Участниците в дискусиата обсъждаха равенството между двата пола във вземането на решения в икономиката и предизвикателствата пред жените-ръководители.

По време на събитието бяха представени резултатите от европейския проект „GEMA Управленски подход за равнопоставеност на половете“, съфинансиран от програма Прогрес на ЕС. Проектът включва партньори от България, Македония, Словения, Хърватска и Великобритания, и се фокусира върху баланса на половете в екипите, които вземат решения (управителни съвети и висши управленски екипи) в предприятията. Участниците са информирани, че под 20 % са жените в УС на големите компании, регистрирани на фондовата борса в България през 2014 г. Страни като Франция, Италия и Холандия отчитат най-голямо нарастване на процента на жените във висшите управленски екипи, основно поради въвеждането на квотен режим. Доброволните действия в страни, като Великобритания, също носят дивиденди в по-бавна степен. Все още много страни показват незначителен или никакъв напредък. По данни на ЕК, за последните 10 години (2004-2014 г.) в България няма никаква промяна в процента на жените, участващи в управителни органи на предприятията.

Дейност 3:

Разработване на насоки към ръководствата на дружествата, чиито акции се търгуват на Българската фондова борса, относно подобряване баланса между половете при вземането на икономически решения: икономически ползи, модели за саморегулация, мониторинг и оценка.

По проект „Равенство във вземането на решения в икономиката“, грантов договор JUST/2012/PROG/AG/GE/4122, бяха разработени насоки към ръководствата на дружествата, чиито акции се търгуват на Българската фондова борса, относно подобряване баланса между половете при вземането на икономически решения: икономически ползи, модели за саморегулация, мониторинг и оценка

Оперативна цел 10. Образование

Препоръка 10.1. Осигуряване на разнообразие при избор на образование и професионална насоченост от жените, включително и консултативни програми.

Дейност 1:

Обучение и консултиране на педагогическите специалисти за развиване на компетентности за ранна превенция на дискриминацията по пол, за насърчаване към избор на професия и образование.

10.2. Намаляване на процента на отпадащи момичета и превенция на ранните бракове (на непълнолетни момичета) като ги реинтегрират в образователната система чрез ефективно прилагане на стратегия за образователна интеграция на деца и ученици от етническите общности и Националната стратегия за интеграция на ромите (2012–2020 г.).

Дейност 1:

Повишаване информираността на децата и учениците от уязвими етнически общности и групи /вкл. на момичетата/ и на техните родители относно необходимостта и ползите от образование.

Дейност 2:

Осигуряване достъп до предучилищно и училищно образование и повишаване качеството на образование на децата и учениците от уязвими етнически общности и групи /вкл. на момичетата/.

Дейност 3

Кариерно ориентиране и консултиране на ученици от уязвими етнически общности и групи /вкл. на момичета/ при избора на професия, при преходите в рамките на образователната система и от образование към заетост.

Министерство на образованието популяризира и прилага добри европейски практики в областта на равнопоставеността на жените и мъжете на национално ниво по следните програми и проекти:

- ✚ Българо-швейцарски тематичен фонд – научни инициативи - до 2016г. Целта е осигуряване на подкрепа в областта на научните инициативи. Постигнатите резултати ще доведат до намаляване на различията по признак пол и дискриминация по признак пол. По този начин се насърчава се включването на жени-учени. Броят на проектите е 7;
- ✚ Българо-швейцарски тематичен фонд млади учени - до 2016 г. Целта е осигуряване подкрепа на млади учени като се насърчава включването на жени-учени. Броят на стипендиантите е 9 жени;
- ✚ Проект „Училище без насилие и стереотипи, определени от пола“ 2013-2014 г. Целта е да се превърне училищната общност в по-сигурно място за децата, където насилието и злоупотребата на основата на пола са сведени до минимум, а стереотипното мислене по отношение на пола е трансформирано в конструктивно сътрудничество между момичетата и момчетата, от една страна и между ученици, учители, от друга. Проектът се изпълнява от Министерство на образованието и науката, фондация „Джандър образование, изследвания и технологии“ и и подкрепата на Националната мрежа за децата. В рамките на проведения конкурс се включиха 60 от училищата от цялата страна като бяха отличени 6 училища. Резултати: постигане на по-голяма чувствителност по отношение на злоупотребата, основана на пола.

Оперативна цел 11. Заетост

Препоръка 11.1. Намаляване и премахване разликите в заплащането между жени и мъже чрез прилагане на схеми за оценка на работата в публичния и частния сектор, свързани с увеличаване на заплатите в секторите, в които преобладават жени, както и да се разшири достъпа на жени до формална заетост и предприемачество, включително на жени от ромски произход и от други групи в неравностойно положение.

Дейност 1:

Насърчаване участието на жените в програми и мерки за заетост, обучение и предприемачество, включително повишаване информираността на жените от групи в неравностойно положение.

Дейност 2:

Популяризиране на гъвкавите форми на заетост /работа от разстояние и други/ с цел разширяване на възможностите за участие на жените в заетост и съвместяване на личния с професионалния живот.

По данни на Агенция по заетостта, през периода януари-декември 2016 г. средномесечният брой на безработните, регистрирани в бюрата по труда е 284 707 лица, с 46 109 лица или 13,9% по-малко спрямо 2015 г.

Структура на жените

Средномесечният брой на безработните жени е 156 452, като те намаляват с 25 768 лица или 14.1% спрямо предходната година. Безработните жени запазват преобладаващия си дял в общия брой на безработните, регистрирани в бюрата по труда, като делът им в сравнение с 2015 г. намалява незначително с 0.1 процентни пункта (п.п.), достигайки до 55.0% през 2016 г.

Дяловото разпределение в общата възрастова структура на жените показва следните тенденции: с най-нисък дял са младежите – до 19 години (0.7%), от 20 до 24 години (4.1%), и от 25 до 29 г. (8.4%), следвани от лицата от 30 до 49 г. – 47.3%. Делът на жените във възрастовата група от 50 до 54 години е 13.6%, а над 55 години – 26.0%.

В професионалната структура на безработните жени с преобладаващ дял са жените без квалификация и специалност, които отбелязват спад с 0.6 п.п. – от 58.1% през 2015 г. до 57.5% през 2016 г. Жените, които едновременно са без специалност и квалификация и с основно и по-ниско образование са 47.4% от общия брой на безработните жени (при 48.3% през 2015 г.). В образователната структура се отчита, че по-малко от половината от всички безработни жени са с основно и по-ниско образование – 47.2% (при 48.1% през 2015 г.).

Продължително безработните жени с престой на пазара на труда над 12 месеца са 65 379 средномесечно, като те намаляват значително – с 15 930 лица или 19.6%. Относителният им дял от общия брой на жените също намалява – от 44.6% през 2015 г. до 41.8% през 2016 г.

Структура на мъжете

Регистрираните в бюрата по труда безработни мъже през годината също отчитат спад спрямо 2015 г. – с 13.7% или 20 341 лица. Средномесечният им брой през 2016 г. е 128 255. Делът им в общия брой на безработните лица нараства незначително с 0.1 п.п. спрямо 2015 г., достигайки до 45.0% през 2016 г.

Дяловото разпределение в общата възрастова структура на мъжете показва следните тенденции: с най-нисък дял са младежите – до 19 години (1.0%), от 20 до 24 години (4.7%) и от 25 до 29 г. (7.9%), следвани от лицата от 30 до 49 г. – 44.4%. Делът на жените във възрастовата група от 50 до 54 години е 12.8%, а на 55 години – 29.2%.

Делът на безработните мъже без квалификация и специалност продължава да е по-нисък от този на жените – 52.1% (при 53.1% през 2015 г.). Мъжете, които едновременно са без квалификация и специалност и с основно и по-ниско образование намаляват, като делът им от общия брой на безработните мъже се установява на 45.2% (при 46.6% през 2015 г.). Мъжете с основно и по-ниско образование намаляват делът си с 1.6 п.п. спрямо 2015 г., достигайки до 45.7% през 2016 г.

Продължително безработните мъже с престой на пазара на труда над 12 месеца са 52 899 средномесечно, като те намаляват с 18.2% или 11 802 лица. Относителният им дял отнесен към общо регистрираните мъже също се свива – от 43.5% през 2015 г. на 41.2% през 2016 г., като продължава да е по-нисък от този на жените.

Агенцията по заетостта реализира инициативите на активната политика на пазара на труда, като изпълнява заложените в Националния план за действие по заетостта 2016 г. (НПДЗ) програми, насърчителни мерки по Закона за насърчване на заетостта (ЗНЗ), както и дейностите по схемите на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ (ОП РЧР). През изминалата година НПДЗ 2016 г. бе един от инструментите, с които държавата поддържа стабилност на пазара на труда и осигурява придобиване и повишаване на квалификацията на работната сила, както и заетост за неравнопоставените групи на пазара на труда. През 2016 г. активната политика на пазара на труда бе насочена към следните основни целеви групи: безработни младежи до 29 г. с подгрупа до 25 г.; младежи, които нито се обучават, нито са заети (NEET's); безработни над 50-годишна възраст; продължително безработни лица; безработни с ниска или нетърсена на пазара на труда професионална квалификация и недостиг на ключови компетентности, в т.ч. безработни с ниско образование (включително от ромски произход); хора с увреждания; лица извън работната сила, желаещи да работят, в т.ч. обезкуражени лица. Основно направление в реализацията на активната политика през 2016 г. бе осигуряването на заетост и обучение на неравнопоставените групи на пазара на труда, в т.ч. лица без образование и квалификация, младежи до 29 години, продължително безработни лица, по-възрастни лица, хора с увреждания и др.

За периода януари – декември 2016 г. в инициативите на активната политика на пазара на труда, реализирани от Агенцията по заетостта, финансирани със средства от държавния бюджет и съфинансирани от Европейския социален фонд, са включени общо 24 995 жени, в т.ч.: по програми и насърчителни мерки по ЗНЗ – 16 156 жени и по ОП РЧР – 8 839 жени.

Агенцията по заетостта реализира насърчителни мерки, специално насочени към подкрепа на заетостта на жените и съвместяване на техния професионален и семеен живот. Съгласно разпоредбата на чл. 53а от ЗНЗ се насърчават работодатели, които наемат на работа безработни лица – самотни родители (осиновители) и/или майки (осиновителки) с деца до 5-годишна възраст. Със средства от бюджета за активна политика се финансират разходите за трудово възнаграждение и осигуровки на наетите лица. През 2016 г. по мярката средномесечно е осигурена заетост на 216 майки с деца до 5-годишна възраст. Постъпили на работа по програмата са общо 233 лица.

Голям е дялът на жените в програмите и проектите, създаващи заетост на безработните лица в оказване на социални услуги. Национална програма „Асистенти за хора с увреждания“ осигурява заетост на безработни лица в трудоспособна възраст, които полагат постоянни грижи за свои близки – тежко болни или с трайни увреждания, като по този начин се предотвратява риска от изпадането им към бедност. Поради естеството на работа, в програмата преобладава дялът на включените жени – 69.8%.

В подкрепа на прехода от образование към заетост на младежите до 29 години, в т.ч. и на младите жени, се реализират редица инициативи на активната политика. Висок е относителният дял на включените жени спрямо общия брой на включените лица в Програмата „Старт на кариерата“, която дава възможност на безработни младежи, завършили висше образование и без трудов стаж по придобитата специалност, да започнат работа в публични администрации. За периода януари – декември 2016 г. дялът им е 73.8%.

ЗНЗ стимулира работодателите да разкриват работни места за младежи по следните мерки: наемане на безработни младежи до 29-годишна възраст; наемане на младежи с трайни увреждания или военноинвалиди; стажуване на безработни до 29-годишна възраст; субсидирана заетост на продължително безработни младежи до 29-годишна възраст на непълно работно време; младежи без трудов опит и на нискоквалифицирани младежи за чиракуване под ръководството на наставник. През 2016 г. са включени общо 898 безработни жени до 29-годишна възраст.

Безработните жени над 50-годишна възраст се включват приоритетно в много програми и насърчителни мерки. През годината общият брой на включените жени е 642, като в Националната програма „Помощ за пенсиониране“ са 258 лица, а по мярката от ЗНЗ, насърчаваща работодателите да наемат безработни над 55-годишна възраст – 384 лица.

През 2016 г. в програмата за обучение и заетост на продължително безработни лица и по съответната мярка от ЗНЗ са включени 1 922 жени.

Безработните жени с увреждания срещат особени големи трудности при реализация на пазара на труда. В предназначенията за безработните лица с увреждания програми (Национална програма за заетост и професионално обучение на хора с трайни увреждания и Програма „Кредит без лихва за хора с увреждания“) и насърчителните мерки по ЗНЗ (за лицата с трайни увреждания, вкл. военноинвалиди и за младежи с трайни увреждания или военноинвалиди, както и от социални заведения) през 2016 г. са включени общо 712 жени.

По информация на Синдиката на българските учители, Национална комисия за работа с жените, младежите и децата към КНСБ и ИССИ на КНСБ участваха по покана на Фондация „Джендър проект в България“ за реализиране и приключване на международен проект GPG - „Gender equality: Innovative tool and awareness raising on

GPG”, Grant agreement JUST/2013/PROG/AG/4862/GE.

Целта на проекта е: създаване на подкрепяща среда за противодействие и намаляване на разликата в заплащането по пол (GPG).

Резултат: повишаване на осведомеността на целевите групи относно факторите, които водят до джендър разликата в заплащането на труда, както и се очертаха отговорностите и ангажиментите на всички заинтересовани страни.

В изпълнение на проекта беше направен анализ за текущата ситуацията въз основа на емпирично изследване.

Изследването констатира, че реално съществуват неравенства в заплащането по пол, следователно трябва да бъде направено повече, за да се насърчи равенството между половете вътре в организациите, чрез прилагани на целенасочени мерки, с които да се гарантира намаление на GPG.

Получените резултати са въз основа на общата съвкупност, показват, че жените печелят по-ниска месечна нетна заплата в сравнение с мъжете ($F_{1,335} = 6.60$, $p = 0.01$) (мъже – 715 лв., жени - 630 лв.). GPG е около 12%, което е подобно на прогнозата, предоставена от Евростат (2014 г.) за публичния и частния сектор (14%). Жените със заплати в диапазон от 220 до 500 лв. представляват 43.8%, докато при мъжете този дял е значително по-малък (36.2%). С работна заплата от 1000 до 2100 лв. са 11.3% от жените, докато при мъжете този дял е 23%. Тези данни са доказателство, че жените доминират при нископлатените отрасли и дейности със заплати (I под 500 лв., но при по-високите заплати над 1000 лв. мъжете прогресивно стават повече).

Разгледана по възрастови групи, разликата в доходите между жените и мъжете остава значителна. GPG по пол е в по-ниски проценти за по- младите участници на възраст между 18 и 32 г., когато двата пола започват с еднакъв старт. ($F_{1,310} = 3.37$, $p = .06$). След този период много от жените прекъсват трудовия процес, докато мъжете продължават да развиват уменията си. В периода 33 - 50 годишна възраст, джендър различията нарастват. Жените се завръщат на пазара на труда, следва продължителен период на реинтеграция към трудовия процес, често прекъсван от семейни ангажименти, при това често и с по-ниско възнаграждение. Навлизането на нови производствени технологии и непрекъснатото повишаване на професионалната квалификация, са процеси, които водят до все по-голямо напрежение и натоварване на работното място. Невъзможността за съчетаването на професионалната реализация и семейните ангажименти поставя жените пред алтернативен избор - работа или семейството. Така семейните ангажименти стават бариера пред правото на трудова заетостта, или до пълноценно изпълнение на трудовите задължения, изоставане в кариерното развитие и съответно в заплащането.

Интересното е, че разликата в заплащането между половете силно зависи от позицията в заетостта ($F_{6,322} = 3.05$, $p < 0.01$), независимо от това дали са използвани некоригирани, стандартизирани, логаритмични трансформирани данни. Наистина, жени съобщават за по-ниска заплата от мъжете, само когато са наети като професионалисти, в услуги и като продавачки, и в нискоквалифицирани професии, докато тези, които съобщават за по-висока заплата, отколкото мъжете, са мениджъри. Интересното е, че когато работят като мениджъри, жените получават обезщетения като допълнителна почивка за извънреден труд, премии, фирмени облигации и т.н. повече от мъжете (Fisher точната $p = 0.06$). Например, 6 от 8 жени в сравнение с 2 от 13 мъже са получили бонуси, свързани с изпълнение (Fisher точната $p = .01$), докато такава разлика за другите позиции не съществува. Следователно, най-често причините за GPG са длъжностна/професионална сегрегация и ограничените възможности за кариерно и професионално израстване (стъклен таван).

Анализира се субективната оценка на респондентите по отношение на справедливостта на заплатата. Това, което най-точно отразява личният им принос и постиженията в труда. Резултатите показват, че жените не само, че получават по-ниски възнаграждения от мъжете, но имат и по-ниска самооценка на вложения си труд. При

мъжете това несъответствие е значително по-високо, отколкото при жените ($F_{1,306} = 3.34$, $p = 0.06$), което предполага, че жените не разпознават проблема и съществуването на GPG.

В изпълнение на дейностите по проекта за повишаване на осведомеността на работодатели и работещи/служители по отношение съществуването на разлика в заплащането по пол и ползите от нейното намаляване, се проведеха три семинара във Велико Търново, Несебър и Пловдив съвместно с представителите на синдикални организации от Федерация на независимите синдикални организации от леката промишленост, Синдикална федерация "Металици" (СФ "Металици"), Синдикат "Бира, храни и напитки" (СБХ), както и неправителствени организации от бизнеса.

В София се състоя едnodневно обучение за обучители. Представи се разработен обучителен Наръчник за обучители с указания за прилагане на мерки и политики за ограничаване на различията в заплащане по пол, и насоки за действие. Целта на обучението е да се повиши информираността за неравнопоставеността на пазара на труда и факторите допринесли за джендър разликите в заплащането. Представи се он-лайн създадения по проекта уеб базиран иновативен инструмент/калкулатор за изчисляване на различията в заплащането по пол.

Съвместно със Синдиката на българските учители (СБУ), Национална комисия за работа с жените, младежите и децата към КНСБ, Съюза на транспортните синдикати в България (СТСБ), Фондация „Джендър проект в България” и МТСП се определи дата за провеждане на Информационен ден на равното заплащане в България.

По време на мероприятиято взеха участие над 180 представители на:

- КНСБ и КТ "Подкрепа";
- работодателски организации;
- държавни институции;
- академичната общност;
- неправителствения сектор.

На участниците бяха представени резултатите от проучването и експертните анализи, осъществени в рамките на проект *"zeroGPG — Gender e-quality: Innovative tool and awareness raising on GPG"*.

Важните въпроси, които бяха дискутира са какви стратегии и решения да бъдат предприети за справяне с проблема „разлика в заплащането по пол (GPG).

Беше представен новият уеб базиран инструмент за изчисляването на GPG. Принципът за равно заплащане за еднакъв труд или труд с еднаква стойност е залегнал в политиките както на Европейската конфедерация на профсъюзите, така и в националното законодателство – Кодекса на труда и Закона за държавния служител. Проблемът е станал част от колективното договаряне.

Затова целта с общи инициативи и мерки да се работи в посока на намаляване на разликата в заплащането по пол.

11.2. Представяне на информация относно прилагането на законови разпоредби, свързани с трудовата дискриминация, основана на пол, на разпоредби за сексуален тормоз, и да включи такива данни в следващия си периодичен доклад.

Дейност 1:

Събиране на информация за постъпили и разгледани от КЗД жалби, свързани с трудовата дискриминация, основана на пол.

Комисията за защита от дискриминация събира информация за постъпили и разгледани от нея жалби, свързани с трудовата дискриминация, основана на пол.

На 7 Април 2015 г. влезе в сила изменението и допълнението на Закона за защита от дискриминация (ЗЗДискр). Проектът на закон беше разработен в изпълнение

на поети ангажименти от Република България във връзка с постъпило чрез системата EUPilot от ГД „Правосъдие“ при Европейската комисия (ЕК) запитване № 4849/13/JUST. Едно от измененията се отнася до транспонирането в националното законодателство на Директива 2006/54/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 5 юли 2006 година за прилагането на принципа на равните възможности и равното третиране на мъжете и жените в областта на заетостта и професиите (преработена), по отношение на гарантиране защитата срещу дискриминация при промяна на пола.

В производството за защита от дискриминация **Втори постоянен заседателен състав е специализиран по признаците: пол, човешки геном, упражняване право на труд, синдикална принадлежност.** През 2015 г. пред Втори постоянен заседателен състав са образувани **7 преписки** с оплаквания по признак „пол“.

Случаите на множествена дискриминация в производството за защита от дискриминация се разглеждат от **Петчленен разширен заседателен състав**, като с отделно разпореждане на Председателя на КЗД за всеки конкретен случай се определя персонално заседателния състав.

Решения на Втори постоянен заседателен състав по признак „пол“ от 2015 г. , които са значими в практиката на КЗД:

В Решение №40/2015 г. по преписка № 114/2015 г. Втори специализиран заседателен състав разглежда оплакване за дискриминация по признак „пол“. На 24.12.2012 г. жалбоподателката постъпва на работа в търговски обект (магазин), същата е назначена на длъжността „продавач – консултант“. Към датата на нейното назначаване жалбоподателката е била бременна. По съвет на наблюдаващия лекар от 17.01.2013 г. жалбоподателката ползвала отпуск поради общо заболяване, свързано с бременността ѝ. След като работодателят е научил за нейната бременност, променил отношението си към нея и на 18.01.2013 г. е уведомена, че трудовото ѝ правоотношение ще бъде прекратено, а в последствие не ѝ е изплащано полагащото се възнаграждение.

Дружеството работодател оспорва изцяло подадената жалба. Според ответника са били извършени неколkokратни проверки, от които е установено, че жалбоподателката не се е справяла с възложените ѝ функции и не е спазвала трудовата дисциплина. С оглед това обстоятелство и тъй като договорът е бил сключен на основание чл. 67, ал. 1 във връзка с чл. 70 от КТ, е била подготвена заповед за прекратяване на трудовото правоотношение.

В конкретното производство страните не спорят, че работодателят е узнал за бременността на жалбоподателката. Въз основа на проведен разпит в хода на откритите заседания е установено, че работодателят в продължение на няколко месеца не е изплащал дължимото възнаграждение на жалбоподателката, която в същия период е ползвала отпуск поради общо заболяване и бременност. Установено е също така, че именно поради неизплащането на възнаграждението жалбоподателката едностранно е прекратила трудовото правоотношение между нея и ответното дружество. От свидетелските показания на разпитания свидетел е установено, че след многократните опити да се свърже с управителя на дружеството или с някой от неговите служители в крайна сметка на жалбоподателката ѝ е било заявено по телефона, че възнаграждението ще бъде изплатено, единствено и само ако последната подаде молба за напускане.

При постановяване на решението Втори специализиран заседателен състав е съобразил същото с Решение № 11111/ 30.08.2012 г. по ад. № 5665/2011 г. на Върховния административен съд, в което е посочено, че след като в производството за защита от дискриминация е установено наличието на *prima facie* дискриминация, в тежест на ответната страна е да докаже, че правото на равно третиране не е нарушено.

При постановяване на решението решаващият състав се позовава и на практиката на Съда на Европейския съюз по дело С-415/10, като взема предвид, че непредоставянето на информация от страна на работодателя във връзка с установяването на дискриминация при упражняване правото на труд следва да се вземе

предвид наред със събраните доказателства с оглед отговора на въпроса дали в конкретния случай е налице prima facie дискриминация.

Втори специализиран заседателен състав се е позовава на съображения 23 и 24 и чл. 2, пар. 2, б. „в“ от Директива 2006/54 на Европейския парламент и на Съвета на ЕС за прилагането на принципа на равните възможности и равното третиране на мъжете и жените в областта на заетостта и професиите (преработена) по-неблагоприятното третиране на бременна работничка във връзка с условията на труд, вкл. изплащането на трудовите възнаграждения, се възприема като форма на дискриминация по признак „пол“. Съставът е установил, че ответното дружество, в качеството на работодател, е извършило нарушение на чл. 13, ал. 1 от ЗЗДискр. и пряка дискриминация по признак „пол“ по смисъла на чл. 4, ал. 2 от ЗЗДискр. спрямо жалбоподателката. На ответната страна е наложена имуществена санкция в размер на 1500 лв. на основание чл. 65, т. 3 във връзка с чл. 80, ал. 2 от ЗЗДискр.

Производството по **преписка № 354/2014 г.** е образувано по сигнал, подаден от XXXX. С оглед изложените оплаквания за дискриминация по признак "пол", сигналът е разпределен за разглеждане на Втори специализиран заседателен състав. Съставът се е произнесъл с **Решение № 171/21.04.2015 г.** Повод за подадения до КЗД сигнал е безплатното участие на жени в т.нар. "Бързи срещи за запознанства", организирани от "XXXXX" ЕООД на 04.09.2014 г. Сигналоподателят посочва, че на сайта на агенцията е обявено, че местата за това събитие за жени са безплатни, докато за мъже струват 25 лв.

Сигналоподателят твърди, че това се явява постоянна практика от тази агенция и че на 28.08.2014 г. ги е помолил в писмена форма на техните официални имейл адреси да я прекратят.

Не се спори между страните, че през 2014 г. "XXXX" ЕООД е провело срещи за необвързани, наречени "Бързи срещи". Възрастовата група на участниците е била съответно 24 - 30 години за мъжете и 21 - 28 години за жените. Участието на жените е било безплатно, докато мъжете са заплащали такса от 25 лв.

Аргументът на ответната страна, че жените от тази възрастова група са най-уязвими и целта на безплатното им участие е била да ги накара да предприемат крачка, с която да намерят своята половинка, поради "проблема с късното забременяване сред жените", не е подкрепен с никакви доказателства в съответствие с чл. 9 от ЗЗДискр. Гореустановеното кара състава да приеме, че заплащането на такса в размер на 25 лв. от страна на участниците-мъже в т.нар. "Бързи срещи", организирани от "XXXX" ЕООД за разлика от участниците-жени, представлява пряка дискриминация по признак "пол". С цел предотвратяване на бъдещи подобни случаи на дискриминация, като този, установен в настоящото производство Комисията за защита от дискриминация налага на "XXXX" ЕООД принудителна административна мярка на основание чл. 76, ал. 1, т. 1 от ЗЗДискр. като предписва на управителя на дружеството да предприеме мерки за установяване на равни условия и ред за участие на мъжете и жените в т.нар. "Бързи срещи". На основание чл. 67, ал. 2 от ЗЗДискр. Комисията определя едномесечен срок на адресата на предписанието, в който да предприеме мерки за изпълнението му и да докладва писмено на Комисията.

11.3. Насърчаване на мъжете да споделят родителските отговорности на равни начала с жените, включително и чрез взимане на отпуск по бащинство и постигане на равнопоставеност на двамата родители при изпълнение на родителските задължения и отговорности след раздяла, вкл. и по отношение на издръжката на децата.

Дейност 1:

Дейности за информиране на мъжете относно правата им на отпуски по бащинство и условията и реда за изплащане на обезщетения от НОИ.

Правителството на България отделя специално внимание върху развитието на мерки за съвместяване на професионалния и семейния живот.

Насърчава се ролята на бащата за споделяне на семейните задължения, включително чрез законови стимули да ползва родителски отпуск.

Мерките за съвместяването на професионалния, семейния и личния живот са особено важни за преодоляване на стереотипите, основани на социалната роля на пола. Реализирането на ефективни политики в тази област е предпоставка за постигане на целта в Националната програма за реформи на България за 76% заетост през 2020 г.

Оперативна цел 12. Здравеопазване

Препоръка 12.1. Насърчаване на обучението по сексуално и репродуктивно здраве, като се фокусира върху младежите и девойките в юношеска възраст, включително тези в училищата за професионално обучение. Превенция на ранната бременност и осигуряване на подходящи услуги за семейно планиране, както и достъпни контрацептиви, в съответствие с препоръките, направени по време на Универсалния периодичен преглед на България от Съвета по правата на човека през м. ноември 2010 г. (A/HRC/16/9, Член 80.30). Предоставяне на информация за достъпа до здравни грижи на жените от ромски произход в следващия периодичен доклад.

Дейност 1:

Приемане на Национална програма за подобряване на сексуалното и репродуктивно здраве 2013-2017 г.

По предоставена информация от Министерство на здравеопазването, няма разработена и приета Национална програма за подобряване на сексуалното и репродуктивно здраве.

Дейност 2: Осъществяване на акушеро-гинекологични прегледи с мобилни кабинети, в населени места с компактно ромско население. Предоставяне контрацептивни средства на желаещи лица, принадлежащи към групата на социално слабите и **Дейност 3:** Провеждане на ранна диагностика и скринингови изследвания с мобилни мамографи за превенция на рака на млечната жлеза.

В изпълнение на заложените в Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите 2012-2020 г., приоритет „Здравеопазване“ цели за осигуряване на равенство в достъпа до здравни услуги на лицата в неравностойно положение, принадлежащи към етнически малцинства по Оперативна цел: Осигуряване на равенство в достъпа до качествени здравни услуги и превантивни програми през 2016 г. с 21 броя мобилни кабинети са извършени общо 13 282 прегледа и изследвания в 11 области на страната (Благоевград, Бургас, Варна, Кюстендил, Монтана, Плевен, Пловдив, Сливен, Софийска област, Стара Загора и Хасково), както следва: 734 имунизации на деца с непълнен имунизационен статус; 1 029 флуорографски прегледи; 2 299 гинекологични прегледи; 1 696 педиатрични прегледи; 1 033 мамографски прегледи; 1 583 ехографски прегледи и 5 208 лабораторни изследвания.

Провеждането на прегледите в определените райони е предшествано или съпътствано от разяснителни кампании за значението на профилактичните прегледи сред ромското население, както следва:

По темите са проведени 119 обучения с над 1 280 лица; 9 дискусии със 113 лица; 1034 беседи и лекции, като са обхванати 4 435 лица; проведени са 94 разяснителни кампании, в които са обхванати над 3 650 лица; реализирани са 43 прожекции на филми и клипчета на здравна тематика; 21 презентации; раздадени са 12 889 здравно-информационни материали; проведени са 879 здравно-информационни събития; 63 индивидуални консултации; извършени са 2 анкетни проучвания, обхванати са 200

лица; 9 интерактивни занятия; реализирани са 20 радио и 12 ТВ предавания; 63 публикации в интернет и 40 в пресата.

Дейност 4:

Извършване на проверки по сигнал в системата на здравеопазването при бременност на малолетни и непълнолетни момичета.

По данни от Министерство на здравеопазването, през 2013 г. беше извършена тематична проверка във всички родилни отделения. Основната цел на тематичната проверка беше събирането на обективна информация за реалното състояние на ражданията на малолетни и непълнолетни момичета за периода 01.01.2013 г. до 30.09.2013 г., броя и причините на изоставяне на новородени деца в най-големите родилни отделения в страната, с оглед разработване на политики по превенция на проблема. За проследяване на междуправителното сътрудничество и връзки за осъществяване превенцията на изоставяне на ниво родилен дом бяха проверени и съответните териториални дирекции „Социално подпомагане” – отделите „Закрила на детето”.

Проверени са следните обекти:

- 39 родилни отделения в областите София-град, София област, Бургас, Варна, Враца, Пловдив и Русе

- 21 дирекции „Социално подпомагане” - 8 ДСП на територията на областите София-град и София област, ДСП – Варна и ДСП – Русе, ДСП – гр. Пловдив, ДСП – гр. Карлово, ДСП – гр. Асеновград, ДСП – гр. Първомай, ДСП – гр. Враца, ДСП – гр. Козлодуй, ДСП – гр. Мездра, ДСП – гр. Бяла Слатина, ДСП – гр. Бяла, ДСП – гр. Бургас, ДСП – гр. Поморие

Статутът на лечебните заведения е както следва: държавни – 4 бр. (10,2%); държавни с общинско участие – 5 бр. (13%); общински – 18 бр.(46,1%); частни – 12 бр. (30,7%).

- Регистрирани 25 162 родени деца, от тях:

24 302 деца са родени от майки над 18 годишна възраст,

24 деца са родени от малолетни – под 14 г.,

836 деца са с майки във възрастовата група от 14 до 18 г.

- От всички 25 162 деца:

224 са родените деца с увреждания и/или малформации, 197 са мъртвородените деца.

- За преобладаващата част от децата с увреждания НЕ е уведомен ОЗД/ДСП.

- са подадените сигнали ДСП за деца в риск от изоставяне.

- 470 подадени сигнали от родилки под 18 годишна възраст.

- 388 са неподадените сигнали в ДСП.

Тревожен е фактът, че за около 5 % от общия брой непълнолетни родилки, това е второ подред раждане.

За всички случаи на родили непълнолетни и малолетни момичета, за които е сигнализирана дирекция „Социално подпомагане” са уведомени съответните районни прокуратури. По изпратените през 2013 г. сигнали на районните прокуратури са били направени откази да се образуват досъдебни производства.

Общо в 5 случая от страна на ДСП е свикан екипът по Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция.

От извършените проверки в 39 лечебни заведения са дадени задължителни предписания за отстраняване на констатираните пропуски и нарушения на ръководителите на 30 от тях, с 94 точки за изпълнение.

На директорите на 11 ДСП са дадени задължителни предписания с 44 точки за изпълнение.

Общо в 5 случая от страна на ДСП е свикан екипът по Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция.

За повишаване на здравната култура на лицата от уязвимите групи, включително лицата от ромски произход и за подобряване на здравния им статус, Регионалните инспекции по здравеопазване са извършили редица дейности като: изнесени беседи и лекции, излъчени видео и аудио клипове, проведени разяснителни кампании за значението на профилактичните прегледи, ваксиниране на населението със задължителните имунизации по Националния имунизационен календар, информиране на ромското население за здравноосигурителните права и задълженията, които имат като пациенти, по теми, свързани с вредата от най-разпространените рискови за здравето фактори и предимствата на здравословния начин на живот. По посочените теми през 2013 г. са проведени 119 обучения с над 1 280 лица; 9 дискусии със 113 лица; 1034 беседи и лекции, като са обхванати 4 435 лица; проведени са 94 разяснителни кампании, в които са обхванати над 3 650 лица; реализирани са 43 прожекции на филми и клипчета на здравна тематика; 21 презентации; раздадени са 20 889 здравно-информационни материали; от РЗИ Монтана и РЗИ Добрич са направени 229 предписания на общо практикуващите лекари, за обхващане с полиомиелитна ваксина на децата до 15 г. възраст, които са с непълен имунен статус; проведени са 1 151 епидемиологични проучвания; 666 профилактични изследвания; проведени са 879 здравно-информационни събития; 63 индивидуални консултации; извършени са 2 анкетни проучвания в гр. Бургас, обхванати са 200 лица; 9 интерактивни занятия; реализирани са 20 радио и 12 ТВ предавания; 63 публикации в интернет и 40 – в пресата.

С мобилни кабинети и екипи, осигурени от Министерство на здравеопазването, са извършени профилактични прегледи на здравно неосигурени лица от ромски произход и прегледи на лица със затруднен достъп до лечебни заведения. Кабинетите се разполагат в райони с компактно ромско население с цел да бъде обхванат максимален брой хора, които имат затруднен достъп до здравни услуги. Дейностите се реализират с помощта на здравните медиатори, регионалните здравни инспекции, акушер-гинеколози, общо практикуващи лекари и педиатри от местните болнични заведения. Кампаниите се организират със съдействието на Националната мрежа на здравните медиатори и Националния съвет за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси към МС. С мобилните кабинети за клинична лаборатория, ехография, флуорография и мамография през 2013 г. са извършени общо 11 154 прегледи и при 2 333 лица /21 %/ са диагностицирани заболявания. Извършени са 905 имунизации на деца от 0-18 годишна възраст с непълен имунизационен статус, съобразно Националния имунизационен календар.

През 2013 г. от служителите в Главна дирекция „Контрол по правата на детето” (ГД „КПД”), към ДАЗД е извършена тематична планова проверка „Ранни раждания” и превенция на изоставянето на новородени деца на ниво родилен дом”. Целта ѝ е събиране на обективна информация за реалното състояние на ражданията на малолетни и непълнолетни момичета за 2013 г., брой и причини за изоставяне на новородени деца в акушеро-гинекологични отделения в страната, както и проследяване на междуправителното сътрудничество и връзки за осъществяване на превенция на изоставянето на ниво родилен дом с териториалната дирекция „Социално подпомагане” – отдел „Закрила на детето”, с оглед разработване на политики по превенция на

проблема. Извършени са проверки в 39 бр. родилни отделения и 21 броя дирекции „Социално подпомагане” (ДСП), в чиито териториален обхват са лечебните заведения. Извършени са и 14 проверки по сигнал в лечебни заведения, които са или свързани със сигнали за бременни малолетни или непълнолетни момичета и/или ранни раждания и във връзка с бебета връзвани за леглата в МБАЛ „Д-р Иван Селимински” – гр. Сливен. През 2013 г. са обработени и 28 броя преписки, които са касаели ранно съжителство и брак.

През 2014 г. са извършени 13 броя проверки за проследяване на издадено от председателя на ДАЗД задължително предписание вследствие на тематичната планова проверка „Ранни раждания” и превенция на изоставянето на новородени деца на ниво родилен дом през 2013 г., от които 10 в лечебни заведения и 3 бр. в ДСП. В резултат на което, на началник АГО, в МБАЛ „Ихтиман” ЕООД - гр. Ихтиман е съставен Акт за установяване на административно нарушения. През 2014 г. са отработени и 9 броя преписки, които са касаели ранно съжителство или брак с ненавършили пълнолетие лица.

През 2015 г. инспекторите в ГД „КПД към ДАЗД, са работили само по 2 преписки касаещи ранно съжителство и брак.

През 2016 г. са извършени 30 бр. планови проверки в ДСП, в рамките на тематична планова проверка „Ранно съжителство и ранни раждания”, чиято основна цел е била да се събере обективна информация за действията и мерките, които се предприемат от органа по закрила на детето на местно ниво в случаите на ранни съжителства и ранни раждания, с оглед гарантиране на висшите интереси на децата и правото им на закрила от всички форми на насилие, в това число и negliжиране на нуждите и потребностите на малолетните и непълнолетни момичета реализирали ранно съжителство, и на младите майки и родените от тях деца, както и да се уеднакви съществуващата разнородна практика в ДСП в работата по тези случаи. Отработените преписки в тази тематична област през годината са 16 броя.

Инспекторите от Главна дирекция „Контрол по правата на детето” към ДАЗД от 14.02.2017 г. – до 30.03.2017 г. извършват тематична планова проверка в 76 броя практики за първична медицинска помощ на територията на цялата страна, относно изпълнението на задължението за съдействие, посочено в чл. 7, ал.1 и 2 от Закона за закрила на детето (ЗЗДет.) от страна на общопрактикуващи лекари в случаи на ранни раждания и настъпила бременност при малолетни/непълнолетни момичета. Мотивите за проверката са, че в хода на реализираната през 2016 г. тематична планова проверка „Ранно съжителство и ранни раждания” на територията на цялата страна, е установено, че преобладаващите сигнали за деца, съжителстващи на семейни начала и родили свои деца постъпват от отделите за социална закрила или от друга дирекция за социално подпомагане. Малка част от личните лекари и гинеколози сигнализират ДСП за ранни бременности и раждания от малолетни и непълнолетни момичета. Целта на стартиралата тематична планова проверка е да се събере обективна информация за познаването и реалното спазване на задължението за съдействие по чл. 7, ал. 1 и 2 от Закона за закрила на детето от страна на личните лекари по отношение на малолетните и непълнолетните бременни и родили деца, с оглед разработване на политики по превенция на проблема.

Важно е да бъде отбелязано, че при всички случаи на констатирани нарушения от председателя на ДАЗД е издавано задължително предписание за тяхното отстраняване, което е придружено с подробно разписани Методически указания за неговото изпълнение и Механизъм за взаимодействие между отговорните институции. Във всички случаи на работа по сигнал за ранно съжителство или брак с малолетно или непълнолетно момиче от страна на ДАЗД е сезирана компетентната прокуратура.

В резултат на извършените проверки е констатирано подобро взаимодействие между медицинските специалисти и ДСП на местно ниво, както и е повишена тяхната чувствителност при разпознаване и идентифицирането на симптомите на „дете в риск”.

Дейност 5:

Реализиране на дейности по Национална програма за превенция и контрол на ХИВ и сексуално предавани инфекции 2008-2015 година и Програма „Превенция и контрол на ХИВ/СПИН”, финансирана от Глобалния фонд за борба срещу СПИН, туберкулоза и малария, насочени към възпитаване на младите хора за планиране на бременността с цел дългосрочна превенция сред уязвимите етнически групи.

Като неразделна част от Националната програма за превенция и контрола на ХИВ и сексуално предавани инфекции, от началото на 2004 г. се изпълнява и Програма „Превенция и контрол на ХИВ/СПИН”, финансирана от Глобалния фонд за борба срещу СПИН, туберкулоза и малария. Това е най-мощната здравна програма в България. Програмата достига с пакет специфични услуги за превенция на ХИВ до следните групи в най-висок риск: инжекционно употребяващи наркотици, проституиращи жени и мъже, ромска общност, лица, лишени от свобода, мъже, които правят секс с мъже, млади жени, мъже и хора, живеещи с ХИВ/СПИН. Дейностите се изпълняват на национално и местно равнище в 21 общини в партньорство с над 30 неправителствени организации. Функционират 10 здравно-социални центъра за работа в ромска общност - Бургас, Варна, Сливен, Стара Загора, Пловдив, Пазарджик, София, Ямбол, Кюстендил и Хасково в рамките по Програмата, финансирана от Глобалния фонд. В тях се предоставят услуги за намаляване на отрицателните фактори за здравето и социалния статус на ромите, напр. програми за превенция и контрол на ХИВ/СПИН, програми за превенция и контрол на туберкулозата, и други дейности за социално включване и участие в обществения живот. Тези центрове са превърнати в основни места за изграждане на основни житейски и здравни умения като част от здравното образование за превенция на ХИВ и сексуално предавани инфекции. Функционират и 9 дневни центъра за предоставяне на услуги на проституиращи в Бургас, Варна, Пловдив, Русе, Сандански, Ловеч, и Стара Загора, Хасково и София.

След стартиране дейностите по Програма „Превенция и контрол на ХИВ/СПИН”, МЗ предприе и подкрепи редица стъпки за повишаване на информираността и уменията за справяне с житейски ситуации на младите хора. Разработени са програми и учебни помагала, подготвен е екип от обучители, обучени са стотици учители от пилотни училища, разработени и приети са общински програми за превенция на ХИВ сред млади хора. В 28-области в страната към общините работят Превантивно-информационни центрове. Към тях за съвет могат да се обръщат младежи и възрастни. Във всички тези екипи броят на момичетата е по-висок от този на момчетата. Създадена е основа, върху която да се гради национална политика за включване на здравно и сексуално образование като част от учебните програми в средните училища.

Годишно с подкрепата на МЗ се провеждат над 100 кампании реализирани от РЗИ и НПО, включително по случай 14.02.2016 г. – Св. Валентин – национална АНТИСПИН кампания, Третата неделя на м. май - Ден за съпричастност със засегнатите от ХИВ/СПИН, 1-ви декември Световен ден за борба срещу СПИН, лятна АНТИСПИН кампания, която продължава един месец. Чрез кампаниите се повишава обществената осведоменост по отношение на начините за предаване на и предпазване от ХИВ и други сексуално предавани инфекции и се мотивират хората към отговорност към собственото здраве и към здравето на партньора.

Услугите, които се предоставят по Програма „Превенция и контрол на ХИВ/СПИН” са доброволни, безплатни и анонимни, подходите са уважителни и недискриминиращи, съответстват на международните стандарти за качество и защита на човешките права и отговарят на специфичните нужди на всяка група. Основният начин за достигане на уязвимите групи е чрез работа на терен като услугите се предоставят там, където хората от целевите групи живеят или работят. Много жени от ромска общност вземат реално участие в изпълнението на програмата като

председатели, координатори или сътрудници на терен към екипите на неправителствените организации. По този начин жените, и в частност ромските жени, участват активно в обществения живот чрез планиране, изпълнение и мониторинг на дейностите, насочени към равен достъп до специфични здравни и социални услуги”.

Министерство на здравеопазването е Програмен оператор на Програма BG 07 „Инициативи за обществено здраве“, осъществявана чрез финансовата подкрепа на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Норвежкия финансов механизъм 2009 – 2014 г., в рамките на която се изпълняват 29 проекта и Малка грантова схема за подкрепа на студенти по медицински специалности от ромски произход.

Равните възможности на жените и мъжете като хоризонтален въпрос са един от основните принципи на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Норвежкия финансов механизъм, в съответствие с целите на Финансовите механизми за намаляване на икономическите и социални различия. При изпълнението на дейностите по всички проекти по Програма BG 07 „Инициативи за обществено здраве“ се провежда политика за равни възможности и неприлагане на дискриминационни практики, основани на пол.

Препоръка 12.2. Да осигури условия за по-добра информираност на институциите в здравеопазването за специфичните здравни нужди на жените, да приеме Кодекс за правата и отговорностите на пациента и да създаде ефективен механизъм за подаване на жалби, който да подпомогне жените в производство по искове за обезщетение в случаите на дискриминация или упражнен тормоз, свързани със здравеопазването.

Дейност 1:

Реализиране на дейности свързани със създадения към министъра на здравеопазването Обществен съвет по правата на пациента, чийто основни функции са: наблюдаване и анализиране на всички дейности, свързани с правата на пациента, прилагането на нормативната уредба и предложения за изменения и допълнения.

Осигуряват се условия за по-добра информираност на институциите в здравеопазването за специфичните здравни нужди на жените – правени са кампании по различни теми.

Във всяка национална програма има точно определени целеви групи от населението, към които са насочени съответните интервенционни дейности, като достъпът на лицата от единия или другия пол не е ограничен.

През 2016 г. е проведен организиран популационен скрининг на онкологични заболявания в изпълнение на дейностите по провеждане на скринингови изследвания с цел ранно откриване на рак на млечна жлеза, рак на шийката на матката, рак на дебелото и правото черво, в рамките на Националната програма за превенция на хроничните незаразни болести 2014-2020 г., са изпратени поименни покани до 6 000 души от цялата страна – по 2 000 покани за всяка от трите локализации. В целевата група за рак на дебелото и правото черво са включени 1 124 жени (56,2 %) и 876 мъже (43,8 %) селектирани по възрастов критерий. Извършени са прегледи и изследвания от 86 лечебни заведения от цялата страна на 17,35 % от поканените.

По Националната здравна стратегия съгласно Закона за здравето на българските граждани в Република България се провеждат задължителни профилактични имунизации и реимунизации на определена навършена възраст, независимо от пол, етнос, социален статус и пр.

Министерство на здравеопазването е Програмен оператор на Програма BG 07 „Инициативи за обществено здраве“, осъществявана чрез финансовата подкрепа на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Норвежкия финансов механизъм 2009 – 2014 г.

Програмата се изпълнява чрез 4 предварително дефинирани проекта, 25 проекта за безвъзмездна финансова помощ на бенефициенти по Мерки 1, 2, 5 и 6 и Малка грантова схема за подкрепа на студенти по медицински специалности от ромски произход.

В тази връзка при изпълнението на дейностите по всички проекти по Програма BG 07 „Инициативи за обществено здраве“ се провежда политика за равни възможности и неприлагане на дискриминационни практики, основани на пол.

Основната цел на политиката в областта на диагностиката и лечението е осигуряване на равен достъп до медицинска помощ с необходимото качество на всички български граждани, независимо от техния пол, възраст, етническа и социална принадлежност.

За реализиране на целите, свързани с удовлетворяване потребностите на населението от качествена и достъпна извънболнична и болнична медицинска помощ, се осъществяват дейности, касаещи общи системни и специфични мерки. В процеса на изпълнение на дейностите, вкл. разработване на стратегически документи, законодателни инициативи и усъвършенстване на нормативната уредба, регламентираща диагностично-лечебните дейности се прилага принципа за равни възможности при осигуряване достъпа на всички лица до медицински дейности, при спазване изискванията за своевременност, качество и непрекъснатост на диагностично-лечебния процес.

По предоставена информация от Министерство на здравеопазването, не е възлагано изпълнение на дейности във връзка с необходимост от техническото обслужване на Обществен съвет по правата на пациента.

Оперативна цел 13. Икономическа и социална подкрепа

Препоръка 13.1. Въвеждане на принципа за равенство между половете във всички програми за помощ и за развитие, за гарантиране правото на жените да се възползват от съответните мерки в зависимост от техните нужди.

Дейност 1:

Съблюдаване на принципа за равенство на половете като хоризонтален принцип в Оперативна програма за развитие на човешките ресурси 2007-2013 г. и въвеждането му в новата програма за периода 2014-2020 г.

Принципът за равенство на половете е въведен като хоризонтален принцип в Оперативната програма за развитие на човешките ресурси /ОП РЧР/ 2014-2020 г. Предвижда се изпълнението, както на конкретни мерки в сферата, така и съблюдаване на принципите на равни възможности и недискриминация на хоризонтално ниво на всички етапи от изпълнението на програмата.

Дейност 2:

Интегриране на въпросите, свързани с равенството между половете, отнасящи се до феминизация на бедността, в частност при жените от ромски произход, жените с увреждания, тези от селските райони и възрастните жени, в стратегически и програмни документи, свързани с борбата с бедността.

Според данните от наблюдението „Статистика на доходите и условията на живот“ (EU-SILC) през 2016 г. България е сред държавите, в които рискът от бедност за населението е над средното равнище за ЕС – 22.9%, като този процент е по-висок при жените – 24.1%, отколкото при мъжете – 21.7%. Делът на лицата, живеещи в бедност

или социално изключване е 40.4%⁶ (42.1 % за жените), като се отчита намаление от 0.9 п.п. (0.9 п.п. за жените) в сравнение с 2015 г. Живеещите в материални лишения българи са 31.9% (33.4% от жените).

Съгласно данните от EU-SILC през 2016 г. 54.6% от безработните лица (57.6% от мъжете и 50.9% от жените) и 24.7% от пенсионерите (16.7% от мъжете и 30.0% от жените) живеят в риск от бедност. В сравнение с 2015 г. се наблюдава увеличение на броя на живеещите в бедност с 2.1 п.п. за безработните мъже и увеличение с 0.5 п.п. за безработните жени. Спрямо 2015 г. се наблюдава намаление на броя на живеещите в бедност с 3.8 п.п. за мъжете пенсионери, както и намаление с 6.4 п.п. за жените пенсионери. Делът на бедните домакинства, съставени от едно лице жена е 44.1%, сравнено с 28.9% за домакинство от едно лице мъж. Все пак, спрямо 2015 г. се наблюдава понижение на този показател с 6.3 п.п. при жените, докато при мъжете нараства с 3.1 п.п..

Препоръка 13.2. Гарантиране, че при провеждане на реформата в социалната система, размерите на социални помощи ще осигурят подходящ стандарт на живот на жените и техните семейства, както и предоставяне на информация по този въпрос в следващия периодичен доклад.

Дейност 1:

Насочване на социални помощи към уязвимите групи за осигуряване на жизнени потребности.

Провежданата политика по социално подпомагане отчита главните европейски приоритети, динамиката на социално-икономическите процеси и специфичните условия и среда в България с цел осигуряване на адекватна социална закрила на най-уязвимите рискови групи.

В действащото законодателство в областта на социалното подпомагане е заложен принципът на равнопоставеност, като при предоставянето на социални помощи се не се допуска пряка или непряка дискриминация на лицата, основана на пол, раса, народност, етническа принадлежност, човешки геном, гражданство, произход, религия или вяра, образование, убеждения, политическа принадлежност, лично или обществено положение, увреждане, възраст, сексуална ориентация, семейно положение, имуществено състояние или на всякакви други признаци, установени в закон или в международен договор, по който Република България е страна.

Нормативното основание за реализиране на програмата за социално подпомагане е чл.9 от Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане. База за определяне на размерите на социалните помощи с цел осигуряване на **минимален доход за задоволяване на основни жизнени потребности** на лицата, съобразно тяхната възраст, семейно положение, здравословно и имуществено състояние, трудова и учебна заетост е Гарантираният минимален доход (ГМД). Използва се система от коригиращи проценти, които достигат до 165% във връзка с така заложените критерии. Дефинирани са 11 рискови групи с различен размер на диференцирания минимален доход в зависимост от степента на риска, както следва:

1. за лица над 75 години, живеещи сами – 165 на сто от ГМД;
2. за лица над 65 години, живеещи сами – 140 на сто от ГМД;
3. за лица над 65 години – 100 на сто от ГМД;
4. за лице, съжителстващо с друго лице (лица) или семейство, и за всеки от съвместно живеещите съпрузи – 66 на сто от ГМД;
5. за лице до 65 години, живеещо само – 73 на сто от ГМД;
6. за лице с трайно намалена работоспособност 50 и над 50 на сто – 100 на сто от ГМД;

⁶Комбиниран индикатор, включващ: лица живеещи в риск от бедност; лица живеещи в материални лишения и лица, живеещи в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност.

7. за лице с трайно намалена работоспособност 70 и над 70 на сто – 125 на сто от ГМД;
8. за дете:
 - а) до 16-годишна възраст, а ако учи – до придобиване на средно образование, но не повече от 20-годишна възраст – 91 на сто от ГМД;
 - б) от 5- до 16-годишна възраст, а ако учи – до придобиване на средно образование, но не повече от 20-годишна възраст, и е допуснало 5 или повече неизвинени отсъствия за съответния месец или три и повече дни отсъствия без уважителни причини от предучилищно образование – 30 на сто от ГМД;
 - в) от 5 до 16-годишна възраст, което не учи – 20 на сто от ГМД;
 - г) от 16- до 18-годишна възраст, което не учи и е регистрирано в дирекция „Бюро по труда“ в срока по чл. 10, ал. 4, т. 2 – 66 на сто от ГМД;
 - д) в случаите, когато не е представена служебна бележка, удостоверяваща извършените задължителни имунизации и профилактични прегледи на детето, издадена от личния лекар на детето, а при липса на избор на личен лекар – от регионалната здравна инспекция – 30 на сто от ГМД;
9. за дете-сирак; за дете, настанено в семейство на близки и роднини или в приемно семейство по чл. 26 от Закона за закрила на детето; за дете с трайно увреждане – 100 на сто от ГМД;
10. за родител, отглеждащ сам дете/деца:
 - а) до 3-годишна възраст – 120 на сто от ГМД;
 - б) до 16-годишна възраст, а ако учи – до придобиване на средно, но не повече от 20 години – 100 на сто от ГМД;
11. за бременни жени 45 дни преди раждане и за родител, отглеждащ дете до 3-годишна възраст – 100 на сто от ГМД.

Бенефициентите на месечни социални помощи същевременно получават и целеви помощи за отопление, включени са в програмата на FEAD, могат да получават семейни помощи за деца, а ако са лица с увреждания и интеграционни добавки по Закона за интеграция на хората с увреждания и др. За тези категории лица (с изключение на децата) задължителните здравноосигурителни вноски по Закона за здравното осигуряване са за сметка на републиканския бюджет.

Оперативна цел 14. Жени от селските райони

Препоръка 14.1. Да затвърди усилията за подобряване на икономическото и политическо овластяване на жените в селските райони, включително чрез изследване на причините за ниския процент жени, които притежават земя и имат облекчен достъп до кредити. В следващия периодичен доклад да бъде включена информация за достъпа на жените от селските райони до социални услуги и обезщетения при пенсиониране, както и относно резултатите от прилагането на Програмата за развитие на селските райони (2007-2013 г.) и от Програмата за насърчаване на женското предприемачество в областта на селското стопанство.

Дейност 1:

Подобряване икономическото състояние на жените в селските райони – резултати от прилагане на ПРСР 2007-2013 г. – брой на жени/мъже получили подкрепа по мерки, за които има информация по пол (111, 112, 121, 311, 312).

Дейност 2:

Подобряване на икономическата среда за повишаване на заетостта на жените от селските райони (ЖСР)-разнообразяване на неземеделските дейности.

Дейност 3:

Провеждане на изследване за установяване дела на жени от СР, които притежават на свое име земя и на причините за ниския процент жени, притежаващи земя.

Дейност 4:

Проучване на условията и възможностите за облекчен достъп до кредити за жените от селските райони.

Дейност 5:

Изследване на причините и предприемане на мерки за политическото овластяване на жените в селските райони, включително въвличане на повече жени в местната власт и управление.

Дейност 6:

Изследване на достъпа на жените от селските райони до социални услуги и обезщетения при пенсиониране.

По данни на Министерство на земеделието и храните, през 2015 г. са консултирани 23 128 лица (19% повече спрямо планирания брой в Годишния план за целите и дейността на НССЗ за 2015 г.) от които жени – 7 497 бр. Предоставени 109 329 консултации (43% повече спрямо планирания брой) от които 36 862 бр. на жени. Извършени са и 2 987 посещения на земеделските стопанства (92% от планираните посещения), като са предоставени 9 953 консултации на място.

Предоставени са 28 112 бр. специализирани консултации в областта на земеделието в т.ч. по растениевъдство, животновъдство и аграрна икономика на 12 310 лица. Предоставени са 13 045 бр. консултации по схемите за директни плащания, пазарните мерки и националните схеми за подпомагане на 8 500 лица. Предоставени са 18 173 бр. консултации по други въпроси извън горните точки, ПРСР 2007-2013г. и ПРСР 2014-2020г. на 11 904 лица. Предоставени са 6 462 бр. консултации свързани с Националния план за действие по изменение на климата за периода 2013-2020 г. на 5 477 лица. Предоставени са 34 246 бр. консултации за изискванията и условията за кандидатстване и изпълнение на проекти по мерките на ПРСР 2014-2020 г. на 18 632 земеделски стопани и други потенциални бенефициенти. Предоставени са 827 бр. консултации на 807 земеделски стопани относно възможностите за обучение по мярка 1 „Трансфер на знания и действия за осведомяване” от ПРСР 2014 – 2020 г.

Във връзка с разширяване и улесняване достъпа на земеделските стопани до консултантските услуги през 2015 г. са организирани и проведени 985 бр. изнесени приемни (консултантски приемни) по населени места и общини в съответната област, на които са присъствали над 4 800 лица.

В различни населени места и общини са организирани и/или е взето участие като лектори в 1 292 информационни събития в т.ч. по ПРСР 2014-2020г. и ПРСР 2007-2013 г.

Изготвените от Службата безплатни проекти и заявления за подпомагане по ПРСР 2007 – 2013 г. на над 14 000 земеделски производители са одобрени за подпомагане и стойността на техните проекти е в размер на почти 392 млн. лв.

Министерство на земеделието и храните цели да повишава информираността на земеделските производители – мъже и жени по отношение на мерките на Програмата за развитие на селските райони (ПРСР 2014-2020 г.), също така осигурява експертна помощ/обучение за повишаване капацитета на потенциални бенефициенти – жени и мъже по мерките от Програмата. По този начин се повишава капацитета на Бенефициентите и нараства броя на подадените проекти.

По данни на МЗХ са проведени следните информационни мероприятия през 2016 г.:

1. „Участие на служителите от дирекция „Развитие на селските райони“ в двудневен форум, организиран от Асоциация „Българска национална ЛИДЕР мрежа“ от 24-25 март 2016 г. в с. Чифлик, община Троян.“ -150 души;
2. „Организиране на информационна среща за прилагането на подмярка 19.1. „Помощ за подготвителни дейности“ на мярка 19 WOMP от ПРСР (2014-2020 г.)“ - 150 души;

3. „Организиране на обучение за прилагането на подмярка 19.2 „Прилагане на операции в рамките на стратегии за Водено от общностите местно развитие“ и подмярка 19.4 „Текущи разходи и популяризиране на стратегия за Водено от общностите местно развитие“ на мярка 19 „Водено от общностите местно развитие“ в периода 28-29 декември 2016 г. в град Разлог“ - 70 души.

Брой лица, взели участие в мероприятия през 2016 г - Общо участвали в информационни мероприятия за популяризиране на ПРСР (2014-2020 г.). са около 370 души.

През отчетния период са осъществени и редица информационни дейности за популяризиране на Програмата свързани с излъчвания в телевизии и радиа.

По информация на Министерство на земеделието и храните през 2016 г. не е стартирал прием на заявления за подпомагане по мярка 1 „Трансфер на знания и действия по осведомяване“ от Програмата за развитие на селските райони 2014-2020 (ПРСР). Съгласно годишния индикативен график при прилагане на мерките от Програмата е заложено поетапно отваряне на приеми на заявления, тъй като много от тях ще бъдат отворени за първи път.

Дейност 7:

Подобряване достъпа на ЖСР до социални услуги в малките населени места – личен/социален асистент, домашен социален патронаж, дневни центрове за стари хора, центрове за социална рехабилитация и интеграция, защитени жилища и др.

Съгласно чл. 3 от Закона за социалното подпомагане при предоставяне на социални помощи и социални услуги **не се допуска пряка или непряка дискриминация на лицата, основана на пол , раса, народност, етническа принадлежност, човешки геном, гражданство, произход, религия и вяра, образование, убеждения, политическа принадлежност, лично или обществено положение, увреждане, възраст, сексуална ориентация, семейно положение, имуществено състояние, или на всякакви други признаци, установени в закон или в международен договор, по който Република България е страна.**

Към 01.02.2017 г. на територията на районите, обхванати в Програмата за развитие на селските райони, от горепосочените видове социални услуги, държавно делегирана дейност, функционират следните:

- Дневни центрове за пълнолетни лица с увреждания – 35 броя;
- Дневни центрове за стари хора – 37 броя;
- Центрове за социална рехабилитация и интеграция – 44 броя;
- Защитени жилища за лица с физически увреждания – 12 броя;
- Защитени жилища за лица с психични разстройства – 15 броя;
- Защитени жилища за лица с умствена изостаналост – 50 броя.

Оперативна цел 15. Жени в неравностойно положение

15.1. Да предостави в следващия доклад, подробни статистически данни, разделени по пол, относно ситуацията с жените от групи в неравностойно положение, като жени от етническите общности, възрастни жени и жени с увреждания, във всички области, засегнати от Конвенцията, както и информация за специални програми. Да бъдат предприети ефективни мерки, включително временни специални мерки за постигане на фактическо равенство на жени в неравностойно положение.

Дейност 1:

Събиране на данни по признак пол от дейности на съответните институции.

По данни на Държавна агенция за бежанците към МС, през 2016 г. потърсилите международна закрила лица са общо 12 846. От тях 2 504 са жени, предимно от страните Ирак, Сирия и Афганистан, разпределени в следния възрастов диапазон:

- От 18 до 34 години – 1 372 жени;
- От 35 до 64 години – 719 жени;
- Над 65 години – 53 жени.

Статут на бежанец е предоставен на 472 лица, от които 245 са жени.

Хуманитарен статут е предоставен на 346 лица, от които 154 са жени.

Част от дейностите на Агенцията за социално подпомагане е отпускането на социални помощи, в т.ч. и целеви помощи за отопление, семейни помощи, месечни интеграционни добавки и целеви помощи за лица с трайни увреждания.

Към 31.12.2016 г. данните за подпомаганите бенефициенти от състава на семействата по съответните нормативни актове по признак пол са както следва:

- Закон за социално подпомагане:

- Мъже – 64 392;
- Жени – 156 127;

Подпомаганите деца в състава на семейства са 46 357.

- Закон за интеграция на хората с увреждания:

- Мъже – 230 464;
- Жени – 298 664;

Деца с увреждания – 20 631.

Агенцията за хората с увреждания е включена като една от отговорните институции в следната точка от Плана:

През 2013 г. Агенцията за хората с увреждания разработи и внедри информационна система с база данни за хората с увреждания. В тази връзка можем да Ви предоставим следната информация към 23.01.2017:

Броят на жените с увреждания в Република България към 24.01.2017 г. е 359800 лица;

Можем да предоставим следните данни на разпределението на жените с увреждания по области, по възраст, по процент намалена работоспособност:

- Благоевград – 8755;
- Бургас – 10063;
- Варна – 20809;
- Велико Търново – 8729;
- Видин – 4640;
- Враца – 12621;
- Габрово – 8829;
- Кърджали – 7191;
- Кюстендил – 7306;
- Ловеч – 7148;
- Монтана – 8451;
- Пазарджик – 11985;
- Перник – 8995;
- Плевен – 16056;
- Пловдив – 38604;
- Разград – 7524;
- Русе – 9899;
- Силистра – 12131;
- Сливен – 7598;
- Смолян – 4641;

- София-град – 76783;
- София – 14251;
- Стара Загора – 12976;
- Добрич – 6473;
- Търговище – 3965;
- Хасково – 8413;
- Шумен – 9061;
- Ямбол – 5903.

Жените с увреждания в трудоспособна възраст наброяват 116286 лица;

Разпределени по процент намалена работоспособност са:

- Над 90% - 93700 лица;
- От 71% до 90% - 17980 лица;
- От 50% до 71% - 86300 лица.

АХУ финансира различни Програми за заетост на хората с увреждания. При подбора и оценката на проектите по Програмите за активни политики на Агенцията за хората с увреждания се осигурява равен достъп до възможността за кандидатстване, като не се налагат никакви ограничения по признак пол.

От общо финансираните проекти за стартиране на самостоятелна стопанска дейност около 40% от бенефициентите са жени.

Агенцията за хора с увреждания стимулира работодатели от обичайна работна среда за наемане на хора с трайни увреждания, като им предоставя безвъзмездно финансиране за усъвършенстване и/или оборудване на съответните работни места и осигуряване при необходимост на достъп до тях. При подбора и оценката на проектите не се налагат никакви ограничения по признак пол. През 2015 г. по тази програма са наети общо 56 хора с трайни увреждания, от които 38 жени и 18 мъже. През 2016 г. по същата програма са наети общо 45 човека, от които 34 жени и 11 мъже.

АХУ води регистър на специализираните предприятия и кооперации за хората с увреждания. По данни от края на 2016 г. броят им е 330, в които работят 3500 души, 1300 от които са хора с увреждания, а 50% от работещите хора с увреждания са жени.

15.2. Предприемане на мерки за регламентиране на съдебното преследване, основано на пол, като основание за признаване на статут на бежанец, в съответствие с Конвенцията за статута на бежанците от 1951 г.

Дейност 1:

Разработване на предложение за регламентиране на съдебното преследване основано на пол, като основание за признаване на статут на бежанец.

През 2016 година в Държавната агенция за бежанците при МС няма идентифицирани лица по полов признак. С оглед индивидуалното разглеждане на всяка една молба за закрила, при наличието на факти и обстоятелства, касаещи преследване във връзка с пола на чужденеца, същите се вземат предвид при постановяване на индивидуалния административен акт.

Оперативна цел 16. Брак и семейни отношения

Препоръка 16.1. Да гарантира, че понятието за съпружеска имуществена общност ще обхване и невеществената собственост като пенсии и приходи от застраховки, както и други постъпления от извършен труд от съпруг/а, както и общата собственост да бъде разпределена поравно. Да бъдат осигурени ефективни средства, които да дадат възможност на жените да претендират и получават детски помощи от своя бивш съпруг или партньор, както и че службите за правна помощ трябва да бъдат достъпни за жени с недостатъчни средства. Да предостави

в следващия си периодичен доклад информация относно прилагането на допълнителни плащания от държавата, свързани с издръжката на децата.

Дейност 1:

Изработване на предложение за включване в понятието за съпругеска имуществена общност на невестествената собственост като пенсии и приходи от застраховки, както и други постъпления от извършен труд от съпруг/а, както и общата собственост да бъде разпределена поравно и **Дейност 2:** Извършване на анализ на семейното законодателство в областта на издръжките на ненавършилите пълнолетие деца (от родител) и на жените (издръжка на бивш съпруг).

По предоставена информация от Националния осигурителен институт, по отношение изпълнението на тази дейност може да се отбележи, че в Кодекса за социално осигуряване е предвидена такава възможност по отношение на пенсиите, изплащани от държавното обществено осигуряване в чл. 80-84 „Наследствени пенсии“.

16.2. Да бъдат събирани данни относно броя на ранните бракове.

Да бъде повишена информираността в ромските общности относно забраната на бракове между деца, както и за пагубния ефект върху здравето на момичетата и възможността да завършат образованието.

Ефективно да разследва, преследва и да наказва случаите на принудителни и ранни бракове.

Дейност 1:

Провеждане на беседи с подрастващи и млади хора и с техните родители за начините за предпазване от нежелана и ранна бременност, за опасностите, които крие ранната бременност за майката и бебето; за риска от раждане на деца с вродени аномалии и наследствени болести и начините за профилактиране.

С оглед осигуряване на равен достъп на уязвимите групи (включително роми) до услуги и дейности, свързани с промоция на здравето и в изпълнение на заложените цели в Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите 2012-2020 г., приоритет „Здравеопазване“, за осигуряване на равенство в достъпа до здравни услуги на лицата в неравностойно положение, принадлежащи към етнически малцинства по Оперативна цел: Осигуряване на равенство в достъпа до качествени здравни услуги и превантивни програми през 2016 г. с 21 броя мобилни кабинети са извършени общо 13 282 прегледа и изследвания в 11 области на страната (Благоевград, Бургас, Варна, Кюстендил, Монтана, Плевен, Пловдив, Сливен, Софийска област, Стара Загора и Хасково), както следва: 734 имунизации на деца с непълнен имунизационен статус; 1 029 флуорографски прегледи; 2 299 гинекологични прегледи; 1 696 педиатрични прегледи; 1 033 мамографски прегледи; 1 583 ехографски прегледи и 5 208 лабораторни изследвания.

Провеждането на прегледите в определените райони е предшествано или съпътствано от разяснителни кампании за значението на профилактичните прегледи сред ромското население. По темите са проведени 119 обучения с над 1 280 лица; 9 дискусии със 113 лица; 1034 беседи и лекции, като са обхванати 4 435 лица; проведени са 94 разяснителни кампании, в които са обхванати над 3 650 лица; реализирани са 43 прожекции на филми и клипчета на здравна тематика; 21 презентации; раздадени са 12 889 здравно-информационни материали; проведени са 879 здравно-информационни събития; 63 индивидуални консултации; извършени са 2 анкетни проучвания, обхванати са 200 лица; 9 интерактивни занятия; реализирани са 20 радио и 12 ТВ предавания; 63 публикации в интернет и 40 в пресата. Гореописаните дейности са проведени на различни възрастови групи от населението, независимо от половата им принадлежност.

Оперативна цел 17. Пекинската декларация и Платформа за действие

Препоръка 17.1. Да се използват Пекинската декларация и Платформата за действие, които подсилват разпоредбите на Конвенцията при изпълнение на задълженията си съгласно Конвенцията. Да бъде включена информация по въпроса в следващия периодичен доклад.

Дейност 1:

Съблюдаване на ангажиментите, произтичащи от Пекинската декларация и Платформа за действие при изпълнението на дейности на национално и европейско ниво, свързани с изпълнение на задълженията по Конвенцията.

Беше изготвен доклад за изпълнение на Платформата за действие, приета на IV-та Световна конференция на ООН за жените (Пекин'95) и на резултатите от 23-та Специална сесия на Общото събрание на ООН от 2000 г. в България. В Доклада е включена информация от всички отговорни институции и организации.

Оперативна цел 18. Цели на Хилядолетието за развитие

Препоръка 18.1. Прилагане на разпоредбите на Конвенцията във всички действия, насочени към постигането на Целите на Хилядолетието за развитие и въвеждане на принципа за равенство между половете и изричното прилагане на разпоредбите на Конвенцията във всички действия, насочени към постигането на Целите на Хилядолетието за развитие. Да бъде включена информация по въпроса в следващия периодичен доклад.

Дейност 1:

Включване на темата за равенство между половете при формиране на националната позиция относно периода на развитие след 2015 г.

Темата за равнопоставеността на половете е отчетена при формирането на националната позиция относно периода на развитие след 2015 г.

България се придържа към позицията, че пълното и ефективно прилагане на ангажиментите в областта на равнопоставеността на половете е от ключово значение за изпълнението на Целите на Хилядолетието за развитие. Равносметката на изпълнението на Цел 3 *„Насърчаване на равенството на жените и мъжете и овластяване на жените”* и анализът на оставащите предизвикателства свидетелстват, че равенството на половете и овластяването на жените във всички сфери на обществения живот следва да залегнат като една от приоритетните самостоятелни цели при изготвянето на новата стратегическа рамка за развитие след 2015 г. Същевременно, напредъкът за постигане на равнопоставеност на половете е в тясна взаимовръзка с усилията за премахване на бедността и изпълнението на останалите цели на устойчивото развитие. В този контекст е необходимо джандър перспективата да бъде включена във всички аспекти и области на политиката за развитие след 2015 г.

Оперативна цел 19. Разпространение

Препоръка 19.1. Да бъдат широко разпространени настоящите заключителни наблюдения в България с цел хората, включително държавни служители, политици, депутати, както и женски организации и организации за човешките права, да бъдат информирани за предприетите стъпки, за да се гарантира на теория и практика равенството на жените и по-нататъшните стъпки, които се изискват в това отношение. Разпространението да бъде осъществено и на регионално ниво. Непрекъснато да бъдат разпространявани всеобхватно, по-специално сред женските организации и организациите за човешки права, Общите препоръки на Комитета, Пекинската декларация и Платформа за действие и резултатите от 23-та специална сесия на Общото събрание на ООН на тема *„Жените през 2000 г.: равнопоставеност на половете, развитие и мир за двадесет и първи век”*.

Дейност 1:

Организиране на срещи за обсъждане на напредъка, постигнат при прилагането на настоящите препоръки.

Организиране на срещи за обсъждане на напредъка, постигнат при прилагането на настоящите препоръки. Осъществен е мониторинг по изпълнението на препоръките. В междинния доклад от 2014 г. са описани предприетите дейности и мерки от институциите по препоръките с хоризонт 2012-2014 г.

Оперативна цел 20. Ратификация на други договори

Препоръка 20.1. Провеждане на обсъждане относно ратификацията на договори в областта на човешките права, по които България все още не е страна, а именно Международната конвенция за защита на правата на всички работници-мигранти и членовете на техните семейства и Международната конвенция за защита на всички хора от насилствено изчезване.

Дейност 1:

Организиране на обсъждане относно ратификацията на договори в областта на човешките права, по които България все още не е страна.

За провеждането на обсъждане относно ратификацията на договори в областта на правата на човека, по които България все още не е страна, а именно Международната конвенция за защита на правата на всички работници-мигранти и членовете на техните семейства и Международната конвенция за защита на всички лица срещу насилствено изчезване, бихме желали да отбележим следното:

По отношение на Международната конвенция за защита на правата на всички работници-мигранти и членовете на техните семейства следва да бъде отчетена актуалната към момента позиция на ЕС за въздържане от присъединяване към Конвенцията. Въпросът е свързан с темата за бизнеса и правата на човека, която е дискуссионна сред държавите-членки.

България подписа Международната конвенция за защита на всички лица срещу насилствено изчезване на 24 септември 2008 г. Политическият ангажимент за присъединяване към Конвенцията бе потвърден от ръководителя на българската делегация по време на 67-та сесия на Общото събрание на ООН през м.септември 2012 г. В този контекст считаме, че компетентното ведомство следва да инициира обсъждане на въпроса на експертно ниво.

Въпросът за евентуалната ратификация на Международната конвенция за защитата на всички лица срещу насилствено изчезване е поставен още през 2010 г., когато към Министерството на правосъдието е създадена Междуправителствена работна група за анализ и подготовка на необходимите законодателни изменения за присъединяване на България към цитираната Конвенция и Факултативния протокол към Конвенцията на ООН против изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унижително отнасяне или наказание. Работната група, в чиито състав са били включени представители на Министерството на вътрешните работи, Министерството на външните работи, Българския хелзинкски комитет и институцията на Омбудсмана на Република България, е преценила, че за присъединяването към Конвенцията е необходимо: да бъде извършен задълбочен преглед на съответствието ѝ с българското законодателство, в частност с Наказателния кодекс и Наказателно-процесуалния кодекс; да бъде въведена дефиниция на понятието „насилствено изчезване“, както и да бъде създаден ефективен механизъм в националното законодателство, чрез който да бъдат компенсирани лицата и техните семейства, станали жертви на насилствено изчезване. Ето защо, преди да бъдат предприети действия по ратификация на цитираната Международна конвенция, следва да бъде направена оценка на необходимите за целта законодателни изменения, както и да бъде предвиден източник на финансиране за изплащане на предвидените в Конвенцията обезщетения.